

דברי הכנסת

הישיבה המאה-ושבעים-וחמש של הכנסת השלוש-עשרה

יום שני, ה' בשבט התשנ"ד (17 בינואר 1994)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:01

תוכן העניינים

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת	
שאלות ותשובות	
מחסור במבנים לגני-ילדים	
מסע פרסום לשיפור מעמד המורה	
בתי-ספר לפי השיטה האנתרופוסופית	
סכנת הסגירה של תוכנית גיל"ת	
הצעת חוק מבקר המדינה (הוראת שעה) (קיצור מועדים), התשנ"ד-1994	
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)	
עתיד רמת-הגולן	

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני פותח את ישיבת הכנסת, יום שני, ה' בשבט התשנ"ד, 17 בינואר 1994.

הודעה למזכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע כי הונחו על שולחן הכנסת:

הצעת חוק לתיקון פקודת המשטרה (מס' 12), התשנ"ד–1994, שהחזירה ועדת החוקה, חוק ומשפט, לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה – הצעת חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום) (תיקון מס' 18), התשנ"ד–1994.

לקריאה ראשונה, מטעם חברי הכנסת – הצעת חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) (הוראת שעה), התשנ"ד–1994, של חבר הכנסת יהושע מצא; הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 17) (סייג לעיסוק חבר הכנסת), התשנ"ד–1994, של חברי הכנסת ח' מירום, א' אור, ר' זאבי וא' יחזקאל.

לקריאה ראשונה, מטעם ועדת הכנסת – הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 16) (היעדרות משיבות הכנסת), התשנ"ד–1994.

לדיון מוקדם – הצעת חוק יום לימודים ארוך, התשנ"ד–1994, מאת חבר הכנסת רפאל אלול; הצעת חוק החינוך (תוספת שעות לימוד והעשרה), התשנ"ד–1994, מאת חבר הכנסת מאיר שטרית; הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון – עובדי משרד המבקר), התשנ"ד–1994, מאת חבר הכנסת דוד מגן; הצעת חוק לשכת עורכי-הדין (תיקון – שכר הטרחה עבור תובענות שבית-המשפט פסק בהן סכום נמוך של פיצויים), התשנ"ד–1994, מאת חבר הכנסת אברהם פורז; הצעת חוק סדר הדין הפלילי (תיקון – קביעת עבירות תעבורה כעבירות קנס), התשנ"ד–1994, מאת חבר הכנסת צחי הנגבי; הצעת חוק היועץ המשפטי למדינה, התשנ"ד–1994, מאת חבר הכנסת חנן פורת; הצעת חוק הגנת הדייר (תיקון – קביעת דמי שכירות מינימליים), התשנ"ד–1994, מאת חבר הכנסת אברהם פורז; הצעת חוק סדר הדין הפלילי (תיקון – עיון בחומר חקירה), התשנ"ד–1994, מאת חבר הכנסת רון נחמן; הצעת חוק רמת-הגולן (תיקון – נוקשות החוק), התשנ"ד–1994, מאת חברי הכנסת ר' זאבי וי'

בא-גד; הצעת חוק גיל הנישואין (תיקון) (גיל נישואין לגבר), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת אבנר חי שאקי; הצעת חוק כיבוד הסכמים בין-לאומיים (הסכם העקרונות בין ישראל לאש"ף), התשנ"ד-1993, מאת חבר הכנסת צחי הנגבי; הצעת חוק המרשם הפלילי ותקנת השבים (תיקון – מרשם פלילי לקטין), התשנ"ד-1994, מאת חברי הכנסת ב' טמקין וא' גולדפרב; הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (מינוי חברי מועצה לדירקטוריון של תאגיד עירוני), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת נעמי חזן; הצעת חוק הבנקאות (עמלת פירעון מוקדם) (הוראת שעה – תיקון), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת אברהם פורז; הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – מעמד עקרת בית), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת גדעון שגיא; הצעת חוק העתיקות (תיקון – אישור השר לאיכות הסביבה), התשנ"ד-1994, מאת חברת הכנסת נעמי חזן; הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (תרומת דם), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת גונן שגב; הצעת חוק להסדר התרמות, התשנ"ד-1994, מאת חברי הכנסת א' גולדפרב וע' זיסמן; הצעת חוק לטיפול והשגחה בתינוקות מכורים לסמים, התשנ"ד-1994, מאת חברת הכנסת נעמי בלומנטל; הצעת חוק ההתיישנות (תיקון – הגדרת נתבע), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת רון נחמן; הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש רשות וסגניו וכהונתם) (תיקון), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת שלמה בוחבוט; הצעת חוק מס רכוש וקרן פיצויים (תיקון – פטור עבור קרקע שלא ניתנת לבנייה), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת אלי דיין; הצעת חוק ניירות ערך (תיקון – אחריות של עושה תרמית בקשר לניירות ערך), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת חיים אורון; הצעת חוק ניירות ערך (אחריות איש פנים), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת חיים אורון; הצעת חוק ניירות ערך (תיקון), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת חיים אורון; הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (הרכב ועדות המועצה), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת בנימין טמקין; הצעת חוק לתיקון פקודת הבנקאות (בדיקת מערכת החיוב), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת רון נחמן; הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (דחיית חיוב במס), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת אברהם פורז; הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון – מניעת השתתפות רשימת מועמדים), מאת חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה; הצעת חוק-יסוד: השפיטה (תיקון – מינוי שופטים), מאת חבר הכנסת רון נחמן. הצעת חוק לביטול חוק רמת-הגולן, התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה; הצעת חוק מס רכוש וקרן פיצויים (תיקון – פטור ממס על חניון), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת אברהם פורז; הצעת חוק לתיקון פקודת מס העירייה ומסי הממשלה (פטורין), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת רון נחמן; הצעת חוק לתיקון פקודת בריאות העם (דיווח על לידת תינוק מכור לסמים), התשנ"ד-1994, מאת חברת הכנסת נעמי בלומנטל; הצעת חוק הכניסה לישראל (תיקון – מתן רשיון לישיבת קבע למי שסייע לביטחון המדינה), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת זבולון המר; הצעת חוק הקמת מרחב תעשייה משותף, התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת יוסף ונונו; הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (דחיית חיוב במס על הקצאת מניות ליזמים), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת אברהם פורז; הצעת חוק רשות בתי-המשפט, התשנ"ד-1994, מאת חברי הכנסת א' פורז וד' צוקר; הצעת חוק המכר (תיקון – הסתמכות על רישום), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת רון נחמן; הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם) (בחירת ראש רשות במקום מי שחלד לכהן), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה; חוק הבחירות (דרכי תעמולה) (תיקון – איסור שימוש בכספי תאגידים עירוניים וגופים אחרים), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת יגאל ביבי; הצעת חוק החוזים (תיקון – צד שלישי), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת רון נחמן; הצעת חוק המכר (תיקון – מסמכים סחירים), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת רון נחמן; הצעת חוק-יסוד: היועץ המשפטי למדינה, מאת חבר הכנסת רענן כהן.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה למזכיר.

אדוני המזכיר, ברשותך, הואל בטובך לבדוק אפשרות תקנונית, להודיע שהונחו הצעות חוק ולהעביר את הטקסט לפרוטוקול, כי אני מרגיש שיש לנו כאן הצעות חוק עד לכנסת העשרים, בערך עד שנת 2032, ומדובר בעיקר בהצהרות חוק שהן חשובות מאוד. אם יש איזו אפשרות – אודה לך מאוד.

שאלות ותשובות

היו"ר ש' וייס:

אני מזמין עכשיו את שר החינוך והתרבות להשיב על שאלות רגילות. כבוד השר, בבקשה.

מחסור במבנים לגני-ילדים

חבר הכנסת מ' שטרית שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ"ח בטבת התשנ"ד (11 בינואר 1994):

מפנייתם של תושבי היישוב בית-לחם הגלילית נודע לי, כי קיימת במקום מצוקה במבנים לגני-ילדים. רק לאחרונה קיבל היישוב אישור מהמועצה לבניית גן-חובה חדש, אך יתר הילדים, 35 במספר, נאלצים להצטופף בקרונן בתנאים ירודים.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרד החינוך והתרבות על כך?

2. האם יוקם מבנה מתאים לגן-ילדים, לרווחת הילדים ותושבי המקום?

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

1-2. הנושא נמצא עתה בבדיקה הנדסית. אם יתברר שמבנה הגן איננו תקין, אנו נתקצב את החלפתו.

על-פי הנתונים שבידינו, נמצאים בגן גם 16 ילדים גילאי טרום-חובה, אולם לצערנו אין אנו מתקצבים כיתות גן לגילאים אלה, כידוע לחבר הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

שאלה נוספת לחבר הכנסת מאיר שטרית, קצרה ביותר, והתשובה עליה עוד יותר קצרה.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני השר, אני כמובן יודע שאתם לא מתקצבים ביישוב בית-לחם הגלילית כיתות טרום-חובה, אבל מעצם דברייך אתה למד גם, שמתוך 35 ילדים שנמצאים בקרוון, פרט ל-16 האלה יש עוד 25 שהם בחינוך חובה, כך שבכל מקרה צריך כיתת גן. זה לא נורמלי שהם לומדים בתוך קרוון, בתנאים לא אנושיים. אין שום סיבה בעולם שיחכו עוד הרבה זמן בשביל לבנות כיתת גן – הדבר דרוש בכל מקרה, אבל אני מקווה שמספר הילדים יגדל כך, שבכל מקרה ההשקעה תהיה במקומה.

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

אני הבטחתי שאנחנו נבדוק את העניין הזה, ואם יהיה צורך נתקצב את גן-הילדים בבית-לחם הגלילית.

מסע פרסום לשיפור מעמד המורה

חבר הכנסת מ' איתן שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ"ח בטבת התשנ"ד (11 בינואר 1994):

בימים האחרונים מתנהל מסע פרסום ענף באמצעי התקשורת, הכתובה והאלקטרונית. במסגרת של "ברכות למורים" בעניין תוכנית השתלמויות החדשה, מפרסם משרד החינוך שבחים לממשלת ישראל.

ברצוני לשאול:

1. מה הוא תקציב הפרסום ויחסי הציבור של משרד החינוך והתרבות?
2. מה היתה עלותו של מסע הפרסום הנדון?
3. האם מתפקידם של משרדי הממשלה לשבח פעילות הממשלה מתוך תקציבים ציבוריים?

תשובת שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. תקציב הפרסום של המשרד לשנת 1993 עמד על סך 1.6 מיליון שקל. עיקר התקציב נוצל להודעות לציבור באמצעות מודעות בעיתונים בכל הקשור לנושאים השוטפים שהמשרד עוסק בהם: מכרזים, מועדי בחינות, כנסים, אירועים מיוחדים וכו'.

התקציב לשנת 1994 עדיין לא נקבע סופית, אולם הוריתי לקצץ במספר המודעות בעיתונות.

2. כ-150,000 שקל.

3. מסע הפרסום הנוכחי הינו חלק ממסע פרסום רחב יותר שהמשרד מתכנן בנושא שיפור מעמדו של המורה. הפרסום הנוכחי בוצע בשיתוף ארגוני המורים לקראת תחילתה של תוכנית ההשתלמות המוסדית למורים, תוכנית שהן המשרד והן ארגוני המורים מאמינים כי תביא לקפיצת דרך של כל מערכת החינוך. המודעות בעיתונים נועדו להעביר מסר הן למורים והן לציבור ההורים והתלמידים, כי המורים הם אלו העומדים בראש, וכולנו מאמינים בהם.

בתי-ספר לפי השיטה האנתרופוסופית

חבר הכנסת א' רביץ שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ"ח בטבת התשנ"ד (11 בינואר 1994):

פורסם כי משרד החינוך אישר הקמת בית-ספר לפי השיטה האנתרופוסופית. לפי דברי אנשים המכירים אותה, היא מובילה, בסופו של דבר, להתנצרות של הילדים וגם של הוריהם.

ברצוני לשאול:

1. האם בדק משרדך שיטה זו?

2. נוכח בדיקות אלו, האם ייסגר בית-הספר?

3. אם לא – האם תורה לפחות ליידע את ההורים בדבר מסקנות משרדך?

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

1. התשובה חיובית.

2. התשובה שלילית. אין מדובר בבית-ספר אלא בגן-ילדים ובחטיבה צעירה.

3. ההורים מיודעים ויודעים את יסודות השיטה והם אלה הבוחרים שילדם ילמד במוסד זה. על-פי השיטה הנהוגה בארץ, יש להורים זכות כזאת.

מנהל מנח"י – מינהלת החינוך בעיריית ירושלים – בדק את השיטה; אומנם יש לגביה מחלוקת, אולם לא נמצאה זיקה בינה לבין הנצרות.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

שאלה נוספת לחבר הכנסת אברהם רביץ. בבקשה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני השר, אדוני היושב-ראש, בכתבה שהתפרסמה – ושלחתי לטובתך את הכתבה – נאמר שמר יריב בן-אהרון, שחוה את החוויה באופן אישי-משפחתי על-ידי אחיו, שנתפסו לשיטה הזאת, בדק ומצא, לפי דבריו, שאכן יש גרעין של נצרות, שהוא די מוסתר מידיעת ההורים, והמגמה היא בהחלט להביא בסופו של דבר – למרות השימוש במוטיבים דתיים יהודיים – את החניך ואת הוריו לאיזו מומרות, לפי דבריו.

האם אינך חושב שכדאי שאתה במשרדך לא תסמוך על הבדיקה השטחית של מנח"י ותבדוק את השיטה הזאת יותר לעומק?

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, בבקשה.

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

אני בדקתי את העניין הזה, ולפי האינפורמציה שיש לנו בעניין החינוך לפי השיטה האנתרופוסופית, מדובר בהיצמדות לטבע, בדחיית חלק גדול מהאלמנטים המודרניים, כגון טלוויזיה, דבר שבוודאי לא מפריע לך.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

לא מפריע לי.

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

בדחיית מחשבים, דבר שאולי כן מפריע לכולנו; אוכל טבעי, פירות וירקות; יש להם גם ברכה משלהם על המזון, שקרובה מאוד לברכת "המוציא".

אינני יודע איזו סמכות יש למשרד החינוך להתערב בקביעה של מנח"י, אלא אם כן תביא לי ראיות מוצקות שמפריכות את הקביעות העובדתיות של מנח"י. תודה רבה.

סכנת הסגירה של תוכנית גיל"ת

חבר הכנסת ר' אלול שאל את שר החינוך והתרבות ביום א' בשבט התשנ"ד (13 בינואר 1994):

עקב הכתבה הרצ"ב מ"הארץ", המעלה כמה שאלות קשות בנוגע לטיפול בילדים מוכי גורל, שאף שנולדו בריאים לחלוטין, נגזר עליהם לחיות בסכנה מתמדת של גלישה לפיגור עקב המצוקה החברתית הקשה שבה הם חיים; ועקב סכנת הסגירה של תוכנית גיל"ת – גישה ייחודית להתפתחות תקינה – ברצוני לשאול:

1. האם מודע משרדך לבעיה זו?

2. בהתחשב בעובדה כי התוכנית מטפלת רק במקרים קשים ביותר, ורק בילדים עד גיל שבע – כלומר, היקף פעילותה מצומצם יחסית לאגודות אחרות – האם לא ניתן למצוא מקור כלשהו למימון ההוצאות הנדרשות, כגון תקן עובד סוציאלי וחצי תקן מקצועי?

חבר הכנסת ד' מנע שאל את שר החינוך והתרבות ביום א' בשבט התשנ"ד (13 בינואר 1994):

בעיתונות נמסר על סכנת סגירה לתוכנית החינוכית-הסוציאלית גיל"ת. התוכנית מטפלת ב-55 ילדים הסובלים ממצוקה חברתית ועומדים בפני מצב של פיגור. התקציב ממשרד העבודה והרווחה אינו מאפשר הפעלת הפרויקט.

ברצוני לשאול:

1. איך מסתדרת מדיניות זו של סדר עדיפויות לאומי, שבו מושם דגש בחלשים בחברה, עם סגירת מפעל כה חיוני לילדים במצוקה?

2. מה ייעשה למניעת סגירת תוכנית כה חיונית להצלת ילדים העומדים בפני פיגור?

חבר הכנסת ש' עמור שאל את שר החינוך והתרבות ביום א' בשבט התשנ"ד (13 בינואר 1994):

תוכנית גיל"ת, שהיא תוכנית טיפולית-חינוכית לילדים בעלי פיגור סביבתי, עומדת בפני סכנת סגירה עקב אי-העברת תקציבים ומחסור בתקן של עובד סוציאלי כללי ובחצי תקן של איש מקצוע לכל 12 ילדים.

ברצוני לשאול:

1. מה חלקו של משרדך בתקצוב התוכנית?

2. מדוע לא יינתנו התקנים הנדרשים?

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

משרד החינוך והתרבות יסייע השנה להפעלת תוכנית גיל"ת בעלות כוללת של כ-228,000 ש"ח – הקצבה ישירה של 120,000 ש"ח; והעמדת עשר מורות חיילות לרשות התוכנית, בעלות של 108,000 ש"ח.

בכוונתנו להמשיך גם להבא בסיוע לתוכנית, במקביל לתקצוב על-ידי גורמים נוספים בתחום שירותי הרווחה.

אם קיימת סכנת סגירה לתוכנית הזו, היא אינה קשורה למשרד החינוך והתרבות. אדרבה, עצם הפעלתה של התוכנית במשך כל השנים הללו באה בזכות הסיוע של המשרד.

את השאלה על האפשרות להעביר לתוכנית תקנים של עובדים סוציאליים ועובדים מקצועיים אחרים, יש להפנות למשרדים הנוגעים בדבר, למשרד העבודה והרווחה, ולא למשרד החינוך והתרבות.

היו"ר ש' וייס:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת מנע. בבקשה.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני רוצה להביא לידיעתך, בחזקת תקווה אחרונה, כי אני מכיר אותך ואת הפעילות שלך – כמעט מדי יום אני קורא בעיתונים על מחדלים הולכים ונמשכים בבתי-ספר ובמעונות מהסוג הזה, שבהם מוחזקים אנשים על סף הפיגור.

אתמול התפרסמה בעיתונים ידיעה מהסוג הזה ביחס לבאר-שבע. מנהל המחוז שלך, שאני מכיר אותו כאיש ביצוע גדול מאוד, מינה ועדת חקירה בנושא הזה. לפני שבוע התפרסמה בעיתון "מעריב" ידיעה על מעון בנתניה – מחדלים על גבי מחדלים.

אני שואל את כבוד השר, האם אתה מודע למה שקורה בתחום הזה? האם מישהו אצלך במשרד מתחיל להיות מודע לכך שבזמן האחרון מתגלים מחדלים במוסדות מהסוג הזה?

היו"ר ש' וייס:

תודה. אדוני השר, בבקשה.

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

אדוני היושב-ראש, לא רק שאני מודע לכך, אלא שהמשרד מקדיש חלק גדול ממרצו לנושא הזה.

אבל משרד החינוך והתרבות מופקד על מערכת החינוך שלו – – –

דוד מנע (הליכוד):

משרד העבודה והרווחה מתמוטט.

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

סליחה.

– – – הוא מופקד על מערכת החינוך שלו. האמן לי שבנושא זה יש כל כך הרבה מצוקות, גם בנושא החינוך המיוחד, גם בנושא הגנים, גם בנושא של אנשים שזקוקים לעזרה מיוחדת, שגם כך אנחנו מתמודדים עם קשיים רבים.

אני לא יכול להיות מופקד על נושא שאינו בתחום סמכותי, מה גם שלעמותה שעוסקת בנושא הזה, אנחנו – גם שרי חינוך שהיו לפני – נותנים סיוע גדול מאוד.

אני מוכן גם לשוחח עם השרה אורה נמיר. אני מציע שגם אתה תפנה אליה, ונראה מה אפשר לעשות בכוחות משותפים. אני מודע למצוקה הזאת.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לשר על תשובותיו. תודה רבה.

הצעת חוק מבקר המדינה (הוראת שעה) (קיצור מועדים), התשנ"ד-1994

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעת חוק מבקר המדינה (הוראת שעה) (קיצור מועדים), התשנ"ד-1994, קריאה שנייה וקריאה שלישית. יציג את ההצעה יושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה, חבר הכנסת דן תיכון. יוזם החוק הוא חבר הכנסת דוד מגן.

דן תיכון (יו"ר הוועדה לענייני ביקורת המדינה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כאמור, אנחנו עוסקים בהצעת חוק מבקר המדינה (הוראת שעה) (קיצור מועדים), התשנ"ד-1994.

הצעת חוק זו נדונה בכנסת בקריאה ראשונה ביום כ"א בטבת התשנ"ד, 4 בינואר 1994. היא הועברה לוועדה לענייני ביקורת המדינה, והיא חוזרת היום, ללא הסתייגויות, לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

הצעת החוק נוסחה על-ידי חבר הכנסת דוד מגן, שמצטיין בזו העת בהגשת הצעות חוק שבאות לעדכן כמעט את מכלול החוקים שעוסקים בחוק מבקר המדינה, וטוב שעושים זאת אחת לכמה שנים, והוא כותב בדברי ההסבר: במגמה לצמצם את פרק הזמן שבין סיום הביקורת לבין מועד הנחת הדוח השנתי של מבקר המדינה על שולחן הכנסת, מוצע לצמצם את הזמן העומד לרשות שר הכלכלה והתכנון להעיר הערותיו מ-12 שבועות לעשרה שבועות. מוצע שהוראה זו תחול בשנתיים הקרובות לאור הניסיון. בתקופה זו ניתן יהיה להחליט על הוראת קבע ברוח השינוי המוצע.

כאמור, החוק נותן לנו אפשרות להציץ אל מאחורי הקלעים של דוח מבקר המדינה – מה נעשה בעצם החל מ-1 בינואר ועד למועד שבו מגיש המבקר את הדוחות להערות המשרדים השונים.

כאן אני רוצה לאזכר את הסעיפים 15, 16 ו-17(א) לחוק מבקר המדינה, כדי להבין באמת מה נעשה, איך ומתי מוגש דוח מבקר המדינה ומה מנסים לקצר.

בסעיף 15(א) נאמר: לא יאוחר מיום 15 בפברואר בכל שנה ימציא המבקר לשר הכלכלה והתכנון לעיון דין-וחשבון על תוצאות הביקורת של הגופים המבוקרים לפי סעיף 9(1) ו-2), שנערכה במהלך שנת הכספים שחלפה. זאת אומרת, לא יאוחר מ-15 בפברואר השנה תגישו המבקרת, כאמור, לשר הכלכלה.

בדין-וחשבון לפי סעיף קטן (א) יסכם המבקר את פעולותיו בשטח הביקורת, וכן יפרט כל פגיעה בטוהר המידות; יפרט כל ליקוי ופגיעה בחוק או בעקרונות החיסכון והיעילות הראויים לדעת המבקר להיכלל בדין-וחשבון; יביא את המלצותיו לתיקון הליקויים ולמניעתם.

סעיף 16: שר הכלכלה והתכנון יעיר – זו בעצם העילה לתיקון – את הערותיו בתוך 12 שבועות מהיום שבו קיבל את הדין-וחשבון, וכתום מועד זה יונח הדין-וחשבון על שולחן הכנסת.

סעיף 17(א) מאזכר עוד סעיף. בתוך 12 השבועות האמורים בסעיף 16 רשאית הוועדה, על-פי הצעות המבקר, להחליט שחלקים מסוימים מן הדוח לא יונחו על שולחן הכנסת אם הדבר נראה לה דרוש לשם שמירה על ביטחון המדינה, או כדי למנוע פגיעה ביחסי חוץ או בקשרי מסחר בין-לאומיים שלה.

כאמור, בא חבר הכנסת דוד מגן ומתקן את סעיף 16 ואת סעיף 17(א). הוא אומר, במקום 12 שבועות שניתנים לשר הכלכלה והתכנון להעיר את הערותיו ולהחזיר את הערותיו למבקר המדינה, התקופה תצמצם כאמור לעשרה שבועות. אני חוזר ואומר, עשרה שבועות.

אני מבין שחבר הכנסת דוד מגן, בעת ששימש שר הכלכלה והתכנון, רכש ניסיון והוא הצליח לצמצם את לוח הזמנים כך שהתקופה התקצרה מ-12 שבועות לתשעה שבועות. הוא מציע להפוך את הניסיון הזה להוראת שעה לתקופה של שנתיים, שבהן תקוצר התקופה, כאמור, מ-12 שבועות לעשרה שבועות.

אני חושב שזה תיקון טוב, שיאפשר לנו, כאמור, לתקן ולצמצם את הזמן שבו עוסקת המדינה בדוח מבקר המדינה לקראת הגשת הדוח על-ידי מבקרת המדינה.

עד כאן. כאמור, אין הסתייגויות.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מגן, יש לך זכות לומר כמה מלים לאומה ולהודיע לה, שלפעמים זה טוב שאיש הזרוע המבצעת חוזר להיות חבר הזרוע המחקקת.

דוד מגן (הליכוד):

לזמן קצר.

היו"ר ש' וייס:

היתר, פרשנות של כל אחד. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כדי שההצעה שלך לא תישאר ללא מענה, אני מסכים אתך, ובתנאי שזה לזמן קצר.

היו"ר ש' וייס:

טוב.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, מדובר על צעד קטן במסגרת רפורמה שאני מתכוון לשכנע את הכנסת לקבלה, רפורמה שתקצר במידה ניכרת את התקופה שבין מועד סיום שנת הביקורת לבין תאריך הנחת דוח מבקר המדינה על שולחן הכנסת.

היום יש פער בן 14 חודשים וחצי בין מועד סיום שנת הביקורת לבין הנחת דוח מבקר המדינה על שולחן הכנסת.

הרעיון המקורי היה לצמצם את התקופה לשנה אחת בלבד, דהיינו ל-12 חודשים. אלא שלאחר ששמעתי מפי מבקרת המדינה על מגבלות טכניות שיש במשרד מבקר המדינה, הסתפקנו בחקיקה המדברת על הוראת שעה לשנתיים הקרובות, חקיקה המדברת על צמצום פרק הזמן שבו שר הכלכלה והתכנון מעיר את הערותיו.

אני רוצה לציין ולברך את שר הכלכלה והתכנון על נכונותו למאמץ המיוחד הזה ולשמש מעין כר ניסיון במסגרת הרפורמה שאני מדבר עליה. אבקש להזכיר לכנסת, כי בעת הנחת דוח 42 לשנת 1992 כתבה מבקרת המדינה, כי היא מניחה את הדוח שלושה שבועות לפני הזמן, מתוך כוונה שלא להיכנס למערכת הבחירות לכנסת, והיא קבעה גם והדגישה, שאין לראות בכך תקדים או אפשרות להטיל על מבקר המדינה מסגרת של חובה לצמצם את פרק הזמן.

אבל, אני מאמין, חברי הכנסת, כי לאחר שהכנסת, שר הכלכלה והתכנון ומבקר המדינה, כולנו נצבור ניסיון בשנה-שנתיים הקרובות, במסגרת המאמץ לצמצם את פרק הזמן שבין סיום הביקורת לבין מועד הנחת הדוח, נצליח להתקדם בכיוון הזה, הכול במסגרת הכוונה לצמצם את הזמן לשנה אחת בלבד.

מי כמונו יודע שהביקורת היא אפקטיבית בשני תנאים: 1. שהיא מתפרסמת וחודרת לתודעה הציבורית; 2. שהיא אקטואלית, והיא נעשית ב"זמן אמיתי" פחות או יותר.

אני מאמין, שאם הכנסת תקבל היום בקריאה שנייה ושלישית את הצעת החוק הזאת, נוכל כולנו לראות בכך צעד אחד בכיוון הנכון, אומנם לא צעד גדול, אבל צעד שיפתח פתח לכיוון רפורמה גורפת יותר, שתתרום תרומה של ממש.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת דוד מגן.

חברי הכנסת, כאמור, כפי שהציג את זה חבר הכנסת דן תיכון, אין הסתייגויות. אם כן, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק מבקר המדינה (הוראת שעה) (קיצור מועדים), התשנ"ד-1994, בקריאה שנייה; סעיף 1 בלבד. מי תומך בחוק בקריאה שנייה?

הצבעה מס' 1

בעד סעיף 1 – 14

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיף 1 נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

14 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים – אושר בקריאה שנייה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה בקריאה שלישית ואחרונה של הצעת חוק מבקר המדינה (הוראת שעה) (קיצור מועדים), התשנ"ד-1994, כהצעת הוועדה, כפי שהיא הובאה לפנינו. בבקשה.

הצבעה מס' 2

בעד החוק – 13

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק מבקר המדינה (הוראת שעה) (קיצור מועדים), התשנ"ד-1994, נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

13 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. לפיכך, אני מודיע שהחוק אושר והתקבל. אני מודה ליזם, מודה לוועדה ולראשה על קידום הנושא.

עתיד רמת-הגולן

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להמשך סדר-היום ולדיון בנושא: עתיד רמת-הגולן. כזכור, אלה היו הצעות לסדר-היום דחופות בזמן, אשר הכנסת החליטה לקיים עליהן דיון במליאה, ואנחנו אכן מקיימים את הדיון במליאה. יש לנו שלושה יזמים: חברת הכנסת לימור לבנת תפתח במשך עשר דקות, אחריה שני היזמים הנוספים, חבר הכנסת גונן שגב וחבר הכנסת שאול יהלום – כל אחד שבע דקות, ואחרי כן 65 חברי כנסת, כל אחד שלוש דקות. אני מקווה שעד מחר בבוקר נמצא את הנושא.

בבקשה, גברתי חברת הכנסת לימור לבנת.

לימור לבנת (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, במצע מפלגת העבודה כתוב כדלקמן, לאחר אזכור החלטה 242: "ישראל רואה ברמת-הגולן אזור בעל חשיבות רבה לביטחונה, לשלומה ולהבטחת מקורות המים שלה גם לעת שלום. ברמת-הגולן, שעליה הוחל המשפט, השיפוט והמינהל של ישראל, בכל הסכם שלום עם סוריה ובהסדרי הביטחון יימשכו הנוכחות והשליטה ההתיישבותית והצבאית של ישראל. ממשלה בראשות העבודה תתמוך במתיישבי בקעת-הירדן והגולן ובחיזוק ההתיישבות בכל הגולן ובבקעת-הירדן". שימו לב, גם לעת שלום – במצע מפלגת העבודה.

שבועיים לפני הבחירות לכנסת עלה ראש הממשלה יצחק רבין, אז ראש האופוזיציה, לרמת-הגולן, וכך הוא אמר למתיישבים שאת קולותיהם רצה לקנות: לא יעלה על הדעת שגם בשלום נרד מרמת-הגולן. מי שיעלה על דעתו לרדת מרמת-הגולן, יפקיר את ביטחון מדינת ישראל.

עמנואל זיסמן (העבודה):

מה קרה, ירדנו מרמת-הגולן?

לימור לבנת (הליכוד):

לכאורה, היינו יכולים להיות שקטים עכשיו. ואני רוצה לומר, שעם כל הכבוד לכך שסגן שר הביטחון, שאני רוחשת לו כבוד רב, ישיב כאן היום על ההצעות, אני רוצה גם להביע מחאה על כך שראש הממשלה, בימים כאלה, כאשר מתנהל משא-ומתן על עתידנו ברמת-הגולן בין נשיא ארצות-הברית לבין נשיא סוריה, לא מוצא לנכון לבוא לכנסת כאשר אתמול באמצע הלילה הוא קיבל אינפורמציה על מה שאירע שם בשיחה בין קלינטון לאסד, והוא אינו מוצא לנכון לבוא לכנסת ולדווח לה מה באמת קורה, מה באמת היו ההסכמות, ההבנות, למה באמת אנחנו הולכים.

אבל זה לא דבר חדש, כי גם בנושאים דרמטיים אחרים היתה הכנסת האחרונה לדעת. אחרי שקראנו בעיתונים, אחרי ששמענו ברדיו, אחרי שראינו בטלוויזיה ואחרי שראינו בכל הרשתות מכל העולם – העיתונאים הישראלים מסכנים, הרי לא יכלו להיכנס אתמול, להתקרב בכלל למלון "אינטרקונטיננטל", כי אסד לא הרשה להם.

היו"ר ש' וייס:

אני אעביר לתשומת-לבו של ראש הממשלה, ואודיע לו גם שתאפשרו לו לדבר כאן.

לימור לבנת (הליכוד):

אנחנו בוודאי נאפשר לו לדבר. אנחנו רוצים מאוד לשמוע מה בדיוק קורה.

היו"ר ש' וייס:

אתם קוטעים כל משפט כאשר הוא נואם.

דן תיכון (הליכוד):

למה רומז אדוני היושב-ראש, שאנחנו לא מאפשרים לראש הממשלה לדבר?

היו"ר ש' וייס:

לעתים כן.

לימור לבנת (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אנחנו מאפשרים לראש הממשלה לדבר, ואנחנו נוהגים כמנהג הפרלמנט הזה וכמנהג פרלמנטים אחרים כאשר יש חילוקי-דעות קשים, ויש בהם גם קריאות ביניים, מתוך כאב גדול; אנשים פה לא עושים את זה כדי להתנכל למישהו, לא לראש הממשלה ולא למישהו אחר. אבל, אני חושבת שלפחות הזכות המוקנית הזאת שלנו כחברי פרלמנט שלא כל כך יודעים מה קורה חוץ ממה שכתוב בעיתונים – מותר לנו לשמוע ומותר לנו גם לקרוא קריאות ביניים.

היו"ר ש' וייס:

סליחה שהתערבתי, אני ממש מתנצל. מדי פעם אני פונה לראש הממשלה ומבקש שיופיע. הוא הרבה מאוד בהופעות, ואני אומר לך, שלאחרונה אני יותר ויותר במצוקה, כי הדיונים כאן הפכו לבלתי-אפשריים כאשר ראש הממשלה מופיע. זה לא לכבודנו, וחבל שזה כך.

לימור לבנת (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני לא יכולה להימנע מלומר, שאם ראש הממשלה יכול לדבר עם אש"ף, הוא יכול לדבר גם עם הכנסת, למרות הקשיים. אני מניחה שזה אולי לא כל כך נוח כשקוטעים את הנאום בקריאות ביניים.

היו"ר ש' וייס:

השאלה באיזו צורה.

לימור לבנת (הליכוד):

אתה הרי מומחה לפרלמנטריזם יותר ממני, בלי ספק, אבל בכל זאת אני חושבת, שאם אפשר לדבר עם אויבי ישראל הגרועים ביותר, עם טרוריסטים, אפשר בוודאי לדבר עם הכנסת הזאת, אף שזה אולי לא תמיד כל כך נעים.

אני רוצה לומר, שכל עוד ראש הממשלה לא מופיע כאן ולא אומר לנו את האמת, אין לי שום ברירה, ונדמה לי שלכולנו אין שום ברירה אלא להאמין למה שאומר חבר הכנסת, אולי ההגון ביותר בכל מפלגת העבודה – אני מדברת על סגן שר החוץ יוסי ביילין, שהוא היחיד שאומר את האמת.

אני רוצה להציע לכנסת – – –

עמנואל זיסמן (העבודה):

מה הוא אמר?

לימור לבנת (הליכוד):

אולי למועצה לארץ-ישראל יפה או ל"עם יפה עם אחד" – יש כל מיני תנועות כאלה שמחלקות כל מיני אותות הוקרה לאנשים מסוימים, מפעם לפעם לחברי כנסת – כדאי לתת לו את אות חבר הכנסת הישר וההגון. מפני שיוסי ביילין כל פעם אומר את האמת, כל פעם נוזפים בו, צועקים עליו, מה לא אומרים לו, לרבות זה שהוא אומר דברי שטות, שהוא אומר דברים בלי שכל, ובסופו של דבר מתברר שבדיוק הדברים שאמר ביילין – שאנחנו ניסוג מכל רמת-הגולן, שהיישובים יצטרכו להישאר תחת ריבונות סורית, מי שירצה להישאר – הם הדברים האמיתיים והם הדברים הנכונים. מסתבר שמה שיוסי ביילין אומר, יצחק רבין בסופו של דבר מבצע.

לכן נדמה לי שההתנפלות על יוסי ביילין ממש איננה במקומה. אין לה שום שחר ואין לה שום יסוד. אדרבה, הנה יש מישהו בעל אומץ שמופיע בכל אמצעי התקשורת. זה מאוד לא פופולרי, אבל הוא עושה את זה בכל זאת, והוא אומר את האמת כולה, שהממשלה הזאת מתכוונת לנסיגה מלאה מרמת-הגולן, שהממשלה הזאת מתכוונת להשאיר את היישובים תחת ריבונות סורית, שהממשלה הזאת מיעצת – הוא אומר, מי שיהיה לו "כיף", שיחיה ככה, אבל אני לא הייתי נשאר כך – היא מיעצת לאנשים בעצם להתפנות.

אגב, אותו דבר היה גם לגבי ההסכם עם אש"ף, גם לגבי יהודה ושומרון, גם לגבי הבקעה. עכשיו הוא אומר את האמת על רמת-הגולן. מגיע לו "כל הכבוד" על היושר וההגינות, אבל מגיע לממשלה הזאת "כל הבוז" על הדרך המדינית שבה היא מובילה אותנו.

הנה, בשבת, שמענו ב"קול ישראל", סקופ בלתי רגיל: תוצאות סקר שנערך בין תושבי רמת-הגולן. ממש סקופ בלתי רגיל, שהדגש בו היה על כך ש-51% כבר דיברו בקרב משפחותיהם על מה יהיה אם ייאלצו לעזוב. נו, באמת, מה רוצים מאנשים שיושבים ממש על גחלים לוחשות, שאין להם מושג אם ביתם יהיה שם בעוד כמה שנים? אלא שמה שהוצנע שם היה, ש-50% ממצביעי מפלגת העבודה לא אומרים שהם יצביעו שוב מפלגת העבודה. מה שהוצנע שם היה ש-60% ממצביעי מרצ לא אומרים שיצביעו שוב מרצ. חלקם אומרים שהם לא יצביעו שוב לאותה מפלגה, וחלקם עדיין מתלבטים. את זה שמענו, אבל בקטן מאוד.

עמנואל זיסמן (העבודה):

גם 30% מאנשי הליכוד לא יצביעו לליכוד.

לימור לבנת (הליכוד):

זה לא היה שם, תסלח לי.

עמנואל זיסמן (העבודה):

זה היה. אמרו ברדיו.

קריאה:

יש לה רדיו אחר.

לימור לבנת (הליכוד):

זה לא היה.

והנה, בנו תסריט מתח לקראת הפגישה בין אסד לקלינטון, שהתקיימה אתמול.

היו"ר ש' וייס:

זה רדיו אקטיבי.

לימור לבנת (הליכוד):

והנה נבנה איזה תסריט מתח לקראת הפגישה שהיתה בין קלינטון לאסד, פגישה שבאה לגמור עניינים מאחורי גבה של מדינת ישראל, בלעדינו, בלי השותף המרכזי כאן. והנשיא אסד, נשיא סוריה, יושב שם בפגישה, מהתל, משטה בכולם. אתם יודעים, ג'וזף סיסקו אמר בשעתו, שאסד יש לו טקטיקה מיוחדת של משא-ומתן: הוא מענה את היושבים מולו כך שהם לא יכולים ללכת לשירותים עד ששלפוחית השתן שלהם מתמלאת. הוא אמר, והיו כאן עצות לנושאים ולנותנים, שלא כדאי לשתות מיץ ולא כדאי לשתות קפה, כי זה חלק מטקטיקת המשא-ומתן של אסד. באמת לפעמים יש לי איזו הרגשה, בפראפרזה על מה שאמר ראש הממשלה – כעומק שלפוחית השתן של אסד, כן עומק הוויתורים, ההתקפלות והנסיגה של יצחק רבין וממשלתו. יש פה רופא.

אני רוצה להזכיר, כי הליכוד הביא את הנשיא אסד למדריד. האינטרס שבבסיס הפגישה שהיתה אתמול בז'נבה הוא לא אינטרס ישראלי, הוא אינטרס אמריקני. אנחנו נושאים ונותנים, ולא ישירות הפעם, אלא דרך ארצות-הברית, עם רוצח שרצח באל-חמה ב-1982 30,000 איש, עם מושחת, שהוא סוחר הסמים הגדול אולי ביותר בעולם, עם שר ההגנה שלו ועם הרמטכ"ל שלו, עם מי שממשיך להתחמש יום-יום, כדי לנסות לחסל את מדינת ישראל, עם מי שנותן סיוע וגיבוי לארגוני הסיור, עם מי שלא משחרר אינפורמציה ולא משחרר בכלל יהודים, שבויים, נעדרים, כל המידע שיש ברשותו.

מה בוער, חוץ מאותה פנטסיה של שר החוץ? שרת התרבות, אני לא זוכרת איך קוראים לזה, שולמית אלוני, כבר אמרה, ואמר כבר גם השר שריד, רמת-הגולן היא שטח שצריך להיות בריבונות סורית. הוא למעשה בריבונות סורית. זאת האמת. את זה מנסים להשתיק, כי משתיקים אותם כל פעם מחדש.

לסוריה לא בוער לקבל את רמת-הגולן, שהיא בסך הכול 5.0% משטחה. היא לא צריכה כל כך את רמת-הגולן. גם מדינת ישראל איננה צריכה כל כך את המשא-ומתן הזה, שהרי יש שקט בגבול הצפוני הזה, ואין שום טעם ושום תועלת בחזרה לאותם גבולות שבהם הופנתה אש יומיומית על הגליל ועל העמק. לכן כל אותה ריצה של ממשלת ישראל למין כניעה לווייתורים, להתקפלות, כל אותה ריצה למלא אינטרסים אמריקניים איננה במקומה. היא מיותרת, היא מוקדמת, היא נעשית בלי שכל תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת גון שגב. לך יש שבע דקות. אחר כך נעבור לשלוש דקות לכל נואם.

גון שגב (צומת):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, מזרח תיכון חדש, עידן חדש, מהפכה רבתי, ספר חדש של שר החוץ מר שמעון פרס. ושוב עידן חדש, ושוב מזרח תיכון חדש. אסד סינן בין שפתיו: "נורמליזציה". לא

פירש, לא הסביר מה זאת נורמליזציה. ייתכן שמבחינת אסד בכלל נורמליזציה היא רמת-הגולן בידי הסורים, וישראל בגבולות החלוקה ואולי פחות מזה.

רק סינן אסד מבין שיניו את המלה "נורמליזציה" בצורה כזאת או אחרת, כבר מיטב הפרשנים הפוליטיים של הממשלה, כבר מיטב המומחים לשפת הגוף ולשפות אחרות התחילו להפעיל את המוח בשאלה, למה בדיוק התכוון אסד במה שהוא אמר, ויותר מזה – למה הוא התכוון במה שהוא לא אמר.

סגן שר הביטחון מ' גור:

רק כדי להעמיד דברים על דיוקם: הוא לא אמר נורמליזציה.

גונן שגב (צומת):

אה, הוא גם לא אמר נורמליזציה?

סגן שר הביטחון מ' גור:

הוא לא אמר.

גונן שגב (צומת):

כי אתמול דיברו אנשי ממשלת רבין היקרה על נורמליזציה. אין בעיה. דיברו, הסבירו, כבר הסבירו שאנחנו חייבים לצאת קדימה.

האם המבט המעורפל של אסד מעיד על רצון לשלום אמת? אולי המצמוץ בעינו השמאלית, חבר הכנסת שגיא, ועווית קלה בזווית פיו השמאלית מעידים על התמתנות, אולי על הכרה בישראל ואולי אפילו על יותר מזה? פרשנות כבר יצרתם בגלל מה שהוא לא אמר. כבר עשיתם מזה שלום, כבר החזרתם את רמת-הגולן, כבר היישובים יכולים לרדת משם, היישובים לא יכולים להיות תחת ריבונות סורית. הכול בסדר.

רבין וממשלת ישראל מהווים היום, בתמיכת הקואליציה, את החוליה המקשרת קודם בין אש"ף לווינגטון. מי שהביאה את יאסר ערפאת לגבעת-הקפיטול היתה ממשלת ישראל. מי שגרמה להכרה באש"ף היתה ממשלת ישראל. עכשיו החוליה השנייה: אסד. אתם סוללים לאסד דרך מלכים לווינגטון. אסד לא צריך לא את רבין, לא את פרס ואפילו לא את ביילין. אסד צריך אותה מעצמה שחסרה לו לאחר שברית-המועצות התפוררה. אסד צריך את הכסף של ארצות-הברית, אסד צריך את הכרת ארצות-הברית. הוא לא צריך שום דבר לא מישראל ולא מראשי ממשלת ישראל.

מה שאתם גורמים בעצם בפוליטיקה המוזרה הזאת הוא, שהמשקל הסגולי של ישראל, משקלנו היחסי במזרח התיכון, ישאף לאפס, ואז נגיע לאותו מצב שאתם לא רציתם בו ושום ממשלה לא רצתה לפניכם – שנהיה חייבים לבצע את כל מה שאנשי גבעת-הקפיטול יגידו לנו, בלי אפשרות לערער, להרהר, או לחלוק על מה שיגידו לנו לעשות.

ראש ממשלת ישראל, מר רבין, אמר בכנס מרכז שלכם לפני שבוע, פנה לחברי הכנסת הסוררים ולשרים הסוררים ואמר להם: אינכם יכולים להצביע כראות עיניכם בכנסת. את המנדט קיבלתם מהמפלגה, והוא לא שייך לכם. הוא שייך למפלגה. שיעור נהדר בדמוקרטיה. ראוי להערצה. שיעור ראוי להערצה בדמוקרטיה. אבל מר רבין שכח שאת המנדט שלו הוא קיבל מהעם. הוא קיבלו מהעם לאחר הבטחות. המנדט שייך לעם ולכן הוא לא יכול לעשות במנדט הזה ככל העולה על רוחו. את זה הוא פשוט שכח.

אני חייב להזכיר משהו שפשוט כבר נמאס לי לקרוא אותו מעל הבמה הזאת, מעל הדוכן הזה, אבל כנראה אתם לא קולטים, כנראה אתם לא מכירים את המצע שלכם עצמכם. כתבתם במצע מפלגת העבודה בבחירות 1992, ואני מצטט פעם רביעית בשנה האחרונה מעל הדוכן הזה:

ישראל רואה ברמת-הגולן אזור בעל חשיבות רבה לביטחונה, לשלומה ולהבטחת מקורות המים שלה – וכאן באה הפואנטה – גם לעת שלום. ואתם ממשיכים וכותבים, ועל-פי זה הציבור הלך והצביע בקלפיות: לכן בכל הסכם שלום עם סוריה ובהסדרי הביטחון יימשכו הנוכחות והשליטה ההתיישבותית והצבאית של ישראל ברמה, שעליה הוחלו השיפוט, המשפט והמינהל הישראלי. דהיינו על כל רמת-הגולן. והיום אתם באים בזמירות חדשות.

סגן שר הביטחון מ' גור:

לא נכון.

גונן שגב (צומת):

הציטוט נכון. הבאתי אתי את החוברת. אני מוכן לרדת לחדרי ולהביא לך את החוברת. זה ציטוט מלה במלה מחוברת של מפלגת העבודה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

כתוב שם: יימשכו הנוכחות האזרחית והשליטה הצבאית.

גונן שגב (צומת):

אני מוכן לבוא אליך עם הציטטה שקראתי ועם החוברת. אם מישהו מוכן להביא לי את החוברת מהחדר – – –

לימור לבנת (הליכוד):

הנוכחות ההתיישבותית והצבאית של ישראל ברמה.

גונן שגב (צומת):

הנוכחות ההתיישבותית והצבאית של ישראל ברמה. זה בדיוק מה שקראתי. זה בדיוק הציטוט. העתקתי לפני חצי שעה מלה במלה. לא רציתי להביא את החוברת, כי אני מתבייש, יגידו שאני מוקיון של גימיק אחד; אני כל הזמן מראה את החוברת. אני קורא ממנה, וכל פעם זה מוצא פירוש כזה וזה מוצא פירוש אחר. אבל זה ציטוט מלה במלה מהחוברת הכחולה הלאומית, עם מגיני-דוד בצדדים, שפרסמתם כדי שאנשים יצביעו בעדכם.

דוד מנע (הליכוד):

יש להם כמה מהדורות של המצע.

גונן שגב (צומת):

זה סיפור מעניין. ישבתי בעימות עם חבר הכנסת חגי מירום, והוא אומר: לא, לא, החוברת הזאת היתה תעמולה, אבל יש לנו מצע מלא, ושם כתוב אחרת. זה בכלל דבר מעניין. עוד לא בדקתי את זה. חבר הכנסת מירום, אתה זוכר את העימות בבית-הספר היפה ברחובות?

חגי מירום (העבודה):

לזה שאתה מוקיון, אני מסכים.

גונן שגב (צומת):

מה שאמרת לא היה בדיוק במקום, אמרת את זה מפני שאין לך מה לענות. אבל זה כרגיל. כרגיל אין לך מה לענות. זאת צורת ההתנהגות שלכם.

ביום שישי האחרון שמענו מפיו של מר ביילין, סגן שר החוץ, זמירות חדשות. יישובי רמת-הגולן מיתרים, ניתן להוריד אותם מרמת-הגולן, ומי שלא רוצה לרדת – יכול להישאר תחת ריבונות סורית. אני רוצה להזכיר לאנשי מפלגת העבודה, כי רוב היישובים ברמת-הגולן לא הוקמו לא על-ידי המפלגה הימנית הנוראית שיושבת פה מימיני, ואפילו לא על-ידי המפלגה הנוראית שקוראים לה צומת, ואפילו לא על-ידי מפלגתו של חבר הכנסת זאבי. הם הוקמו על-ידיכם. קיבוצים, אנשים שהצביעו בעד מפלגת העבודה בבחירות האחרונות בגלל המצע, כיוון שהם האמינו בדרכם. הם לא באו סתם להתיישב שם.

היו"ר ש' וייס:

משפט סיום.

גונן שגב (צומת):

משפט סיכום, לא סיום.

אתם טענתם לאורך כל השנים, וכך גם בבחירות האחרונות, שרמת-הגולן חשובה, חשיבותה עליונה בכל נושא הביטחון. כך טענתם כל השנים, ואי-אפשר היום לבוא ולנסות לשכנע את העם שכל מה שאמרתם לא התכוונתם אליו.

מר רבין פנה למר ביילין, אף שהוא אמר אמת, הוא אמר מה שהוא שומע בחדרי חדרים ולא בחדרי חדרים מהממשלה הנוכחית. מר רבין נזף בו ואמר לו: דברים בלי שכל. רבותי, הוא אמר דברי אמת. מה שקורה פה, שהמדיניות של הממשלה הזאת היא מדיניות בלי שכל, ולא שהדברים היו בלי שכל. הם היו דברי אמת צרופה.

היו"ר ש' וייס:

משפט סיכום.

גונן שגב (צומת):

כמה משפטי סיכום.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת גונן שגב, סליחה. אתה מדבר כבר הרבה יותר משבע דקות. תתרכז במשפט או שניים וזהו.

גונן שגב (צומת):

אני מסיים, זה לא ימשך שעה. דקה.

מר רבין שכח אולי שאנחנו דמוקרטיה. אנחנו לא דומים לסוריה, לא ניתן פה להחליט החלטות לבד. ממשלת ישראל צריכה לחזור לעם עם מצע שאומר, שהיא מוכנה לרדת מרמת-הגולן, מאיזה חלקים, מכמה חלקים. אולי כדאי שממשלת ישראל תזכור, ש-100,000 דונם מאדמות רמת-הגולן, דרום רמת-הגולן, הם טאבו של יהודים. אותם 100,000 דונם שייכים למשפחת רוטשילד. הברון ג'יימס רוטשילד אמר: חוק הוא במשפחתנו כי אין שעל מאדמתנו חוזר לידי זרים. אולי תאמצו לפחות משפט זה ממשפחת רוטשילד.

אני מסכם.

היו"ר ש' וייס:

לא מסכם אלא מסיים.

גונן שגב (צומת):

ממשלת ישראל תישא באחריות לזה שמדינת ישראל תישאר בלי הגולן. אני בטוח, שאם תלכו אז אל העם, לא תקבלו אפילו 61 מנדטים בתמיכת קולות הערבים, אולי תקבלו את קולות הערבים בלבד, אולי עוד מנדט אחד או שניים.

חיים אורון (מרצ):

גונן שגב (צומת):

אתה צודק, גם מרצ.

רבין, היה אמיץ, חזר לעם, שמע את אשר יש לעם לומר לך. זו דמוקרטיה אמיתית.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת שאול גוטמן – איננו; חבר הכנסת זבולון המר – איננו; חבר הכנסת איתן – איננו; חברת הכנסת נעמי בלומנטל – איננה. חבר הכנסת דוד מנע, בבקשה. שלוש דקות.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אתמול ראינו בטלוויזיה, בשידור ישיר מז'נבה, חזיון תעתועים של רב-אמן ממולח, שיושב בדמשק ומתעתע בכולנו, ומרוב מהומה לא יצא מאומה. זו פגישה שתפעל כבומרנג נגדכם, ממשלת השמאל.

סוריה עודנה מדינת טרור. סוריה עודנה נותנת החסות לארגוני הסיור הקיצוניים, ובהם רבי-המרצחים ג'בריל וחואתמה. סוריה עודנה אסם הסמים של כל המזרח התיכון. סוריה אפילו לא מוכנה להחזיר את גופתו של אלי כהן, זיכרוננו לברכה, אינה מרסנת את ה"חיזבאללה", מחזיקה בנווט השבוי רון ארד, ובידה המפתח לנעדרים הישראלים ממלחמת "שלום הגליל".

מה נתנה סוריה לישראל אחרי שישראל ויתרה כל כך הרבה לסוריה? אם הם רוצים שלום, מדוע אפילו לעיתונאים ישראלים לא נתנו להיכנס אתמול לאולם? אם הם רוצים שלום, מדוע עשו כך? מה הם ויתרו? מה הם נתנו, כשאנחנו הסכמנו לתת להם את כל רמת-הגולן?

יצחק רבין הבטיח לפני הבחירות לכנסת שלא ירד מרמת-הגולן. בטחו בו, הצביעו בעבורו, ועתה הכול הופך פארסה ושקר. עד כדי כך שאתמול לראשונה, בשבועות האחרונים, כשיצאו חברי המחנה הלאומי להפגין בצמתים, יצאו הקיבוצניקים מעמק בית-שאן ומעמק-הירדן להפגין בצומת-צמח נגד יצחק רבין וממשלתו – הקיבוצניקים, מאבני היסוד של תנועת העבודה ושל הממשלה הזו. ומסתבר שיוסי ביילין אומר את הדברים האמיתיים והנכונים: ישראל תיסוג מכל רמת-הגולן בעבור שלום מלא.

היו"ר ש' וייס:

סליחה, רגע אחד. חברי הכנסת, יש לנו מנהג בכנסת, שמי שאיננו נמצא כאשר קוראים את שמו מאבד את תורו לנאום. זה לא נושא למיקוח עם המזכיר, ואני מבקש לפנות עכשיו את המזכיר. אין על מה להתווכח עכשיו. אני הודעתי משהו. זה בידי ולא בידי המזכיר. זהו.

דוד מנע (הליכוד):

יוסי ביילין אומר את הדברים הנכונים. הוא אומר את הדברים האמיתיים. אתם מהסים אותו, אתם משתיקים אותו, אבל הוא אומר את הדברים האמיתיים. מדינת ישראל מוכנה לרדת מרמת-הגולן,

נסיגה מלאה תמורת שלום. וזו השאלה המכרעת שתעמוד לפני העם, אל תתכחשו לזה, הגידו את הדברים האמיתיים לעם: האם אתם מוכנים לרדת מרמת-הגולן אפילו בעד שלום מלא? האם בעבור שלום בגרסתם תהיו מוכנים לרדת מהחרמון? חבר הכנסת אביגדור קהלני, האם בעבור שלום עם סוריה תהיו מוכנים לרדת מהתלים, תהיו מוכנים לרדת מהמוצבים השונים על החרמון?

לשם מה הקמתם יישובים? בעבר באתם אלינו ואמרתם שהקמנו יישובים ביהודה ובשומרון. אתם הקמתם יישובים ברמת-הגולן, מדוע? על-מנת שתורידו אותם? הרי אלה אנשים שלכם, עצמכם ובשרכם. "שם הרי גולן, הושט היד וגע במ" – כך שרנו כשהיינו למטה. כל כך קרובים הרי גולן. והיום הכול הופך פארכה ואת הדברים האלה אתם מסתירים מהעם. תאמרו את האמת ותצאו לבחירות. תודה.

חגי מירום (העבודה):

שרנו גם "בין נהר פרת ונהר חידקל".

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רענן כהן – איננו. אחריו – חברת הכנסת נעמי חזן.

חברי הכנסת, אני חוזר על דבר ידוע, ואני לא מקבל שום מכתבים בנושא זה – כלל בכנסת, מי שרשום וקוראים בשמו והוא איננו באולם, מפסיד את תורו לנאום. זה לא אסון. יש עוד שנתיים-וחצי; הוא עוד יוכל לבוא לידי ביטוי.

דוד מגן (הליכוד):

לא בטוח שזה שנתיים-וחצי. לא בטוח כלל.

היו"ר ש' וייס:

שנה.

דוד מגן (הליכוד):

אני מרגיש שזה הולך ומתקצר.

היו"ר ש' וייס:

זה לא נושא להתכתבות, יש 65 נואמים. אין מה לכתוב אפילו.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, נשיא ארצות-הברית ביל קלינטון נפגש עם נשיא סוריה חאפז אל-אסד, והאופוזיציה מאשימה את הממשלה. זה מוזר מאוד בעיני. היה אתמול מפגש בז'נבה בין נשיא סוריה לנשיא ארצות-הברית, ובמפגש הזה הגיעו לכמה מסקנות, שפותחות פתח רציני מאוד למשא-ומתן בין ישראל לבין סוריה, לקראת השגת שלום כולל במזרח התיכון. והאופוזיציה מזעזעת ונסערת וצועקת ומפגינה.

על מה היא צועקת? על מה היא מפגינה? על זה שהממשלה הזאת סוף סוף מתחילה לבצע את מה שאתם בעצם פתחתם בו עם תחילת תהליך מדריד? על זה יש צורך להזדעק ולהזדעק? הרי בסך הכול הממשלה מבצעת פעם שנייה את עיקרי הדברים שאתם הסכמתם להם בתהליך מדריד.

על מה עוד מזדעקים ונזעמים? על כך שהממשלה הזאת עומדת להיכנס למשא-ומתן רציני עם סוריה כדי להשיג שלום כולל באזורנו? כפי שמנחם בגין, זיכרוננו לברכה, מעל דוכן הכנסת הצהיר, שאם שתהיה אפשרות להגיע להסכם שלום עם סוריה, הוא יהיה הראשון שיודיע ויודה שניתן וצריך לרדת מרמת-הגולן.

שאול יהלום (מפד"ל):

הוא לא אמר את זה. הוא אמר שהחוק לא יהווה בעיה.

נעמי חזן (מרצ):

החוק לא יהווה בעיה. מי שהיה אז שר הביטחון הודיע אפילו יותר מזה, שבשום פנים ואופן לא רק החוק אלא הנוכחות הישראלית ברמת-הגולן לא תהווה מכשול לשלום. חברי הכנסת, הבסיס למשא-ומתן עם סוריה חד הוא – הכרה בריבונות הסורית על רמת-הגולן, ועל הבסיס הזה ורק על היסוד הזה ניתן לגשת למשא-ומתן מואץ בעניין הסדרי ביטחון, הפרטים של הנורמליזציה ביחסים בינינו לבין סוריה, מקורות המים, וגם הסדרי הנסיגה.

לכן, אין אלא לברך על המפגש בז'נבה ולבקש מן הממשלה להיכנס עכשיו למשא-ומתן מואץ, על בסיס הכרה ישראלית בריבונות הסורית על רמת-הגולן.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, כדי למנוע שוב אי-הבנות, אני מודיע בפעם השלישית והאחרונה הודעה שהושמעה בכנסת הזאת בין מאתיים לשבע-מאות פעם: מי שרשום ואיננו נמצא באולם כאשר קוראים את שמו, מאבד את תורו. היו לי עד עכשיו ארבעה חברי כנסת כאלה. כל אחד מהם כותב לי מכתב אישי ומבקש התחשבות. אני מתחשב בכולם, כלומר בסדר ובכללים. יש כ-65 נואמים. לדאבוני, גם לא אוכל להשיב על כל המכתבים האלה. תודה רבה.

עכשיו ינאם סגן שר הביטחון, ואחרי זה חבר הכנסת דוד צוקר. בבקשה.

בנימין טמקין (מרצ):

ואחרי זה?

היו"ר ש' וייס:

אני מודיע אחד קדימה.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ש' וייס:

זה לא נושא לבירור.

רענן כהן (העבודה):

– – –

היו"ר ש' וייס:

כן, אבל – – –

רענן כהן (העבודה):

אז מה?

היו"ר ש' וייס:

רבותי, זה לא נושא להתדיינות. תכתוב לי. אני אענה לך מה שאענה לכולם.

רענן כהן (העבודה):

איזו צורה של התייחסות.

היו"ר ש' וייס:

מאוד מאוד נימוסית. אני כבר הודעתי ארבע פעמים. כמה פעמים אני יכול להודיע? זה לא נושא לדיון.

רענן כהן (העבודה):

זה נושא לדיון.

היו"ר ש' וייס:

נקיים דיון עם ועדת הכנסת.

רענן כהן (העבודה):

בנושאים – – –

היו"ר ש' וייס:

רבותי, יש כללים. אני לא המצאתי אותם. אל תפריע לי. אתה לא תוכל בכוח לקחת את רשות הדיבור.

רענן כהן (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רענן כהן, אתה חבר כנסת ותיק – אתה יודע מה הכללים – ומשתתף ופעיל ויודע את הכללים בדיוק.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ברשותכם, אני לא אגרר לוויכוח על העבר.

היו"ר ש' וייס:

לחמישה חברי כנסת לפניך קרה אותו דבר.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

תודיע מה יהיה בעתיד.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני חוזר, ברשותכם, אני לא אגרר לוויכוח על העבר, איך התחיל המשא-ומתן, מי זימן את הסורים ומה היו הציפיות. לשמחתנו, אנחנו עכשיו הממשלה, וברשותכם, אדבר על מדיניות הממשלה.

בתום פגישת אסד-קלינטון אפשר לומר, שגם אם ניתן להבחין בתזוזה נוספת מצד הסורים בעניין אופי השלום, ניתן לקבוע בוודאות, שאין כל שינוי במחיר אשר הסורים דורשים, קרי, החזרת כל רמת-הגולן לסורים.

קריאה:

לא החזרה. מסירה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אנחנו מקבלים בברכה כל שינוי לטובה אשר יכול לתרום לקידום השלום, ובכוונתנו לעשות כמיטב יכולתנו להמשיך במשא-ומתן עם סוריה ולהימנע ממלחמה נוספת ומיותרת.

אני מאמין שניתן יהיה להגיע להסכם אשר יבטיח את ביטחונה של ישראל אל מול כל סיכון מכל סוג שהוא, קונבנציונלי וטילי, ואנחנו משוכנעים שכאשר נגיע להסכם כזה, יתמוך בכך הציבור בישראל.

אולם, כבר בשלב זה ברצוני להבהיר, שאם המחיר הטריטוריאלי שייתבע מאתנו ברמת-הגולן יהיה משמעותי, תביא הממשלה את הנושא למשאל עם.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

מה זה משמעותי?

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני מציע שנשאיר כמה דברים בכל זאת לחיים.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

היה חשוב לדעת.

דוד מנע (הליכוד):

למה לא בחירות? מה ההבדל?

סגן שר הביטחון מ' גור:

חברי הכנסת, אדוני היושב-ראש, אי-אפשר להתעלם מעובדה בולטת, שאתמול במסיבת הכתבים, כאשר נשאל נשיא סוריה באופן ישיר על-ידי עיתונאי אמריקני לגבי מהות השלום עם ישראל, הנשיא אסד נמנע מלהשיב. זו עובדה, עובדה חמורה, שכן אין ספק שעל-מנת להמשיך במשא-ומתן בר-סיכויים, חייב נשיא סוריה להתבטא במו פיו באופן ברור וחד-משמעי על אופי השלום שבו מדובר בין שני הצדדים.

חברי הכנסת, ידוע לנו היטב האינטרס הסורי לשיפור היחסים עם ארצות-הברית, וידוע לנו היטב שייתכן אפילו שחלק ניכר מהמטרות של נשיא סוריה במפגש בז'נבה היו יותר בתחום הבילטרלי, סורי-אמריקני, מאשר בתחום הסורי-הישראלי. יש גם לסוריה בעיות, בייחוד בעיניהם הסובייקטיביות. הם זקוקים לרצונה הטוב של ארצות-הברית על-מנת להתגבר על חלק מהן.

לשמחתנו, ברור להם – ואני יכול לומר לכם, חברי הכנסת, שב-24 השעות האחרונות הדבר הוברר לנו היטב על-ידי עמיתינו האמריקנים – ברור לסורים שבלי התקדמות ממשית בתהליך השלום אתנו, עם ישראל, יקשה עליהם מאוד, אם לא יהיה זה בלתי-אפשרי בשבילם, לקדם בנפרד את האינטרסים שלהם עם ארצות-הברית.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

אנחנו יודעים את זה מהאמריקנים?

סגן שר הביטחון מ' גור:

אמרתי, תאמין לי. למה להיכנס לפרטים? אמרתי.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

זה לא ברור.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אמרתי שב-24 השעות האחרונות, בהמשך למפגשים, לשיחות, יכולנו להבין. ותרשה לי שלא לצטט ולא להגיד מלה כזאת או אחרת. יכולנו להבין, תאמין לי. אני מאמין שהבנו לא רע.

לצערי, אני צריך לציין שמאוד לא ברור לנו שהסורים רואים את בעיות הביטחון של מדינת ישראל באותה חומרה, כשם שאנחנו רואים אותן. אני יכול לומר, ששאלתי שאלה, מכיוון שאנחנו נתקלנו בקושי כזה גם עם הפלשתינים, ואם אינני טועה, הזכרתי זאת מעל הבמה לפני כמה ימים. זה עניין אותי, כי סוריה היא בכל זאת מדינה עם עוצמה צבאית רבתי. עניין אותי לדעת עד כמה הם מודעים לרגישות הישראלית לבעיות הקיום והביטחון שלנו. אני צריך לומר, בצער רב, שאני לא יכולתי לבוא על סיפוקי בעניין זה. זאת אומרת, שבהמשך המשא-ומתן עם הסורים אנחנו נצטרך לעמוד על כלל מרכיבי הביטחון שלנו באופן מפורט, מעמיק, ולא לקחת כדבר ודאי שום נקודה.

כאן אני רוצה להבהיר נושא שעלה על-ידי הדוברים עד עכשיו, ואני מניח שהוא יעלה על-ידי רוב הדוברים. ממשלת ישראל רואה ברמת-הגולן אזור חיוני ביותר לביטחונה של מדינת ישראל בכל סוג של מלחמה, אם זו מלחמה קונבנציונלית, אם זו מלחמת טילים, ואינני רוצה להתייחס לסוגים אחרים.

זאת אומרת, אנחנו לא מקבלים את ההנחה שטילים מבטלים את החשיבות הטריטוריאלית של מרחב ייחודי כמו רמת-הגולן.

אנחנו יודעים, שגם בתקופה שבה קיימת סכנת טילים, עדיין הסכנה הממשית, הקיומית, המוחשית, לקיומה של ישראל, בוודאי של צפון הארץ, נובעת מהכושר הסורי העצום במלחמה קונבנציונלית.

תרשו לי להזכיר שלא היה מקרה אחד, ואם אני טועה, מישהו פה יתקן אותי, אבל אם אינני טועה לא היה מקרה אחד של מלחמה, לרבות מלחמת ההתשה, שלא נלחם נגדנו גם כוח משלוח עירקי, יותר קטן, יותר גדול, אבל גם כוח עירקי. ולא לשווא, אחרי מלחמת יום הכיפורים, קבענו, שלאור תוצאות המלחמה והחימוש שעוברות ארצות ערב, הסיכון הטמון למדינת ישראל מהחזית המזרחית גדול יותר מהסיכון הטמון בחזית המצרית. מלחמת המפרץ הגבירה את הסיכון הזה; בעצם הפכה אותו מהלכה למעשה.

אני מדגיש את הנקודה הזאת, מכיוון שגם כאן ברצוני להבהיר לכל באי הבית, שבלי פתרון ברור, מפורט ובהיר של כל אחד מהשיקולים הללו, לא יהיה הסכם. על ביטחון ישראל לא נתפשר.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

האם השטח הוא מרכיב בביטחון?

דוד מנע (הליכוד):

זו אותה ממשלה שיוסי ביילין משתייך אליה? האם אתם מאותה ממשלה?

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני מדבר על רמת-הגולן.

אברהם יחזקאל (העבודה):

זו מלחמת – – –

דוד מנע (הליכוד):

אתה וחבר הכנסת ביילין מאותה ממשלה?

סגן שר הביטחון מ' גור:

חבר הכנסת מנע.

דוד מנע (הליכוד):

תאמין לי, הוא הראשון שמדבר לעניין.

סגן שר הביטחון מ' גור:

חבר הכנסת מנע, תאמין לי, שמעתי אותך בשקט. תקשיב רגע.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

אנחנו יכולים לבחור בין סגן שר לסגן שר.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אנחנו מודעים היטב ליחסים שבין סוריה ובין אירן. אנחנו מודעים היטב לסיכונים שיש בכל אחת משתי המדינות האלה, ועל אחת כמה וכמה, אם חס וחלילה תהיה ברית ביניהן. זאת יכולה לנהל מלחמה מקרוב וזאת יכולה לירות טילים מרחוק, ואני נותן רק דוגמה אחת. יכולים להיות כל מיני פרצופים לסוגים כאלה של מלחמות. אנחנו מודעים לעניין הזה היטב. גם בשיחות שלנו עם שאר המדינות, אבל במיוחד עם האמריקנים, אנחנו מדגישים את הנקודה הזאת בכוונה, וראשית כול, כדי למנוע מהאירנים את האפשרות ליהפך למקור של תוקפנות ואגרסיביות, גם אידיאולוגי-דתי וגם כוחני-ברוטלי; ואיזו השפעה יכולה להיות לכך על הסורים, דבר שיעמיק את האינטרס שלנו לעמוד על כל תחומי הביטחון הלאומי שלנו.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

עם הסורים והאירנים – – –

סגן שר הביטחון מ' גור:

נכון. אבל, אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מעבר לכל הסיכונים הללו, שאני עברתי עליהם ביעף ובקיצור, אני צריך להוסיף שאנחנו מודעים עוד לדבר אחד – ותקשיב היטב, חבר הכנסת מנע – לכך שאנחנו מדינה חזקה מאוד, ברוך השם.

עוזי לנדאו (הליכוד):

עם הגולן.

סגן שר הביטחון מ' גור:

תרשה לי לענות לך, חבר הכנסת עוזי לנדאו. זה לא סוד, שכאשר הייתי רמטכ"ל, היו לי חילוקי דעות

לימור לבנת (הליכוד):

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת צוקר ולבנת, הבהרתם את חילוקי הדעות ביניכם?

דוד צוקר (מרצ):

בנקודה אחת.

היו"ר ד' שילנסקי:

בנקודה אחת. נשמע את סגן השר.

דוד מנע (הליכוד):

אפשר לשאול שאלה?

סגן שר הביטחון מ' גור:

תשמע, חבר הכנסת מנע. בעת הביקור, או לקראת הביקור של הנשיא סאדאת, או אחרי הביקור – אני לא זוכר בדיוק את התאריך – בשיחה ביני לבין ראש הממשלה מנחם בגין, זיכרונו לברכה – והיתה שיחה ארוכה מאוד, מגוונת, בנושאים רבים – אני בין השאר עניתי לו את התשובה, שבה אני רוצה להתחיל את התשובה שלי לך. אמרתי לו: מעבר לוויכוחים שיש בינינו לגבי המדיניות, אני מודה לראש הממשלה שהוא נתן לי בכלל להביע את דעתי בעניין, מכיוון שמדיניות נקבעת על-ידי הממשלה, ולכן אין לי גם שום יומרה, שעמדתי בעניין הזה צריכה להתקבל. חס וחלילה. יש ממשלה נבחרת, היא תחליט. לשמחתי, אני יכול לומר לך כרמטכ"ל, שבכל החלטה שתקבלו, צה"ל יכול לתת גיבוי ביטחוני מלא לקיומה ולביטחונה של המדינה.

אני צריך לומר, שאילו הייתי צריך לתת תשובה כזאת לגבי רמת-הגולן, היה לי הרבה יותר קשה. כיוון שאני לא צריך לתת את התשובה הזאת, ואני מייצג פה את הממשלה, אני יכול רק לומר לך, שאנחנו מודעים לכל ההבדלים הללו, ולכל הסיכונים הכרוכים בכך, ובמשא-ומתן לא ייגרע דבר מעינינו, וניתן תשובה לביטחונה של ישראל.

אני רוצה לומר לך, שוב, אם מותר לי לצטט את עצמי, אני שאלתי את חברינו האמריקנים, אם הם מרגישים הבדל בתפיסת הביטחון של ישראל, כאשר הם משוחחים עם הפלשתינים ועם הסורים, כי זה לא מוכרח להיות אותו דבר. בכל זאת, סוריה זו מדינה עם צבא וכדומה. הפלשתינים יש להם מה שיש להם. אני, ברשותכם, לא אצטט את האמריקנים, כי אין לי זכות, אני רק יכול לומר, שבהרגשתי הם כולם מודעים לעוצמתה של ישראל.

קריאה:

האמריקנים?

סגן שר הביטחון מ' גור:

גם הסורים וגם הפלשתינים מודעים לעוצמתה של ישראל. למה הדבר הזה חשוב? הוא חשוב גם בתחום ההרתעה, וגם אם, חס וחלילה, מגיעים למלחמה – בתחום ההכרעה.

אני מזכיר את הדבר הזה, כי, לפי דעתי, על רקע העוצמה של מדינת ישראל, מותר לנו, לפי דעתי – חובתנו, לקחת על עצמנו את הסיכון המחושב ולהגיע לשלום, ללא מלחמה נוספת, אם אפשר למנוע אותה.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

אם אנחנו חזקים, מותר לנו – – –

סגן שר הביטחון מ' גור:

חבר הכנסת בן-אלישר, אני מכיר היטב את התיאוריה, שאם אתה חזק מספיק, למה לך לדבר? זה יוצא, אם אתה חזק מספיק, שב על הכידונים. זו היתה התיאוריה של הסטטוס-קוו.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

לא.

סגן שר הביטחון מ' גור:

לא, בסדר. אז בוא נעזוב את זה עכשיו. אני מכיר את הבעיה הזאת.

אדוני היושב-ראש, אני שמעתי הבוקר ברדיו את חברנו מרמת-הגולן, יהודה הראל. ואני רוצה לציין, שהלוואי שכולנו היינו מתעלים לדרגת הדיון והדאגה, כפי שהובעה על-ידי יהודה הראל היום ברדיו, והאחריות שהוא גילה לגבי המשך התהליך. אני אומר את הדבר הזה – – –

יצחק שמיר (הליכוד):

אתה מדבר – – –

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני אומר את הדבר הזה, אם כי יש בינינו חילוקי דעות לא מהיום. אני יכול להגיד לך, חבר הכנסת שמיר, שכשהייתי אלוף הפיקוד ונתתי לקיבוץ שלהם את הזיכיון על הטוף של התלים, כבר אז היה לנו ויכוח פוליטי. אני מצוין את זה, כי למרות הוויכוח הפוליטי הוא הציג עמדה כפי שהציג בדרך שעם ישראל יכול לקבל אותה.

אולם, מתוך מחויבות לאנשים כמוהו, אני יכול לומר לכם, שממשלת ישראל נחושה בעמדתה להמשיך במאמצים להגיע לשלום ולביטחון לכל תושבי המדינה ולחברינו ברמת-הגולן בכלל זה.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה הקווים האדומים? תן לנו להבין: עד כאן, מעבר לזה אני לא מוכן לוותר. תגיד לנו היום שנדע, גבולות 1967? גבולות 1947? פעם אחת תגיד ותעמדו על כך, איזה קווים אדומים? מה שהיה אתמול קו אדום, זה קו הוויתורים?

סגן שר הביטחון מ' גור:

אילו היית בהתחלת הדיון היית שומע, שאת המשפט הזה פחות או יותר אמרתי, ולכן אני רוצה להתרכז בהמשך.

אנחנו מודעים היטב לכך, שחברינו עלו להתיישב ברמת-הגולן לא על-מנת לחיות בגלות סוריה, ואין כוונתו של המשא-ומתן להביא למצב, שישראלי כלשהו יחיה תחת שלטון זר. אנחנו מודעים לכך, ובהתאם לכך ננהל את המשא-ומתן.

אני אישית מאמין שאפשר להגיע, בסופו של דבר, לשלום ולביטחון, שהוא טוב גם למדינה כולה וגם לחברינו ברמת-הגולן.

אם היושב-ראש ירשה לי, אני רוצה לענות פעם אחת על השאלה לגבי הקווים האדומים. אתה שואל את מי שבפילוסופיית החיים שלו ובאסטרטגיה שלו, סירב אי-פעם להגדיר קו אדום – גם כשהייתי אלוף וגם רמטכ"ל – לא בלבנון ולא בשום מקום. אני נגד קביעה אשר הופכת אותנו לעבדים למה שהיה, במקום שצריכים לתת פתרונות למה שיהיה. ולכן, במדינה דמוקרטית נבחרים, ואם יש צורך באים עוד הפעם אל העם. ואני אמרתי קודם, לפני שנכנסת, שאם ידובר על ויתור משמעותי ברמת-הגולן, נלך למשאל עם. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני סגן השר, חבר הכנסת שאול יהלום הוא אחד משלושת המציעים, והוא לא דיבר. הוא לא יכול להתאפק. לא קרא קריאות ביניים, בשקט הרים יד לשאלה. אם אתה מסכים – –

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני מסכים. אני רק יודע, שיש עוד 60 דוברים.

היו"ר ד' שילנסקי:

אם אתה מסכים לשני שואלים, שאלה של משפט. בבקשה, חבר הכנסת שאול יהלום.

שאלו יהלום (מפד"ל):

משפט אחד.

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, אתה אמרת, שוויתור משמעותי מצד הממשלה הזאת על רמת-הגולן, לא ייעשה – – –

סגן שר הביטחון מ' גור:

ברמת-הגולן.

שאלו יהלום (מפד"ל):

ברמת-הגולן, לא ייעשה לפני משאל עם. ואני שואל: א. האם דבריו אלה הם על דעת ראש הממשלה? ב. האם הם על דעת הממשלה כולה כהחלטה? ג. מהו ויתור משמעותי?

סגן שר הביטחון מ' גור:

הדברים – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני סגן השר, על מנת לקצר, נשמע את שתי השאלות, ואחר כך תיתן תשובה אחת, אחרת זה יהיה יותר מדי ארוך.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני עוד לא יודע מה השאלה השנייה, אני לא יודע אם אפשר לתת תשובה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני סגן השר, אמרת שהסורים מודעים לעוצמתה של ישראל, לעוצמתו של צה"ל. אבל אתה יודע, וכולנו יודעים, שזה עשר שנים בונה אסד איזון אסטרטגי. לאמור, יכולת להילחם עם ישראל בלי קואליציה ערבית נוספת.

היו"ר ד' שילנסקי:

מה השאלה?

רחבעם זאבי (מולדת):

האם כתוצאה מוויתור על שטח, ובעוצמה הצבאית שהוא צבר בעשר השנים האלה, אנחנו לא מגיעים למצב שהעוצמה הצבאית שלנו הופכת לנחותה, ולפחות מגרה אותם לנסות ולצאת למתקפה נגדנו?

סגן שר הביטחון מ' גור:

אנחנו במשא-ומתן. נוודא שזה לא יקרה.

רחבעם זאבי (מולדת):

איך תוודא?

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת זאבי, נתתי לך לשאול שאלה אחת.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני אומר לך, אנחנו נוודא שזה לא יקרה.

אני רוצה לענות לחבר הכנסת יהלום, שהתשובה על דעת ראש הממשלה, זאת אומרת, על דעת הממשלה.

אני לא עניתי על שאלה קודמת לגבי הפירוט של "משמעותי", מכיוון שאנחנו לא נכנסים לסוגיה הזאת, ואין שום טעם שאני אכנס אליה בדרכים עקלקלות או בדרכים עקיפות. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה, אדוני סגן שר הביטחון.

אני מזמין את חבר הכנסת דוד צוקר, אחריו – חבר הכנסת יורם לס, ואחריו – חבר הכנסת בנימין טמקין. אני מזכיר לכולם, שלפי החלטת היושב-ראש: שלוש דקות לכל נואם; ולפי החלטת היושב-ראש, שגם מסתמכת על תקנון הכנסת, תקנה 49(3): חבר כנסת שלא יהיה – יוצא מהרשימה. בבקשה, אדוני.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, קוצר הזמן מחייב אותי לכווץ בדברים, ואני אסתפק ברשימת נקודות – ארבע נקודות מוצא, ארבע הנחות יסוד ומסקנה אחת או שתיים. ארבע נקודות המוצא של סיעתנו ועמדתנו בנושא ידועות זה שנים. ארבע נקודות המוצא הן כדלקמן:

1. סוריה שינתה את גישתה, וחלה תמורה מפליגה מאז הימים שהיו לפני שלוש-ארבע שנים, שבה היא דיברה על איזון אסטרטגי עם ישראל, ועד למדיניות חדשה, צריך להודות, אלא אם כן מישוהו טחו עיניו מראות מדיניות המבקשת פיוס בתנאיהם שלהם, שהם לא תנאינו, עם מדינת ישראל. ומי שמסרב לראות שסוריה זנחה את מדיניות האיזון האסטרטגי איננו קורא את המזרח התיכון ואיננו קורא את סוריה.

2. לישראל אינטרס ראשון במעלה, היום אין שני לו, להוציא את סוריה ממעגל המלחמה. ישיבה על כידונים איננה ערובה לביטחון. הוצאת סוריה ממעגל המלחמה היא אינטרס ישראלי ראשון במעלה.

3. לרמת-הגולן פונקציה ביטחונית בלבד, ואם ניתן להשיג ביטחון באמצעות הסדרים אחרים מאשר ריבונות, באמצעות הסדרים אחרים מאשר התיישבות, ישראל צריכה, יכולה ומסוגלת לעשות זאת.

4. סוריה נתונה היום בנסיבות ובתנאים הנוחים ביותר לישראל כדי להגיע אתה להסדר מדיני, אחרי מיקוח קשה. זו סוריה מוחלשת, נטולת אדון, נטולת גיבוי כלכלי, וזו סוריה נוחה ביותר לישראל להגיע אתה להסדר.

אלה ארבע נקודות המוצא.

הפגישה של אתמול – אני רוצה לומר זאת גם לסגן שר הביטחון, אינני שותף לדעתנו לגבי הפגישה של אתמול – בין קלינטון לבין הנשיא אסד, היתה צעד סורי נוסף, לא ראשון, צעד סורי לא מבוטל, גם אם לא הצעד האחרון, גם אם לא צעד מספק, זה היה צעד סורי נוסף, שראוי היה מטעם ממשלת ישראל לעידוד ולגיבוי. גם אם הוא איננו מספק, זה צעד שהיה דרוש בעקבותיו לשמוע ולהשמיע מכיווננו דברי עידוד וברכה.

כאן צריך לומר את המסקנה הנובעת גם מנקודות המוצא שמניתי, גם מהנתונים האסטרטגיים: אם תרצה ישראל להבטיח את החזית המזרחית שלה, ואם תרצה ישראל להגיע להסדר מדיני, היא תצטרך לוותר בסופו של התהליך על ריבונותה ברמת-הגולן, על כל המשתמע מכך.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

דוד צוקר (מרצ):

משפט אחד. צריך להודות – ואני רוצה לומר זאת גם לספסלי מפלגת העבודה וגם לספסלי סיעתי – הנוסחה שרבין טבע: כעומק השלום כן עומק הנסיגה, טומנת בחובה את האפשרות שהמהלך יסתיים בסופו של דבר גם בהסתלקות ישראל מריבונות ברמת-הגולן, וכל זאת בתנאי שיובטחו תנאי ביטחון סבירים, כפי שאכן אנחנו יכולים להשיג.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

חבר הכנסת יורם לס; אני מבקש להקפיד על הזמן. אחריו – חבר הכנסת בנימין טמקין.

סילבן שלום (הליכוד):

מי אחריו?

היו"ר ד' שילנסקי:

אחריו – חבר הכנסת חגי מירום. ועל-מנת לספק את סקרנותך, אחרי חבר הכנסת חגי מירום – חבר הכנסת סילבן שלום.

יורם לס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בפתח הדברים אני רוצה לומר, שאני מתכוון להצביע בעד כל הסכם וכל החלטה שתביא ממשלת העבודה בפני הכנסת, אם תביא. אני קורא לכל חברי בסיעה שלי לעשות

כן, ולא לחזור על מה שקרה בסיעת הליכוד, כאשר מנחם בגין, עליו השלום, הביא את הסכם קמפ-דייוויד, וחברים בסיעת הליכוד הצביעו נגד ההסכם או נמנעו בהצבעה עליו; היום – יותר מעשר שנים אחרי כן – אנחנו רואים עד כמה הם טעו.

מיכאל איתן (הליכוד):

גם אם ההסכם יהיה גרוע מאוד, לדעתך, ואסון למדינה?

יורם לס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, זה לא יהיה על חשבון זמני.

אני סומך על ראש הממשלה שלי, שהוא לא יביא הסכם שיהיה, כדברייך, כביכול אסון למדינה. ואני זוכר מה אמרתם על הסכם קמפ-דייוויד.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא צריך לקרוא אותו, אם כך.

יורם לס (העבודה):

עוד אין הסכם. אני רק מודיע שאני אצביע בכל מקרה, אם הוא יבוא מטעמה של ממשלת העבודה.

אני רוצה להזכיר, אנחנו עומדים פה מול הכבוד הערבי, מה לעשות? הכבוד הערבי הוא האדמה. להזכיר לכולנו, שאנחנו מחלנו על הכבוד היהודי בהסכם השילומים עם גרמניה; זה היה קשה לנו, וכדי להקים מדינת ישראל, שפתוחה לעולם המערבי, מחלנו, אדוני היושב-ראש, על הכבוד היהודי. אני לא יודע אם הערבים יכולים למחול על הכבוד הערבי.

יצחק שמיר (הליכוד):

יורם לס (העבודה):

אני באמת לא יודע, אבל אני מקווה שההסדר שאנחנו נגיע אליו עם הערבים, עם הסורים, יהיה הסדר של חכירה של רמת-הגולן. מחצית מאוכלוסיית מדינת ישראל גרה בבתים חכורים, אף אחד לא מרגיש שהוא לא בבית. הכול תלוי באמריקנים. האמריקנים חייבים לשכנע את הסורים שאנחנו מכירים בסוברניות של הסורים על רמת-הגולן, אבל באותו זמן אנחנו חוכרים תמורת הרבה מיליארדים של דולרים, ואולי גם תמורת קורבן כלכלי של תושבי ישראל, את רמת-הגולן, כדי שלסורים, שיוותרו על הכבוד הערבי, יהיו חיים טובים יותר. ובמקום להתעסק בבניית האיזון האסטרטגי, שגם לזה הם לא מסוגלים, והם איבדו את המטרייה הסובייטית, יתעסקו בחינוך שלהם ובבריאות שלהם או בבניית החברה הסורית, כפי שאנחנו עשינו.

בשביל הדברים האלה צריך הרבה כסף. הכסף יכול לבוא גם ממדינת ישראל וגם מהעולם החופשי, ובראשו אמריקה. הסורים לא יקנו תוכנית חכירה ממדינת ישראל. אבל, אדוני היושב-ראש, ובזה אני מסיים, מישהו צריך לשכנע את הנשיא קלינטון לכופף את היד לסורים ולומר לאסד: אנחנו מכירים בריבונות שלך, אבל תסכים לתוכנית חכירה, שתביא הרבה מיליארדים של דולרים לסוריה, לטובתך, שתוכיח שלא רק הכבוד הערבי עובד, אלא גם טובת החברה בסוריה. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

רשות הדיבור לחבר הכנסת בנימין טמקין, אחריו – לחבר הכנסת חגי מירום, ואחריו – לחבר הכנסת סילבן שלום.

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מה יכול לומר חבר כנסת בשלוש דקות בנושא כל כך רציני? הוא אינו יכול אלא לומר כמה דברים פשוטים: גשם בלי טיפות מים, שחור בצבע לבן, כנסת בלי נאומים, ושלום עם הגולן. אתם יכולים להדביק במכוניות כמה מדבקות שאתם רוצים, לא יהיה גשם בלי טיפות מים, ולא יהיה שלום עם הגולן; לא יהיה שחור בצבע לבן ולא יהיה שלום עם הגולן; לא תהיה כנסת בלי נאומים – – –

נעמי בלומנטל (הליכוד):

איזו שמחה, איזו צהלה.

בנימין טמקין (מרצ):

לא תהיה כנסת בלי נאומים וקריאות ביניים של חברת הכנסת בלומנטל, ולא יהיה שלום עם הגולן. זו האמת הפשוטה שצריך לומר אותה.

דוד לוי (הליכוד):

האם הסברת זאת לרבין?

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני, אני אומר ומתחייב על דעתי: גשם יהיה עם טיפות מים, גם אם אתה ורבין לא מסכימים. מה לעשות? אני מבין שאם חבר הכנסת דוד לוי ידביק על המכונית שלו עוד מדבקה "שלום עם הגולן", בוודאי אז יהיה שלום עם הסורים.

דוד לוי (הליכוד):

איזו זכות יש לנו לשמוע אותך אומר מלים כאלה.

בנימין טמקין (מרצ):

נכון, קורה. שמעתי היום – – –

דוד לוי (הליכוד):

אדוני סגן השר – – –

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אומנם אני לא הייתי שר החוץ, אבל לפעמים גם אני אומר דברי חוכמה. לפעמים, קורה.

רפאל איתן (צומת):

צא מהבית שלך שאתה גר בו.

בנימין טמקין (מרצ):

חבר הכנסת רפול, רפאל איתן, שמעתי אותך היום ברדיו, בדברי חוכמה ממש מלאים עומק ומחשבה אדירה של מועמד לראשות הממשלה. שמעתי אותך אומר כך: אני בעד הסטטוס-קוו עם סוריה; תראה איזה מצב נהדר.

רפאל איתן (צומת):

צא מהבית שלך, מאיפה שאתה גר – – –

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני חבר הכנסת רפאל איתן, אם תיתן לי לדבר – – –

רפאל איתן (צומת):

– – –

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, האם אפשר לבקש שחבר הכנסת איתן יפסיק להפריע?

נעמי בלומנטל (הליכוד):

הוא הבטיח לנו שנמסור את רמת-הגולן, הוא הבטיח לנו – – –

בנימין טמקין (מרצ):

את ישבת פה קרוב כדי להפריע לי? אדוני היושב-ראש, אני רוצה את הזמן שלי נטו.

מיכאל איתן (הליכוד):

חבר הכנסת טמקין, יהיה שלום עם ירושלים? מה אתה אומר? מה עם הגשם ומה עם ירושלים?

בנימין טמקין (מרצ):

האם אני יכול להמשיך, חבר הכנסת איתן? האם יש לי אישור של כל האנשים החשובים האלה להמשיך לדבר? אני התחייבתי לדבר בשם הבוחרים שלי, לא בשם הבוחרים שלך, בינתיים. התחייבתי להגיד את דעתי, לא את דעתך. אז תן לי להגיד את דעתי.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת טמקין, אני חושב שגזלו ממך דקה, אני מוסיף לך את הדקה.

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אתה ידוע בהגינותך. לא הספקתי להגיד משפט שלם אחד. יש פה אנשים חשובים מאוד מאוד שלא נתנו לי לדבר. עכשיו אני רוצה להמשיך.

הסיבה לאחיזתנו ברמת-הגולן ולכיבושנו את רמת-הגולן היתה סיבה ביטחונית. אנחנו עלינו לרמת-הגולן כדי להבטיח את ביטחון מדינת ישראל וביטחון הצפון. הסכם שלום עם סוריה יבטיח יותר מכל דבר את הוצאת מדינת ישראל ממעגל המלחמות עם המדינות בעלות העוצמה הגדולה ביותר. יש כאן כאלה שהתנגדו להסכם עם מצרים. אנחנו רוצים להגיע למצב שיהיה לנו הסכם שלום עם מצרים והסכם שלום עם סוריה, שמבטיחים את ביטחון מדינת ישראל. איך עושים את זה? על-ידי כך שמבטיחים שצבא סורי לא יחזור לרמת-הגולן, על-ידי כך שנבטיח שסידורים ביטחוניים המקובלים על צבא-ההגנה לישראל ישררו ברמת-הגולן במסגרת של הסכם שלום אתם.

עם כל הכבוד, כל המדבקות שלכם לא ישנו דבר אחד; הן לא ישנו את העובדה, גם אם חבר הכנסת רפול הדגול, המועמד לראשות הממשלה, אומר היום ברדיו שהוא מסתפק בסטטוס-קוו – אגב, סטטוס-קוו יכול להיות מופרע על-ידי מלחמה, גם מוגבלת, שתעלה בחיי בני-אדם בשני הצדדים – אני אומר: יהיה שלום עם סוריה, הוא יהיה מבוסס על ויתור על הריבונות ברמת-הגולן, הוא יהיה מבוסס על סידורים ביטחוניים כאלה שאומנם יבטיחו שצבא סורי לא יחזור לרמת-הגולן.

זאת האמת כולה. ובסופו של דבר, כמו שקיבלתם אותה במצרים, תקבלו אותה גם במקרה של סוריה. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת חגי מירום, ואחריו – חבר הכנסת סילבן שלום.

מיכאל איתן (הליכוד):

90% מהמלחמות בעולם התחילו ממצב של שלום, לא ממצב של סטטוס-קוו. לכן השלום הזה שאתה מציע – – –

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, צר לי לומר את זה, אבל יש שני ריטואלים, שמאז כינונה של הממשלה עוברים עלינו כל פעם מחדש. כל אימת שיש, חלילה, מעשה רצח או פגיעה ביהודים, הופ, הליכוד קופץ לשמים, מתרומם על הממשלה, מאשים אותה כאילו היא לא שומרת על הביטחון במדינת ישראל, וכל אמות הספים ירעדו, כאילו אנחנו עושים יד אחת עם המרצחים. וכל אימת שיש התקדמות כלשהי בתהליך השלום, בדיוק אותו דבר: קופצים אנשי הליכוד, החל ממנהיגו ביבי נתניהו, ובעניין זה מתאחדים כולם, אריק שרון ודוד לוי ושמיר, וכל הגורדיה הוותיקה, כולם ביחד – – –

יצחק שמיר (הליכוד):

זה מרגיז אותך שאנחנו מאוחדים?

חגי מירום (העבודה):

חלילה, אני אוהב לראות אתכם מאוחדים, אבל אתם עושים את זה תמיד כאשר אתם רואים לפניכם, חלילה, התקדמות לשלום.

מיכאל איתן (הליכוד):

התקדמות למלחמה.

חגי מירום (העבודה):

מה קרה? למה לא תהיו מרוצים מן העובדה שראיתם אתמול את אסד עומד ואומר: אני בחרתי בשלום בחירה אסטרטגית?

מיכאל איתן (הליכוד):

הוא אמר: כדי להגשים את זכויות הערבים. תמשיך את המשפט.

חגי מירום (העבודה):

אולי תאמר שאתה מרוצה, סוף סוף, מזה שראית את המנהיג הסורי משנה עמדה? למה בכל דבר אתם רואים צל הרים כהרים?

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה מוליך שולל. זה ציטוט מרושע. הוא אמר: אני בחרתי בשלום כדי להגשים את זכויות הערבים. תצטט את הכול.

חגי מירום (העבודה):

חבר הכנסת מיכאל איתן, גם אם אנחנו נביא שלום עם אסד, עם סוריה, כשכל הגולן יהיה בידינו, אתם תגידו שזה שלום גרוע, ואתם תספרו לנו שמרמים אותנו, ותהלכו אימים על מדינת ישראל שרוצים את יפו ועכו ואשקלון, ורוצים לחזור – כן, רפול – למעלות, לעילוט, ליפעת. כי זו דרכך. כי אתה לא תתן צ'אנס לשלום. אתם מספרים שאתם רוצים שלום, אבל אתם לא רוצים שלום.

רפאל איתן (צומת):

דוד לוי (הליכוד):

חבר הכנסת מירום, רק משפט אחד. אילו היית מעודכן באשר למסר שקיבל ראש הממשלה מהצוות הקרוי צוות השלום האמריקני, היית מודאג והיית מדבר אחרת. הבעיה היא שאינכם יודעים.

חגי מירום (העבודה):

חבר הכנסת דוד לוי, אני לא אתחרה אתך במה שאתה יודע ובמה שאני יודע. אבל אומר דבר אחד, והוא חשוב. כל הדיבורים של חבר הכנסת ביבי נתניהו ושל מנהיגים אחרים של הליכוד, כאילו ממשלת העבודה ויתרה על הגולן, ירדה מהגולן, יוצרים קושי לממשלה הזאת במשא-ומתן. אתם מקבעים אצל הסורים את מה שאנחנו לא אומרים ולא אמרנו.

דן מרידור (הליכוד):

יוסי ביילין הוא חבר הליכוד?

משה נסים (הליכוד):

חגי מירום (העבודה):

זה מנהגכם, להודיע עוד בטרם אנחנו הודענו מה אנחנו נעשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

שר בממשלה, יוסי שריד, אמר את זה. מה אתה בא אלינו בטענות?

חגי מירום (העבודה):

אם אתה רוצה, אומר לך כאן דברים ברורים: אני מסתייג מדברי חברי חבר הכנסת יוסי ביילין באשר להישארות יישובים בריבונות סורית.

מיכאל איתן (הליכוד):

יוסי שריד, שר בממשלה, זה יותר גרוע.

חגי מירום (העבודה):

אני לא מאמין בהישארות יישוב יהודי כלשהו בריבונות סורית, ואינני רוצה שיישאר יישוב יהודי כלשהו בריבונות סורית. אנחנו הסכמנו על הליכה לפשרה טריטוריאלית, אנחנו אמרנו את זה בבחירות, ואל תציגו אותנו כמי שאומרים או הולכים אחרת ממה שחשבנו. אבל אנחנו גם הסכמנו וגם אמרנו שנעשה את זה כאשר הביטחון הוא חלק מן ההסכם, ויש בכוונתנו – ואמר את זה פה סגן השר מוטה גור – לתבוע מהסורים את כל הביטחונות האפשריים על-מנת שהסכם כזה יוכל לעמוד.

מיכאל איתן (הליכוד):

מאה אחוז.

חגי מירום (העבודה):

אני גם לא מאמין בדיבור של חבר הכנסת יורם לס על חכירה. אין חכירה. ההסכם הזה עם הסורים –

דוד לוי (הליכוד):

יש זכות הגנת הדייר.

חגי מירום (העבודה):

– – יצריך מאתנו פשרה טריטוריאלית, ואל תודיעו לנו עדיין מה עומקה. אנחנו רוצים עדיין את האופציה לשאת ולתת עליה.

והייתי רוצה להגיד כאן, שאני מתפלא מאוד – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

לא, לא, הוספתי לך זמן מספיק והוא כבר נגמר.

חגי מירום (העבודה):

אם כן, אומר משפט אחרון: חברי הכנסת, בדבריו של המנהיג הסורי אתמול ראיתי גם הכרה בריבונותה של ישראל. הוא לא הולך להסכם שלום עם מישהו שהוא לא מכיר בו. הוא עומד ואומר: אני הולך להסכם שלום עם ישראל, וכבר באמירתו זו הוא פותח את הפתח להכרה במדינת ישראל.

ואני מציע לכם, אנשי הליכוד: אל תחרדו כל כך מן השלום, הוא הרבה הרבה יותר טוב לנו ממאורעות המלחמה. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת סילבן שלום, ואחריו – לחבר הכנסת אברהם פורז.

סילבן שלום (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ראש הממשלה יצחק רבין התקנא כנראה בחברו, ידידו, עמיתו, הנשיא הסורי חאפז אסד. אתמול בישיבת הממשלה הוא תקף בחריפות את מנכ"ל רשות השידור, איך זה מראים אנשים מהימין, איך זה מראים הפגנה של שלושה מתנחלים. ביום רביעי בשבוע שעבר הוא תקף בצורה קשה את שולמית אלוני ואמר לה: את כישלון, כי את מאפשרת להראות את חוגי האופוזיציה. מאחר שלאסד יש טלוויזיה מטעם, שירות התעמולה הסורי, התקנא בו ידידו רבין והוא רוצה שירות משלו. גם הוא רוצה את סרטיית התעמולה של הנשיא חאפז אסד, גם הוא רוצה איזו טלוויזיה שכל היום תאדיר את שמו. אתם יודעים, יש בדיחה האומרת שבסוריה יש 13 מיליון איש ו-17 מיליון תמונות של אסד, סך הכול 30 מיליון איש. אולי גם אנחנו נשים כאן איזו תמונה של יצחק רבין? אולי נשים אצלנו בבתים תמונות של יצחק רבין?

הרי הדבר הזה לא יעלה על הדעת – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

– – – סילבן, מה עם התוכנית שלך בשבת?

סילבן שלום (הליכוד):

– – סתימת הפיות של ראש הממשלה הזה היא דבר שלא היה לו תקדים. איך הם התחילו? הם התחילו בקיצוץ הסיוע לחב"ד.

אלי גולדשמידט (העבודה):

– – –

סילבן שלום (הליכוד):

למה קיצוץ הסיוע לחב"ד? כי אמרו שחב"ד יוצאת נגד הממשלה, פועלת נגד הממשלה. אדוני ראש הממשלה לשעבר: השומר-הצעיר פעל נגדך? הקיבוץ הארצי פעל נגדך? כל תנועות הנוער פעלו נגדך? אתה העלית בדעתך לקרוא לשר האוצר להפסיק להם את הסיוע? שר האוצר לשעבר, אתה

עשית דבר כזה? אבל מייד כל הסיוע לחב"ד מקוצץ, כי העזו לצאת להפגנות. מי עמד עם השלטים, מי עמד בצמתים? – כל הקיבוצים שקיבלו מיליונים.

מיכאל איתן (הליכוד):

מיליונים?

סילבן שלום (הליכוד):

מאות מיליונים.

מיכאל איתן (הליכוד):

מיליארדים.

סילבן שלום (הליכוד):

האם מישהו אמר להם – נפסיק לכם את ההקצבות? אף אחד לא העלה בדעתו.

מיכאל איתן (הליכוד):

אבל לזכותם: גם היום הם עומדים בצמתים.

חגי מירום (העבודה):

יש מעשה רצח שקופצים עליו, יש הסכמי שלום, ויש קיבוצניקים.

היו"ר ד' שילנסקי:

אבל נדמה לי שאת רשות הדיבור קיבל חבר הכנסת סילבן שלום. חברי הכנסת, נא לאפשר לחבר הכנסת סילבן שלום להמשיך.

סילבן שלום (הליכוד):

ולאחר שנגמר נושא הסיוע לחב"ד, הגענו לפרס, שאומר למוטי קירשנבאום: הפכת את רשות השידור לתחנה של "גוש אמונים".

שלמה בוחבוט (העבודה):

זה נכון, זה נכון.

סילבן שלום (הליכוד):

מוטי קירשנבאום, שהוא מנכ"ל מקצועי, ממלכתי, שאיש לא חושד בו שהוא שייך למחננו, ענה לו: אדוני שר החוץ, אני משדר חדשות.

אבל שר החוץ, שלא יכול היה לעשות אצל מוטי קירשנבאום, החליט לעשות אצלו בבית. איפה שר החוץ? אדוני שר החוץ לשעבר, דוד לוי, שר החוץ הנוכחי החליט בשבוע שעבר לבטל למעלה מ-1,100 מנויים על העיתון "ג'רוסלם פוסט".

משה נסים (הליכוד):

למה?

סילבן שלום (הליכוד):

1,100 מנויים על העיתון "ג'רוסלם פוסט" הוא ביטל. למה? כי פרסמו איזו כותרת שלא נראתה לו. הרי הדברים כאן לא ייאמנו. חופש הדיבור של השמאל, שהוא התהדר בו כל הזמן – והם לא מסוגלים לקבל שורה אחת של ביקורת.

אדוני שר האוצר, האם הפסקנו אי-פעם את המנויים על עיתון "דבר", על עיתון "על המשמר"? עיתונים מפלגתיים – –

שלמה בוחבוט (העבודה):

זה לשעבר.

סילבן שלום (הליכוד):

– – עיתונים מטעם. אנחנו הפסקנו אותם?

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת סילבן שלום.

סילבן שלום (הליכוד):

אדוני, הפריעו לי.

אלי גולדשמידט (העבודה):

תדבר קצת על הגולן. מה עם הגולן?

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת סילבן שלום, אני מעריך שהפריעו לך שלושת-רבעי דקה, ואתה מקבל זאת בחזרה.

סילבן שלום (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אנחנו קיצצנו פעם אחת בסיוע לקיבוצים? אנחנו אמרנו פעם אחת שנפסיק את המנויים על העיתונים? את הדברים האלה מעולם לא העזנו לעשות, כי מי שהיה אמון על חופש הדיבור, מי שהיה אמון על חופש הביטוי – זה הצד הזה של הבית, אבל הצד האחר לא מסוגל לקבל שורה אחת של ביקורת.

ואומר קודמי כאן, שכל הבעיה היא שאנחנו אומרים שרבין התחייב. מה אמר רבין? – כעומק השלום כך עומק הנסיגה. האם מישהו מבין אחרת מאשר – שלום מלא תמורת נסיגה מלאה? הרי זה דבר לוגי, דבר שמתחייב.

אני רוצה לומר לכם: עלה לכאן סגן שר הביטחון לפני חצי שעה וזרק פצצה לחלל האולם, שאף אחד לא שם לב אליה. הוא אמר: אם נידרש לנסיגה ממשית ברמת-הגולן, נבוא למשאל עם.

אלי גולדשמידט (העבודה):

תברך אותו על כך.

סילבן שלום (הליכוד):

אני מברך, אבל תן לי לבוא ולומר לך: הוא לא אמר את זה סתם.

חיים אורון (מרצ):

זה בהסכם הקואליציוני.

סילבן שלום (הליכוד):

זה רק עם ש"ס, ש"ס כבר לא בקואליציה.

שלמה בוחבוט (העבודה):

סילבן, אנחנו מפלגה מסודרת.

חיים אורון (מרצ):

זה כתוב בהסכם.

סילבן שלום (הליכוד):

אבל היום כנראה הוא קיבל על הראש; המשלחת האמריקנית שהגיעה היום הסבירה לו שזה רק "קח תמורת קח", ולא יעזור דבר. מיקי איתן ירחיב אחר כך בנקודה הזאת.

בסופו של דבר, אני רוצה לומר לכם, רבותי חברי הכנסת: את אשר יגורנו בא לנו. ממשלה שלא מסוגלת לשמוע את קול העם, בסופו של דבר לא יכולה לפעול למען העם. לכן, אם היתה לכם קצת אפשרות להקשיב, הייתם מוכנים לשמוע ביקורת, הייתם עושים את הדברים הנחוצים לטובת העם. מאחר שאתם לא מסוגלים, אתם גם עושים בכל מה שצריך – הפוך מרצון העם.

חיים אורון (מרצ):

את השיר "שארם א-שיח' בלי שלום" אתה זוכר?

היו"ר ד' שילנסקי:

רשות הדיבור לחבר הכנסת אברהם פורז – – –

סילבן שלום (הליכוד):

את זה אמרה מפלגת העבודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני כבר הכרזתי שרשות הדיבור לחבר הכנסת אברהם פורז.

סילבן שלום (הליכוד):

אני סיימתי, אדוני היושב-ראש, למרות כל ההפרעות הקשות שהיו לי.

היו"ר ד' שילנסקי:

אין דבר, אתה ידעת להתגבר על ההפרעות ומיצית את זמנך. חבר הכנסת אברהם פורז, ואחריו – חבר הכנסת רפאל איתן.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להביע היום דעה אישית, שברור שהיא שונה במידה לא מעטה מהעמדה של הרוב בסיעתי, במרצ. אני חולק על עמדת הרוב בסיעתי, ואומר לכם למה אני מתנגד. אני חושב שזה לא נכון לדבוק בססמה שכנגד שלום מלא צריך להיות ויתור מלא על כל רמת-הגולן. אני חושב שהמקבילה הזאת היא מקבילה לא נכונה. יש האומרים שבלי ויתור מלא על רמת-הגולן לא יהיה שלום, לא רק שלא יהיה שלום עם הסורים אלא גם לא יהיה שלום עם הפלשתינים, וגם בעניין הזה אני רוצה לחלוק.

ברור לי לגמרי, שאם סוריה לא תהיה חלק מתהליך שלום, היא עשויה להכניס מקלות בגלגלי המשא-ומתן עם הפלשתינים. אני יודע שחלק מכם היה שמח אם המשא-ומתן עם הפלשתינים לא היה עולה יפה; בעניין הזה אני כן חושב שצריך לנסות להביא את מה שהושג – נוסחת אוסלו ומה שקרה בעקבותיה – לכלל השלמה. אני חושב שהפתרון הוא פתרון נכון, אבל צריך לזכור שבעוד בקמפ-דייוויד היה לינקג', היה קשר ממש חתום בין ההסדר עם מצרים לבין ההסדר עם הפלשתינים, לא כן המצב לגבי הפלשתינים והסורים, ולכן אני לא רואה את הקשר ההכרחי הזה.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה זאת אומרת, הרי אסד אומר כל הזמן: שלום כולל.

אברהם פורז (מרצ):

אף שאני מוכן – אני אומר את דעתי האישית – לגמישות מקסימלית עם הפלשתינים, עד כדי הקמת מדינה פלשתינית עצמאית, אני לא מוכן לווייתורים שווי ערך ברמת-הגולן. אני גם אומר שאפשר להגיע להסדר מלא עם הפלשתינים בלי לפתור עכשיו את העניין עם הסורים.

לדעתי, לסורים יש אינטרס גם לקבל פחות מאשר את כל רמת-הגולן. כשאתה מנהל משא-ומתן אתה לא צריך לחשוב רק על הקשיים שלך, הקשיים שלך מובנים לך, ומי שיודע לנהל משא-ומתן בדרך כלל גם לא חושף את הקשיים שלו. גם לצד השני יש קשיים לא מעטים. המצב שבו סוריה נתונה היום, אחרי שהאבא הגלובלי האסטרטגי, ברית-המועצות, הלך לעולמו, ונוכח העובדה שזו מדינה שתומכת בטרור ומוחרמת במידה רבה על-ידי הקהילייה הבין-לאומית – לסורים יש בעיות משלהם.

אם אנחנו צריכים לקבל נוסחה האומרת שתמורת שלום עם סוריה צריך לסגת מייד נסיגה מלאה ברמת-הגולן, אני חושב שאפשר לדחות את התהליך עד למועד רחוק יותר. לא צריך לקבל, לפי שעה, את הנוסחה הזאת.

אני לא רוצה לומר, רבותי חברי הכנסת, שאני תומך בעמדה נוקשה שאומרת "אף שעל" ושום ויתור ברמת-הגולן. יש לנו על מה לוותר ברמת-הגולן ואפשר ללכת לנוסחאות מרחיקות לכת, אפילו משהו כמו הכרה בריבונות הסורית, תיאורטית, פורמלית, ושמירת השטח בידינו, משהו כמו הונג-קונג, ואז אולי נשאיר לדורות הבאים, בעוד חמישים או מאה שנים, לפתור את העניין.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

אברהם פורז (מרצ):

תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת רפאל איתן, בבקשה, ואחריו – חבר הכנסת שלמה בוחבוט.

רפאל איתן (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, רמת-הגולן. מדברים על שלום עם סוריה או מלחמה שתתחדש אם לא תהיה התקדמות בשיחות. כלומר, או שלום או מלחמה.

בדברי כאן אני מבקש להפריך את הפילוסופיה הזו, שאני מגדירה כלוחמה פסיכולוגית כלפי הציבור, שעלול לחשוב שאכן זו האלטרנטיבה. אבל לא כך. מלחמה היא פועל יוצא של אובדן כושר ההרתעה של אחד הצדדים, ולא של הסכמים כאלה ואחרים, ודוגמאות לכך אפשר להציג גם במזרח התיכון וגם באזורים אחרים בעולם, מאז ועד היום.

רמת-הגולן בידינו מהווה כוח הרתעה ממדרגה עליונה בפני מלחמה יזומה על-ידי סוריה, הודות לקרבתנו לעיר בירתה דמשק – אחד מהסורים הבכירים אמר לפני יום או יומיים: מה אתם מפחדים ממלחמה אם אתם נמצאים כל כך קרוב לדמשק? – והחרמון כאבן-פינה חיונית למערך המודיעין הישראלי.

מסירת שני אלה פירושה אובדן כושר ההרתעה כלפי סוריה, הנשלטת על-ידי דיקטטור בשלטון צבאי, זמני או ממושך, שלעולם לא יהיה ביטחון בקיומו, אלא יש תלות ברצונו של שליט יחיד.

אומרים על הסורים שהם מקיימים הסכמים. זה נכון וגם לא נכון. עד 1967 לא קיימו שום הסכם. מ-1967 עד סיום מלחמת יום הכיפורים לא קיימו שום הסכם של הפסקת אש. מסיום מלחמת יום הכיפורים, במאי 1974, עוד מעט 20 שנה, הסורים מקיימים את הסכם הפרדת הכוחות כמעט כלשונם, פרט למקומות מסוימים, שלפחות בעבר מנעו ממשקיפי האו"ם לבקר בהם, מקומות שבהם הם מסתירים סוללות טילים נגד מטוסים, כי כוחותינו נמצאים לא הרחק מדמשק.

אבל בלבנון הם נלחמים בנו באמצעות ארגוני טרור שונים ומפעילים חסותם על ארגוני טרור הפועלים נגדנו גם בתוך ארצנו.

ברית-המועצות זיכרונה לברכה היתה הגורם הבלעדי לחרחור מריבות ומלחמות, חתרנות תחת משטרים ואספקת אמצעי לחימה לאזורים מסוכסכים. ברית-המועצות היתה הגיבוי למלחמות במזרח התיכון, ובעיקר לסוריה. עכשיו איננה עוד. אם אין גיבוי – אין מלחמה.

אבל אם יורדים מהרמה, משתנים פני הדברים, והסורים עלולים לחשוב שגם בלי גיבוי יוכלו להחזיר את הפליטים לבתיהם ולהחזיר את האדמות השדודות. על אלה הם חוזרים ומצהירים השכם והערב.

ירידה מרמת-הגולן תעודד את אירן ללחוץ על סוריה לאפשר לה, לאירן, כך או אחרת, לנצל את שטחה כדי לשחרר את ירושלים, מטרתה המוצהרת של אירן, שלשמה היא בונה, מכינה ומארגנת את כוחה הצבאי על כל שלוחותיו, בכלל זה הבלתי-קונבנציונליות.

אם קיים גורם מונע מלחמה – לא טרור – הרי הוא שליטתנו ברמת-הגולן כולה ובחרמון כנדבך חיוני.

טרור עלול להימשך, ביוזמת סוריה ובעידודה, מתוך לבנון ובתוך שטחנו פנימה כאילו לא היה שלום – אם יהיה – מעולם.

תאמרו לנו, בבקשה, על מה ויתר אסד תמורת השלום המיוחל שלו, שלום של אמיצים. הוא רק קיבל, כי הוא יודע לנהל משא-ומתן ומבין את הפסיכולוגיה של אנשים שלא מבינים את דרכם, שיטותיהם וצורת הרמייה וההונאה בדברם אל כופרים. אנחנו והנוצרים כופרים בעיניהם.

אסור להסכים לנוכחות חיילי ארצות-הברית ברמת-הגולן. ראש הממשלה כבר ביטא את גישתו לכך באומרו: חס וחלילה, שלא ייפול חלל אמריקני אחד בגללנו. אבל לא זו הנקודה, אלא יכולתנו הנפגמת להגן על עצמנו, אובדן כושר ההרתעה ותלות נוספת בארצות-הברית.

אצל הערבים, ובעיקר הסורים, לא נשתנה דבר בהתייחסות אלינו. לא צריכים שלום אתנו, לא יכולים ולא רוצים; אלא רק השמדה טוטלית של כל הישות הציונית, השמאל והימין גם יחד.

עלינו לחזק את יישובי הרמה, להוסיף יישובים ותושבים, ולשאול את הסורים: מה הם הוויתורים שלכם תמורת השלום שניתן לכם?

אל תרוצו עם סוחרים לדמשק ואל תחשבו שהם זקוקים לכם במשהו. אל תגרמו להצפה סורית את משכנותינו, ערינו וכפרינו, כי מטרתם אחת: לרשת אותנו בכל דרך שתיקרה להם, דיפלומטית או צבאית.

עכשיו, ברשותכם, כמה ציטוטים.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת רפאל איתן, בהתחשב בכך שאנחנו חייבים לך הרבה זמן, כי לעולם אתה לא מנצל את זמנך, הוספתי לך דקה, אבל היא כבר עברה. לכן, תואיל לצטט שני משפטים.

רפאל איתן (צומת):

השר שמעון פרס, בהיותו שר הביטחון אמר: המתיישבים על הקרקע הם אשר קובעים את עתיד המקום.

הציטוטים האחרים הם על החשיבות של ההתיישבות בשטחים ועל הרצון לעודד את ההתיישבות הזאת ולחזק אותה, כשהם היו בעמדות מפתח, בקדנציה קודמת, ראש ממשלה ושר ביטחון – לא השתנה מאז דבר, אלא הם שינו את דעתם ונכנעו לערבים.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת שלמה בוחבוט, בבקשה; אחריו – חבר הכנסת מאיר שטרית, ואם הוא לא יהיה, יבוא חבר הכנסת יגאל ביבי.

אני מבקש להבהיר שהיתה רשימה בכתב שבה רשום שמו של חבר הכנסת יצחק לוי. לשם ההגינות, אני מפנה את תשומת לב החברים שלו, כי ייתכן שאינו יודע מתי תורו. ראיתי אותו בשני מקומות שונים. אחרי חבר הכנסת ביבי יבוא חבר הכנסת יצחק לוי.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, רציתי להגיב על הדברים שאמר חבר הכנסת סילבן שלום על דבריו של ראש הממשלה בקשר לטלוויזיה. זה נכון שהטלוויזיה הישראלית אינה מפרגנת. לא מספיק לצלם רק הפגנות, יש צורך לצלם גם דברים חיוביים ולהכניס בעם הזה קצת יותר שמחה, כי נעשים דברים במדינה הזאת.

אשר לפגישת הנשיאים קלינטון ואסד, צריך לברך על כך. המזרח התיכון מדבר על השלום, המזרח התיכון כולו ללא יוצא מהכלל; עוד לא היתה הזדמנות כזו, שכל ארצות ערב מדברות היום על השלום. ברור שהדרך עוד קשה, הדרך לא פשוטה, היא רצופה מכשולים, אבל חובת העם היושב כאן לחשוב על העתיד ועל עתיד בנינו.

אני יודע היטב שמיטב הנוער, המשפחות הנהדרות נמצאות ברמת-הגולן, הקימו מושבים, הקימו קיבוצים והקימו עיר פיתוח די משגשגת שנקראת קצרין. אנחנו חייבים להתחשב בדעתם, לדבר אתם, לשוחח אתם. אני מאמין שחלק לא קטן מהם יודע היטב שלמען השלום אנחנו צריכים גם לוותר. ברור לכולם שהוויתורים לא יהיו קלים, אבל הדרך עוד ארוכה.

אני לא מבין את הליכוד, מדוע ברגע שרק התחלנו לדבר כולם קופצים? מה הפזיזות ומה המהירות? אני מאמין שיחלפו חודשים רבים עד שנשב ליד שולחן הדיונים ונדבר, ואני מאמין שמפלגת העבודה, שחרתה על דגלה נושאים חברתיים, נושאים ביטחוניים – גם בוועידה התקבלה החלטה ברורה,

שבנושא הגולן יש ללכת למשאל עם, ומקובל עלי מה שנאמר כאן על-ידי סגן שר הביטחון מוטה גור, אני מאמין שברגע שיצטרכו לקבל החלטות מרחיקות לכת אשר לגולן, נצטרך ללכת למשאל עם.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת מאיר שטרית איננו באולם, הוא מפסיד את רשות הדיבור. חבר הכנסת יגאל ביבי, בבקשה. אני חוזר ומפנה את תשומת הלב לגבי חבר הכנסת יצחק לוי.

רחבעם זאבי (מולדת):

הלכתי להזעיק אותו, אדוני.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, שמעתי את דבריו של סגן השר מרדכי גור על הצורך במשאל עם. אני שמח שהוא אמר את זה, ואני מקווה שהממשלה תאמר את זה בצורה ברורה ומפורשת.

אביגדור קהלני (העבודה):

האם אתה מסיר את הצעת החוק שלך?

יגאל ביבי (מפד"ל):

לא.

שמחנו לשמוע את הצהרתו המפורשת של סגן השר, שלא העלינו את חברינו לגולן כדי שיהיו תחת משטר זר. אשמח אם הוא ישמיע את זה לחברו סגן השר יוסי ביילין, אשר ימים מספר לפני הפגישה בין קלינטון ובין אסד החליש את מדינת ישראל בהצהרתו. ראש הממשלה נזף בו, אבל לדעתי לא מספיק. לא יכול להיות שסגן שר שלוקח חלק במשא-ומתן מצהיר הצהרות כה חמורות.

אם זה נכון, כפי שהוא אמר, שהנשיא הסורי לא דיבר כלל על מהות השלום בפגישה שכל העולם רואה אותה, אני חושב שהנושא הזה חמור וצריכים להדגיש אותו. שמעתי את דבריו כאיש צבא, שהוא מודע לכך שהמרחב הטריטוריאלי חשוב גם בעידן הטילים. הוא אמר גם, שבחזית המזרחית יש סיכון גדול יותר מאשר בכל מקום אחר.

אך אני לא מקבל את הגישה, שבעיקר אנשי צבא מבטאים אותה, שהכול רואים דרך הביטחון. יש דברים נוספים חוץ מביטחון. לא צריך לומר שהגולן הוא לא ארץ-ישראל, ולא צריך לדבר רק על הביטחון. מדינה, עם, לא בונים לדור אחד או לשני דורות. עם בונים לשנים. הגולן הוא חלק בלתי נפרד מארץ-ישראל, וצריך לומר זאת באופן ברור. גם אם לגרסתכם יתפשרו אחרי כן, אתם צריכים לצאת מהנחה, כשאתם מנהלים משא-ומתן, שאתם עומדים על דעתכם שהגולן הוא חלק מארץ-ישראל.

אני בעד שיחות, בעד משא-ומתן לשלום, אבל אני אומר את זה פעמים מספר, וכל עם ישראל צריך להיות מודע לכך שבעשור האחרון רוב המלחמות במזרח התיכון היו בין ערבים לערבים, לא בין יהודים לערבים: צפון-תימן, דרום-תימן, לוב, צ'אד, לבנון, עירק, אירן, כוויית, בכל המזרח התיכון ערבים הרגו ערבים. וצריך לדעת שהמשטרים הלא-דמוקרטיים באזור, האי-יציבות באזור, כל ההנחות האלה צריכות להיות בתודעת מי שמנהלים את המשא-ומתן.

אני מצדיק את דעתו של סגן השר, שהחזית הסורית, רמת-הגולן – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

מיצית את זמנך, אדוני. אבל הייתי נותן לך עוד משפט אחד לסיכום.

יגאל ביבי (מפד"ל):

בסדר, אבל אי-אפשר לדבר עם הצלצול הזה.

היו"ר ד' שילנסקי:

יושב-ראש הכנסת העשיר את הכנסת בשעון חדש, כדי שחברי הכנסת ישמעו טוב יותר את הצלצול.

חבר הכנסת יצחק לוי, בבקשה; אחריו – חבר הכנסת רן כהן, אחריו – חבר הכנסת עמנואל זיסמן, ואחריו – חברת הכנסת ענת מאור.

יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת; תתחדש על השעון, אדוני.

היו"ר ד' שילנסקי:

הכנסת מתחדשת.

יצחק לוי (מפד"ל):

אנחנו צריכים להתרגל לצלצול החדש.

ובכן, הפגישה אתמול בין הנשיאים קלינטון ואסד מעלה מחלוקת לגבי הפרשנות של תוצאות הפגישה. יש כאלה השמחים על עצם הפגישה ורואים בה התקדמות לקראת השלום, לאחר שנים של נתק בין סוריה לבין ארצות-ברית, והנה הם עוסקים בסוגיית השלום במזרח התיכון. הם עוסקים, אבל בלי בעל הבית, בלי עם ישראל, הם עוסקים במידה מסוימת בלי ממשלת ישראל. ועל אף המסרים הברורים – – –

משה נסים (הליכוד):

אפילו תוך כדי החרמת ישראל.

יצחק לוי (מפד"ל):

אפילו תוך כדי החרמת ישראל.

משה נסים (הליכוד):

החרמת ישראל, לרבות עיתונאים. זה שלום, זה מאותות השלום הקרב ובא.

יצחק לוי (מפד"ל):

– – – ועל אף המסרים הברורים של סגן שר החוץ שלנו, שבא ונתן מנדט לקלינטון ולאסד לדון. אגב, המנדט הזה הוא בלי אישור הממשלה ובלי אישור הכנסת. אבל דאג סגן שר החוץ לבוא ולהודיע לפני הפגישה, שההתיישבות בגולן אין לה ערך, וחבל בכלל שהיא הוקמה, וכי יש מקום לבוא ולוותר על כל רמת-הגולן, ועוד כל מיני מסרים כאלה. אני רוצה לומר לכם, שאני במקום קלינטון ואסד הייתי שמח על כתב האישור הזה, על כתב האמנה הזה שניתן על-ידי סגן שר חוץ ישראלי לשני נשיאים נכבדים, לבוא ולהגיד, תדונו כאוות נפשכם, תגמרו איזה הסכם שאתם רוצים, הכול פתוח.

רבותי חברי הכנסת, שמחתי לשמוע שממשלת ישראל בכל אופן ידעה להעריך נכונה את דבריו של שר החוץ.

דן מרידור (הליכוד):

חבר הכנסת לוי, אם שמת לב, ראש הממשלה אמר שאין שכל באמירה. לא שהיא לא נכונה. זאת אומרת, לא חוכמה להגיד את זה. אין שכל להגיד את זה עכשיו. הוא לא הסתייג מהדברים. הוא אמר שלא צריך להגיד אותם.

יצחק לוי (מפד"ל):

רציתי לדון את ראש הממשלה לקולא, לכף זכות – –

דן מרידור (הליכוד):

אני לא.

יצחק לוי (מפד"ל):

– – ולבוא ולהגיד שאולי בדבריו אפשר היה להבין, שראש הממשלה עדיין רואה חשיבות כלשהי בהתיישבות.

דן מרידור (הליכוד):

הוא לא אמר זאת.

יצחק לוי (מפד"ל):

אבל אני שואל דבר נוסף: מדובר פה במעשה מדיני חמור. חבר הכנסת מרידור, אם אכן כהבנתי – הדבר הראשון שצריך היה ראש הממשלה לעשות זה לפטר את סגן שר החוץ. אם אכן כהבנתי.

משה נסים (הליכוד):

ראית אדם שמפטר את הבוס שלו?

יצחק לוי (מפד"ל):

אם אכן מדובר, שגישת ממשלת ישראל – – – כבר סיימתי? אבל היו הפרעות, אני רוצה עוד שני משפטים.

היו"ר ד' שילנסקי:

בבקשה, במקום עוד משפט שאני מוסיף לכולם, בגלל ההפרעות הלא-רבות אתה מקבל שלושה משפטים.

יצחק לוי (מפד"ל):

אם אכן ראש הממשלה דבק בעמדותיו, שההתיישבות היהודית תישאר – – –

אביגדור קהלני (העבודה):

מה עם הצעת החוק?

יצחק לוי (מפד"ל):

הצעת החוק תהיה ביום רביעי, בעזרת השם, ואני בונה עליך, חבר הכנסת קהלני.

אביגדור קהלני (העבודה):

כבר אמרו את זה על הבמה. עכשיו יש לי בעיה. התכוונתי להצביע אתך.

יצחק לוי (מפד"ל):

אז אתה תצביע בוודאי. הרי אתה איש עקרונות. אני מבין שנאום זה או אחר לא משנה את דעתך. כך אני רוצה להאמין, בכל אופן.

אביגדור קהלני (העבודה):

הממשלה התיישרה אתך.

יצחק לוי (מפד"ל):

אז עוד יותר טוב, יהיה רוב מקיר לקיר.

על כל פנים, אני רוצה להשלים את הרעיון שאני אומר. אם ראש הממשלה דבק בכך שההתיישבות יש לה חשיבות ולא יורידו שום יישוב, והוא הרי כל הזמן מטיח נגד הליכוד "אתם הורדתם יישובים ואני לא הורדתי שום יישוב", ואנחנו שומעים את ההטחות האלה כל יום כמה וכמה פעמים, הרי המעשה הנכון והנכון שראש הממשלה היה צריך לעשות היה, מייד לבוא ולפטר את סגן שר החוץ, ולבוא ולהגיד, אינך מייצג את מדיניות הממשלה. זה שראש הממשלה לא נקט את המעשה הזה מביא אותי לחשד מאוד חמור ולחשד סביר, שהרי ראש הממשלה בלב לבו אולי מסכים עם מה שסגן שר החוץ אמר. רציתי להגיע לזה קצת בדרך של היגיון ובדרך של מסקנה ולא בפירוש המלה "שכל", מה היתה הכוונה. כי אני לא יודע אם יצחק רבין כל כך מדקדק מבחינה מילולית בכוונת המלים, אבל לפחות מבחינת ההיגיון כך היה צריך להיות.

לכן, אני רוצה לקרוא לראש הממשלה מכאן, כצעד ראשון וכצעד מתקן – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת יצחק לוי, אני מבקש, חצי משפט.

אני רוצה להודיע. כשמבקשים ממני להתחלף, אני מסכים. אבל לא להתחלף בשנייה האחרונה. אם חבר הכנסת יצחק לוי היה מסיים בזמן, חבר הכנסת רן כהן כבר היה צריך לדבר. אני לא מסכים להתחלף בשורה האחרונה על-מנת לעזור לחבר.

אני מבקש לסיים.

יצחק לוי (מפד"ל):

אני מציע לראש הממשלה כצעד מתקן וכדי להבהיר את המדיניות שלו ואת אמיתות דבריו, לפטר את סגן שר החוץ. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת רן כהן – איננו; מפסיד את רשות הדיבור. חבר הכנסת עמנואל זיסמן, ואחריו – חברת הכנסת ענת מאור.

אם לא הבינותם את הערתי, ביקשו ממני ואמרו שחברת סיעה רוצה להתחלף עם חבר הכנסת רן כהן. אני לא מסכים, כי מי שאיננו, קוראים את שמו והוא איננו. אומר חבר אחר, אני רוצה להתחלף, ושומרים את הזמן.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, במצע הליכוד לכנסת השלוש-עשרה יש שלושה סעיפים הקשורים זה בזה. הראשון אומר: "הממשלה בראשות הליכוד תוסיף להעמיד את שאיפת השלום בראש דאגתה ולא תחסוך כל מאמץ כדי לקדם את השלום". הסעיף השני אומר: "הממשלה בראשות הליכוד תשקוד על קיום הסכמי קמפ-דייוויד". הסעיף השלישי אומר: "ישראל תוסיף לקרוא לסוריה לנטוש את דרך המלחמה נגדה".

נדמה לי שמה שקרה אתמול – סוריה נענתה לקריאת הליכוד ולקריאת ממשלת ישראל הנוכחית. דבר אחד ברור ממה שהיה אתמול, מעל לכל ספק – שסוריה הודיעה שהיא לא רואה עוד במלחמה אמצעי לפתרון הסכסוך בינה לבין ישראל. אי-אפשר לערער את זה.

אברהם הירשזון (הליכוד):

שהיא מחזירה את הטילים בחזרה?

עמנואל זיסמן (העבודה):

אני מרוצה מאוד מאוד מהתגובה שלכם. כלומר, קרה משהו אתמול בפעם הראשונה. גם בדברי הנשיא חאפז אל-אסד וגם בתשובה על שאלות שהוא נשאל, לא היה ספק בכך שהוא קורא להמשך הידברות כדי להגיע לשלום. שלום לפי הדרך שלו.

ועכשיו, מה ההבדל בין הליכוד לבין מפלגת העבודה, כפי שמבטא אותה הרוב? הרי בכל מפלגה יש מיעוט. גם אצלכם היו שלושה חברי כנסת שנמנעו. הוצאתם אותם מן המפלגה? שלושה חברי כנסת שנמנעו. אין לי זמן עכשיו כדי לצטט מה אמר חבר הכנסת של היום, שר החוץ לשעבר, דוד לוי, בנושא הזה, ומה אמר חבר הכנסת דאז ראובן ריבלין בנושא הזה. אבל אני רוצה לקרוא מה אמר ראש הממשלה דאז מנחם בגין בנושא הזה, בדיון שהיה בקריאה ראשונה על החלת החוק והמשפט ברמת-הגולן, וזה לא ריבונות בדיוק. אפילו הליכוד במצע שלו לא אומר החלת הריבונות, אלא הוא אומר החלת המשפט והחוק. אני קורא לך, אדוני המשפטן, השר נסים. אומר מנחם בגין – – –

משה נסים (הליכוד):

אתה ירושלמי. מה עשינו בירושלים? אותו דבר. אז אין ריבונות בירושלים?

עמנואל זיסמן (העבודה):

מה אומר מנחם בגין? – "מבחינה מדינית אני מכריז ליד כל חברי הממשלה שיושבים פה, שבו ברגע שנשיא סוריה יגיד שהוא מוכן לנהל משא-ומתן עם ישראל על חוזה שלום, בו ברגע ייפתח המשא-ומתן על חוזה שלום עם ישראל ושום דבר לא יעמוד בפנינו". מה פירוש "שום דבר לא יעמוד בפנינו"? פירוש הדבר הוא אולי מה שחבר הכנסת ראש האופוזיציה, בנימין נתניהו, אמר – שינויים קוסמיים, שינויים מזעריים. מה פירוש הדבר?

מפלגת העבודה, לפחות הרוב שלה, וזה מחייב גם את המיעוט אצלה, ולא חלה שום סטייה ושום חריגה מזה, אומרת בצורה הברורה ביותר: פשרה ברמת-הגולן. אבל בכל הסכם שלום עם סוריה ובהסדרי הביטחון יימשכו הנוכחות והשליטה ההתיישבותית והצבאית של ישראל. אני מודיע בזה, שאם תהיה הצעה שתמורת שלום צריך נסיגה מוחלטת, אצביע נגדה. אבל אני אצביע בעד כל הצעה, שתביא לשלום עם סוריה, המאפשרת לנו המשך השליטה ההתיישבותית והצבאית ברמת-הגולן, כמצע מפלגת העבודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברת הכנסת ענת מאור, אחריה – חבר הכנסת אליעזר זנדברג, ואם הוא לא יהיה – חבר הכנסת גדליה גל.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אתמול היה מפגש פסגה חשוב בין נשיא ארצות-הברית קלינטון ונשיא סוריה אסד. נכון, ההישגים בו טרם מושלמים, אך הכוס מלאה הרבה יותר מכפי שהיתה קודם למפגש, ועמוסה לרוויה בהשוואה לזרעי המלחמה וההרס שבקעו מסוריה לפני שנים ספורות בלבד. לעג לרש הוא, שהכנסת שלנו נדרשת לנושא דווקא מאיפכא מסתברא.

לא עת היא לעסוק במדיניות של אנטי שלום, שהאופוזיציה לא מרפה ממנה, אלא עת לקדם את סיכויי השלום. הדברים החיוביים שנשמעו מפי הנשיא אסד היו הקונקרטיזציה של דבריו – החיבור שהוא עשה לראשונה בין הסכם שלום לבין שמה הישיר של ישראל, הנכונות, שבשתיקה אומנם, לניסוחי הנשיא קלינטון על נורמליזציה והמחויבות לתהליך אקטיבי לשלום.

לא הסדר קל עומד בפנינו. אך הנוסחה שראש הממשלה טבע, שכעומק השלום עומק הנסיגה – היא הנוסחה הראויה. נכון, נסיגה רק בשלבים, נסיגה רק תוך כדי הסדרי ביטחון, נסיגה רק עם ערבויות, ורק אחרי שניווכח בצעדים בוני אמון מהצד הסורי.

כתשובה לחברי, חבר הכנסת אברהם פורז, מהסיעה שלנו – היום, בדיון ובוויכוחים מתמשכים, עוד לפני המליאה, אנחנו אומרים שני דברים לגבי ההסדר עם סוריה. האחד – הטענה שניתן ואפשר לדחות אותו ולקדם את התהליך עם הפלשתינים היא טענה לא נכונה מבחינה ביטחונית ומבחינה מדינית. שנים חלמנו על הסדר עם סוריה דווקא, טוב שהצלחנו לקדם את ההסדר עם הפלשתינים,

אבל אין טוב מאשר קידום שתי חזיתות השלום ביחד, בהמשך לפריצת הדרך שנעשתה על-ידי מנחם בגין וממשלת הליכוד בהסדר המבורך ביותר שנעשה עם מצרים ב-1979.

הדבר השני – חלק מהכוח לרדת – מרוב או – מכל רמת-הגולן, בשלבים, הוא בגין ההסכם שנעשה עם מצרים. אני שייכת לתנועה מיישבת, שגרסה שחלק מרמת-הגולן צריך להיות בידינו בכל הסדר שלום, בגלל שיקולי ביטחון. גשור ונטור ממוקמים בשפה של הרמה, שהרי אנחנו יודעים איך הרמה מאיימת, מבחינה ביטחונית, ומסכנת אזורים שלמים של ישראל. אבל מי שטבע את הנוסחה, שתמורת שלום נסוגים מכל השטח, היה ממשלת ליכוד שעשתה את ההסדר עם מצרים, וזה הסמן הימני שעכשיו מסתמן לסורים.

לפיכך, יש לנו אחריות מלאה למתיישרים, יש לנו אחריות לדאוג לרווחתם ולביטחונם עד שיהיה הסדר. ויש לנו אחריות למלוא הפיצויים בשעה שהממשלה תחליט על הסדר. אבל כרגע המשימה של הממשלה ושל כולנו היא לקדם את השיחות בנחישות. המסר לעם צריך להיות לא העם עם הגולן, אלא העם עם השלום, העם עם ביטחון, העם עם שגשוג והעם עם תרבות וצמיחה, ועלינו לדבר אמת אל כל העם, וקודם כול אל מתיישבי רמת-הגולן. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה. חבר הכנסת אליעזר זנדברג, בבקשה; אחריו – חבר הכנסת גדליה גל, ואודיע גם שאחריו – חבר הכנסת יצחק שמיר.

אליעזר זנדברג (צומת):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, שמעתי בחדרי את פתיחתו של הדיון, שמעתי חברי כנסת מהקואליציה שדיברו ותקפו במרץ רב את המחנה הלאומי, ובעצם אמרו: אתם לא רוצים את השלום. אני רוצה לבוא ולהבהיר כאן, כי הדברים מועברים קבל עם ועדה, לכל הציבור, לכל מי ששומע, הלוא הוויכוח בין המחנה הלאומי לבין הממשלה הזאת הוא לא שצד אחד רוצה שלום וצד שני לא רוצה שלום. לא זאת המציאות, גם אנחנו רוצים שלום. אבל אנחנו רוצים לחיות בשלום.

אביגדור קהלני (העבודה):

מי הוא המחנה הלאומי?

אליעזר זנדברג (צומת):

לחיות – זה חשוב לא פחות, לטעמנו, מאשר השלום. כל מה שאנחנו אומרים לכם וכל מה שאנחנו מבקשים מכם הוא: תיזהרו, תחשבו פעם ועוד פעם לפני שאתם עושים מעשה, שאם יתברר שיש טעות ביסודו, לא תהיה דרך לחזור לאחור. זה בעצם הוויכוח.

לגיטימי לחשוב כך ולגיטימי לחשוב אחרת. אבל אני חושב שזה לא הוגן ולא הגון לבוא הנה ולומר שצד אחד רוצה שלום והצד השני לא רוצה שלום. אנחנו אומרים שפניו של אסד לא מועדות לשלום, ולכן אנחנו צריכים להיזהר שבעתיים לפני שנתפתה. אבל זה לא משום שאנחנו לא רוצים שלום, אנחנו רוצים בשלום לא פחות מכם.

אברהם יחזקאל (העבודה):

דיברת עם אסד?

אליעזר זנדברג (צומת):

גם אתה לא דיברת עם אסד, חבר הכנסת יחזקאל. אני רוצה לומר לך, כאשר קראתי ושמעתי את הדברים שאמר אסד, אני לא הבנתי את השינוי הגדול.

אבל אני רוצה להתייחס, בזמן הקצר מאוד העומד לרשותי – אני יודע שהיושב-ראש מקפיד – עוד לנקודה אחת. לא הייתי מתייחס אליה אלמלא החשיבות שאני מייחס לבעיה הכללית, ואלה הדברים שאמר סגן שר החוץ יוסי ביילין. לא הייתי מתייחס אלמלא הייתי סבור שמה שפרס סבור אומר ביילין, ויותר גרוע – עושה רבין.

אני פונה אליכם, נסו להיכנס לדברים אפילו מהצד שלכם, אפילו לשיטתכם. אתם מנהלים משא-ומתן, אתם חושבים שאולי צריך לוותר, או אפשר לפנות התיישבות, או אפשר להעביר אותה לשלטון סורי. אבל לומר את הכול מראש, לפני שהתחלת את המשא-ומתן להכריז את ההכרזות האלה, מה הצד השני צריך להבין מזה? מה הוא צריך ללמוד מזה? אני אומר לכם, אילו הייתי בצד השני הייתי למד מכך דבר אחד: תהיה יותר קשוח, תקשיח את העמדה, תעמוד על שלך, פעם אחר פעם, פעם אחר פעם, כי ממילא הם, בצד הישראלי, כבר סרטטו את הקו הסופי. לפחות כרגע זה קו סופי מבחינתם; הם לא יודעים אולי שהצד הסורי יראה בו קו ראשון לסיבוב נוסף של משא-ומתן. הקו הסופי הזה או הדברים שעליהם מדברים עכשיו, לפני שהם פתחו במשא-ומתן, לפני שהם שוחחו עם הצד השני, הוא ויתור על השטח, הוא ויתור על ההתיישבות. אם כך אתה מתחיל, איפה תסיים? אפילו מבחינת ההיגיון, אני אומר לכם, תחשבו עוד הפעם לפני שאתם מצהירים הצהרות שלא יכולות לקדם את המשא-ומתן. אתם לא יכולים ללכת למשא-ומתן במחשבה שהתחלה היא גם הסיום. החלום של אנשי השמאל, שישבו בבית וסרטטו מפה ותכננו תוכניות שלפיהן הכול התחיל והכול נגמר לפי הקו ולפי האמונה שלהם – התנפץ. וצריך להיזהר ולא להסתבך בהצהרות.

אדוני היושב-ראש, כששמעתי את הדברים, חשבתי לעצמי, סגן שר של איזו מדינה הוא יוסי ביילין? סגן שר בממשלת ישראל, סגן שר החוץ של מדינת ישראל? הדברים שלו נשמעו הרבה יותר כמו דברים שסגן שר חוץ של מדינה ערבית היה אומר לפני משא-ומתן. לכן, אני מצטרף לקריאה שנשמעה כאן לפני כן וקורא לראש הממשלה לפטר אותו, על-מנת להבהיר שהוא מסתייג מהדברים ולא תומך בהם, שדבריו של יוסי ביילין אינם מבטאים מדיניות של ממשלתו. תודה רבה.

משה נסים (הליכוד):

הם מבטאים.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת גדליה גל, ואחריו – חבר הכנסת יצחק שמיר.

גדליה גל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, סגן שר הביטחון אמר כאן, ששינוי מהותי ברמת-הגולן יחייב משאל עם, ואולי כבר אמר על דעת הממשלה שיהיה משאל עם.

אני מבין שהרעיון של משאל עם נותן ביטוי למחשבה שמהלך של שינויים, או אם תרצו, ויתורים ברמת-הגולן, הוא מהלך לא רגיל ונדרש לו הליך מיוחד. אני מסכים, שאם נידרש לשינויים כאלה, צריכה להיות התייחסות מיוחדת. אבל אני שואל, האם משאל עם הוא התשובה. בעיני, בהחלט לא. משאל עם אפשרי במקום שהוא חלק מתרבות שלטונית, שיש מסורת של משאלים – –

משה נסים (הליכוד):

נכון.

גדליה גל (העבודה):

– – שהציבור יודע כיצד מנסחים את השאלות, ועוד כהנה וכהנה דברים. אני חושב שמשאל עם אינו תשובה רצינית על השאלה העומדת לפנינו.

אבל, היות שאני מסכים שלשינוי אפשרי ברמת-הגולן יש צורך בהחלטה מיוחדת, משום שהשלום הוא מרכיב חשוב בביטחונה של מדינת ישראל, אבל הוא לא מבטל את הצורך באחיזה בקרקע ברמת-הגולן, ואחיזתנו ברמת-הגולן יש לה חשיבות ביטחונית ממדרגה ראשונה; ייתכן שנצטרך – אני מודע לכך, וזה חלק ממצע מפלגת העבודה שמאפשר שינוי כאשר הוא עומד מול שלום, ואנחנו בעצם עוד לא יודעים במה מדובר, ועל כן אינני מבין מדוע חלק מחברי כה נחפז לעשות ויתור וכבר לרדת וכבר לשנות. אבל אם צריך מהלך מיוחד, ואני חושב שצריך מהלך מיוחד, אין לי שום ספק שיש שתי אפשרויות: האחת – לקראת חתימת הסכם נלך לבחירות והעם יחליט; ולחלופין – שההצבעה בכנסת תהיה ברוב מיוחד ולא ברוב רגיל.

אברהם הירשזון (הליכוד):

מה אתה עושה במערך?

גדליה גל (העבודה):

אני רוצה לומר לחברי, שלצערי הרב מעוותים את התמונה ויוצרים תדמית כאילו במפלגת העבודה יש רוב שמוכן לרדת מחר מרמת-הגולן, אני רוצה לומר לחברים האלה, שאין לנו כוונה לעשות איזו קואליציה חד-פעמית של חלק מאתנו עם הליכוד כדי להעביר החלטת חוק מחר או מחרתיים. אבל, אם הפרשנות תהיה כאילו יש במפלגת העבודה קבוצה אחת שמוכנה לרדת ואין קבוצה אחרת – אני מציע להם לא להעמיד אותנו במבחן הזה. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

אברהם הירשזון (הליכוד):

צריך ללחוץ את ידך. יישר כוח.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת יצחק שמיר, בבקשה.

יצחק שמיר (הליכוד):

אדוני יושב-ראש הכנסת – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת שמיר, רק רגע. בקדנציה הקודמת – – –

יצחק שמיר (הליכוד):

מה עם השעון?

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת שמיר, בקדנציה הקודמת אתה כיהנת כראש הממשלה, ואני זכיתי לכהן כיושב-ראש הכנסת. בתקופת היותי יושב-ראש הכנסת, הייתי נוהג שלא להקפיד במועדים לגבי ראש האופוזיציה וראש הממשלה לשעבר. אם זה היה הכלל שלי בקדנציה הקודמת, ודאי שלא אשנה את הטבע שלי בקדנציה הזו. רק אודה לך, עד כמה שתוכל להצטמצם. השעון לא יצפצף כלל.

יצחק שמיר (הליכוד):

תודה רבה. אין לך ממה לחשוש. אולי תפטור אותי מהצפצוף של השעון.

היו"ר ד' שילנסקי:

כפי שאמרתי, לא אקפיד על לוח הזמנים, כך שלא אפעיל את השעון.

יצחק שמיר (הליכוד):

תודה רבה.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, רצה המקרה והחיזיון המרשים, שבו הופיעו אתמול בז'נבה שני נשיאים וריתקו את תשומת לבו של המזרח התיכון, הוצג יום אחד לפני שהכנסת דנה בנושא הזה, שהיה המסמר והנושא העיקרי באותה הופעה נשיאותית, נושא רמת-הגולן.

אני חייב לומר, שבדו-שיח הזה בין שני הנשיאים, בנאומים שלהם, בתשובותיהם הדיפלומטיות לעיתונאים, נעלם לפתע הנושא העיקרי הזה. רמת-הגולן נעלמה. היא לא הוזכרה כלל לאורך כל מסיבת העיתונאים הזו. היא נעלמה וכאילו לא היתה.

מדברי הנשיאים קלינטון ואסד ומהשאלות שהופנו אליהם היה ברור ומובן ללא כל ספק, שרמת-הגולן כאילו כבר נלקחה מישראל ונמסרה לסורים. אחרת אי-אפשר להבין את מה שקרה. היה ברור שהעניין הזה איננו עומד עוד לוויכוח.

נכון, רמת-הגולן עודנה בידי ישראל, צה"ל חונה בה ושומר עליה. אבל בדיון בין הנשיאים כבר לא התווכחו עליה. אני מעז לומר שגם לא התווכחו על רמת-הגולן כשהם ישבו ביחידות. גורלה לא עניין אף אחד. כבר הוסכם בין הנושאים והנותנים כי גורלה נחרץ. הצופים הישראלים הנרגשים והמתוחים, שאלה אחת סקרנה אותם: לא מה יקרה לרמת-הגולן, אלא מה יקבלו תמורתה – שלום מלא או חלקי,

יחסים כאלה או אחרים, נתח ביטחוני זה או אחר, אבל על עצם הרמה, האדמה, אבני הבזלת, קשר הדמים עם צפונה של ישראל – על כך לא נאמרה שום מלה, כאילו מישהו טמיר ונעלם כבר קבע והחליט שרמת-הגולן, מחר-מחרתיים, זה עניין של זמן קצר, תיקרע מישראל.

שימו לב למה שכתוב בעיתונים ובכל מקום ומקום: המחלוקת היא רק על התמורה, המחיר שיקבלו היהודים כאשר ירדו ממנה לעמק. ירידה – תרתי משמע.

איש בז'נבה לא שם לבו לאותם המונים שהפגינו ברמה ובצמתים השונים בצפון ישראל, כאילו הם היו עדת רפאים. שרים ואישים שונים שהגיבו אתמול, עיתונאים שפירשו, התייחסו רק לתמורה. לרמת-הגולן עצמה כבר לא התייחסו. היא מתה. לא קיימת עוד בישראל.

אברהם יחזקאל (העבודה):

מי אמר?

יצחק שמיר (הליכוד):

מי מסר אותה? אני שואל. אני קורא את המציאות. מי החליט על מסירתה?

אברהם יחזקאל (העבודה):

אף אחד לא החליט.

יצחק שמיר (הליכוד):

נכון. הכנסת? הממשלה? קלינטון החליט? לא. קלינטון הוא ידיד של ישראל. הוא נזהר מלפגוע בידידיו היהודים והישראלים.

אברהם יחזקאל (העבודה):

יצחק שמיר (הליכוד):

אני אענה לך. אלא שידידיו של קלינטון, עוזריו הנאמנים, לחשו לו כנראה בסוד, שישראל איננה רוצה עוד ברמת-הגולן, והבעיה היחידה היא מה היא התמורה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

למה אתה מעליל עלילות?

יצחק שמיר (הליכוד):

אל תהיה עיוור. אני אינני עיוור.

אברהם יחזקאל (העבודה):

יצחק שמיר (הליכוד):

ואני אינני חירש. תשאל את ראש הממשלה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

משה נסים (הליכוד):

באופן רשמי שרים הודיעו על כך.

אברהם יחזקאל (העבודה):

איש לא הודיע על כך.

יצחק שמיר (הליכוד):

שרים הודיעו על כך.

משה נסים (הליכוד):

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אני מבקש.

משה נסים (הליכוד):

משה שחל אמר את זה, עוזי ברעם אמר את זה.

יצחק שמיר (הליכוד):

ויוסי שריד לא אמר? מי לא אמר?

קריאות:

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, רשות הדיבור נתונה לחבר הכנסת שמיר. תפסיקו להתווכח ביניכם.

יצחק שמיר (הליכוד):

הבעיה היחידה היא, שוב, מה היא התמורה – יחסים דיפלומטיים, יחסי מסחר? הרי אלה דברים אלמנטריים המוקנים לכל מדינה שיש לה גבולות עם מדינה שכנה. הם ניתנים לכל אומה ולשון, בלי כל מחיר ותמורה. מדוע צריכה ישראל דווקא להמיר את השטח הזה, שעלה לה בדמים כה מרובים, בדברים ללא מחיר, שכל מדינה מקבלת חינם? זהו המצב בישראל.

אברהם יחזקאל (העבודה):

— — —

יצחק שמיר (הליכוד):

במלחמת ששת הימים, ב-1967, ובמלחמת יום הכיפורים, ב-1973, לחם צבא ישראל מלחמה מרה ועיקשת על כל שעל ברמה הזאת — — —

אלי גולדשמידט (העבודה):

הוא גם לחם על כל שעל בסיני, ואתם החזרתם את הכול.

יצחק שמיר (הליכוד):

אני מדבר על רמת-הגולן.

אלי גולדשמידט (העבודה):

— — —

יצחק שמיר (הליכוד):

יש שוני.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת גולדשמידט.

יצחק שמיר (הליכוד):

אתה צועק כדי להרגיע את מצפונך. לא נגדי.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אברהם יחזקאל (העבודה):

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת יחזקאל. חבר הכנסת יחזקאל וחברי הכנסת. חבר הכנסת יחזקאל וחבר הכנסת גולדשמידט. אני מבקש מהצד השני לא לענות.

שאול יהלום (מפד"ל):

משה נסים (הליכוד):

מי שמשווה את סיני עם רמת-הגולן לא יודע מה הוא סח.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת גולדשמידט, אמרת את שלך. קריאת ביניים לגיטימית. מספיק.

אברהם יחזקאל (העבודה):

משה פלד (צומת):

אדוני היושב-ראש, הוא כינה את חבר הכנסת שמיר "סוחר בדם".

היו"ר ד' שילנסקי:

לא שמעתי זאת.

משה פלד (צומת):

הוא צריך לחזור בו או לבקש סליחה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

יצחק שמיר (הליכוד):

מה הוא אמר?

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת גולדשמידט. חבר הכנסת אבי יחזקאל, אתה מפריע ללא הפסק לחבר הכנסת שמיר.

יצחק שמיר (הליכוד):

אני לא שומע את צעקותיך. כל דבר שתגיד, לא יעליב אותי.

אברהם יחזקאל (העבודה):

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת אבי יחזקאל. חבר הכנסת יהלום.

יצחק שמיר (הליכוד):

בימים ההם – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני, חבר הכנסת שמיר.

אני שמעתי שכאילו אמרת קריאת ביניים שאני לא רוצה לחזור עליה – – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

לא אמרתי שום מלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

לא אמרת. אני מבקש, חבר הכנסת פלד, הוא כנראה לא אמר את זה.

משה פלד (צומת):

מה? הוא לא אמר את זה? חבר הכנסת יחזקאל, אתה לא אמרת את זה?

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת פלד.

משה פלד (צומת):

אתה לא אמרת את זה?

היו"ר ד' שילנסקי:

סליחה, סליחה, חבר הכנסת פלד, אני טעיתי.

אברהם יחזקאל (העבודה):

הוא אמר ששלחו חיילים – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת אבי יחזקאל.

רון נחמן (הליכוד):

כרטיס אדום צריך להוציא לו.

קריאות:

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת יהלום, אני מבקש מכולם שקט.

שאול יהלום (מפד"ל):

חיילי צה"ל – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת יהלום, חבר הכנסת יהלום, אני קורא אותך לסדר. אתה קורא קריאות ללא הפסק, וזו לא הפעם הראשונה שאינך שם לב לכך שפונים אליך ואתה ממשיך. אני מבקש מכולם שקט.

אני חשבתי שאתה, חבר הכנסת פלד, ייחסת את הדברים לחבר הכנסת אלי גולדשמידט. אני מבקש את סליחתך, אלי. באמת התפלאתי שזה יוחס לך.

אברהם הירשזון (הליכוד):

על אלי אתה התפלאת. עליו אתה לא מתפלא.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מבקש, אל תעזרו לי.

יצחק שמיר (הליכוד):

תן לי לדבר כבר.

אברהם יחזקאל (העבודה):

קריאה:

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מבקש, אל תעזור לי ואל תפריע לי. חבר הכנסת אבי יחזקאל.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אתה חוצפן. איך אתה מדבר בצורה כזאת? תתבייש לך.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אתם רק מפריעים ולא נותנים לי להשליט סדר ולתקן.

חבר הכנסת אבי יחזקאל, אם אכן אמרת את מה ששמעתי שמייחסים לך, אני מבקש ממך ומציע לך שתיקח את דבריך חזרה ותבקש סליחה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

ראשית, אני לוקח, אדוני. שנית, ראש הממשלה לשעבר יודע, שגם בסיני היתה מלחמה וחיילים – –

היו"ר ד' שילנסקי:

טוב, די, די.

יצחק שמיר (הליכוד):

מה אתה משווה בין שני הדברים האלה?

רון נחמן (הליכוד):

תוציא לו כרטיס אדום.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת אבי יחזקאל, לקחת את הדברים חזרה, ביקשת סליחה. פורמלית אני מוחק את הדברים מהפרוטוקול. חבר הכנסת שמיר, אתה יכול להמשיך. אני מבקש מכולם, יש רגע מסוים שצריכים לדעת להתגבר על-מנת להביא סדר, לכבודה של הכנסת. כל קריאת ביניים כזאת מפריעה. בבקשה.

יצחק שמיר (הליכוד):

בימים ההם, ב-1967 וב-1973, היו כמעט כל אזרחי ישראל בטוחים שהגולן חייב להיות חלק של ארץ-ישראל. מאז לא קרה שום דבר המחייב אותנו לשנות מצב זה. הרי אין בארץ-ישראל כולה חלקת אדמה אחרת, שהיא כה חשובה וחיונית לביטחון ישראל כרמת-הגולן. אמר את זה גם סגן שר הביטחון.

אלפי המתיישבים ברמה הלכו לשם כשליחיהם – – –

טלב אלסאנע (מד"ע):

ב-1973 הגולן – – –

יצחק שמיר (הליכוד):

שתוק, אידיוט, שתוק.

קריאות:

– – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת אלסאנע, חבר הכנסת אלסאנע, היו הרבה קריאות ביניים. לא נותנים לחבר הכנסת שמיר לגמור משפט אחד. בבקשה, אני מבקש שקט. מיצו כבר את מכסת קריאות הביניים פה.

יצחק שמיר (הליכוד):

אלפי המתיישבים ברמה, שהלכו לשם – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת זאבי. אני מבקש, מה קרה פה? סליחה, רגע, הפסקה. האם הנייר נפל שם בטעות, או שזרקו אותו בכוונה? אני מבקש לבדוק.

רחבעם זאבי (מולדת):

טעות, טעות.

היו"ר ד' שילנסקי:

טעות – מידת אנוש היא.

רון נחמן (הליכוד):

מרבית התרגשות זה נפל.

יצחק שמיר (הליכוד):

אלפי המתיישבים שהלכו לרמה, הלכו לשם להתיישב כשליחיהם של כל אזרחי ישראל. שם בגולן הם מייצגים את כל ציבור האזרחים בחיפה, ובתל-אביב, ובירושלים, ובכל הארץ. הם בנו שם את בתיהם ויישוביהם כדי להגן על מולדתם ולמען לא תבוא כל רעה מהצפון. עלינו לחזק אותם.

הנשיא קלינטון איננו שוחר רעתה של ישראל. הוא קורבן של רוח שטות, שהשתררה בשעה של ערפול השכל בישראל. יש להסביר לו כי הפקרת הגולן איננה מבטאת את רצונו של העם בישראל. תושבי הגולן הם המבטאים היום את האינטרס הביטחוני העליון של מדינת ישראל. גורלה של רמת-הגולן לא ייחתך בז'נבה ולא בווינגטון. הוא ייקבע בירושלים, על דעת עם ישראל, שיחזור, בעזרת השם, לשכלו הטוב וליישוב דעתו. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת אברהם יחזקאל, ואחריו – לחבר הכנסת רון נחמן.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מעל במה זו אני פונה, דווקא לאחר דבריו של סגן שר הביטחון מוטה גור, לסגן שר החוץ יוסי ביילין. אנא, אתה, שתרמת למשא-ומתן עם הפלשתינים, בנושא של הסורים יש לי אליך פנייה: שב בשקט, אל תגיב, אתה הבאת נזק לממשלת ישראל בהתבטאות החמורה שלך, ואני כאיש קואליציה אומר לך: שב בשקט; ואם לא הייתי מתבייש הייתי אומר לך: סתום את הפה בנושא.

פיני בדש (צומת):

שקט כמו פודל...

אברהם יחזקאל (העבודה):

תקשיבו היטב. אני, איש שדולת רמת-הגולן, ואביגדור קהלני, ואלי גולדשמידט, וחברי כנסת רבים נוספים קיבלו בברכה את אמירתו של סגן שר הביטחון מוטה גור, שאמר: אנחנו נלך למשאל עם, יקבע העם את רצונו אם תהיה נסיגה משמעותית ברמת-הגולן. אני חושב שאני, חברי, חברי השדולה, חברי כנסת שיש בהם יושר אינטלקטואלי, יבואו ויאמרו: משאל עם הוא הפתרון שלנו, תנועת העבודה.

חיים קופמן (הליכוד):

ואם לא יהיה משאל עם, מה תעשה? ואם לא יהיה משאל עם?

אברהם יחזקאל (העבודה):

אבל בין זה לבין כך שבא לפה חבר הכנסת שמיר – – –

חיים קופמן (הליכוד):

ואם לא יהיה משאל עם?

אברהם יחזקאל (העבודה):

חבר הכנסת שמיר בא לפה ואומר: אתם מפקירים דם. זו עלילת דם, ואתם צריכים להגיד את האמת הזאת. לא ייתכן שהאיש שהתחיל את ועידת-מדריד כ"טריק", שיימשך עשר שנים, לא יודה על האמת ויאמר שה"טריק" הזה לא הצליח.

יש היום ממשלה בראשותו של יצחק רבין, אדוני היושב-ראש, שאומרת: אנחנו רוצים להגיע להסכם ולמשא-ומתן עם הסורים; אבל אנחנו, בניגוד למעשה שעשה בגין, זיכרונו לברכה, למעשה הדגול, באים ואומרים: אנחנו נלך למשאל עם. אני חושב שהחברים האלה, שיושבים כאן ממפלגת העבודה, חברי כנסת כמו קהלני, גולדשמידט ודומיהם, הצליחו להשיג היום הישג. באנו לממשלה שלנו ואמרנו: אנחנו רוצים שלום, רוצים משא-ומתן, רוצים לשבת על נושא רמת-הגולן, אבל רוצים שהעם יאמר את דעתו.

לכן, אין לי היום, אדוני היושב-ראש, אלא לברך את ממשלת ישראל, שבהגיונות מלאה באה לכאן ואמרה: יהיה משאל עם אם תהיה נסיגה משמעותית ברמת-הגולן. ועל כך תבורך הממשלה. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת רון נחמן. אחריו – חבר הכנסת משה פלד.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לברך את חבר הכנסת גדליה גל על האומץ הבלתי רגיל שהוא הפגין היום כאן, במליאת הכנסת, על אשר תמך במתיישבי רמת-הגולן והודיע כאן, מעל הדוכן, שהוא עומד על כך שבטרם תעשה ממשלת ישראל צעד כלשהו לגבי עתידה של רמת-הגולן – הוא עומד על כך שתתקיימה בחירות. חבר הכנסת אבי יחזקאל, לא משאל עם, בחירות.

קריאות:

מה ההבדל?

אברהם יחזקאל (העבודה):

תשאל את העם. למה אתה נגד לשאול את העם? תשאל את העם.

היו"ר ד' שילנסקי:

תן לו לדבר. הוא יסביר.

רון נחמן (הליכוד):

סגן השר אלי בן-מנחם, אנחנו נשאל את העם שיושב בכפר-שלם, והעם שיושב בכפר-שלם יגיד לך: הביתה, הביתה. זה מה שיגיד לך העם בכפר-שלם – הביתה, לא לשיקום השכונות. מהבניין של משרד השיכון – הביתה. ככה הוא יגיד לך. כי העם הזה לא אוהב שאתה מרמה אותו.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אתה מרמה אותו.

רון נחמן (הליכוד):

העם הזה אוהב שמדברים אליו אמת. אתה שיקרת לו, אתה רימית אותו, והעם הזה בכפר-שלם יגיד לך: סגן השר אלי בן-מנחם – הביתה.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

רון נחמן (הליכוד):

בבקשה, בחירות עכשיו.

ואני רוצה לברך את חבר הכנסת גדליה גל, משום שזו תופעה לא מקובלת היום במפלגת העבודה, לקום כאן, במליאה, ולהתייצב מול ראש הממשלה, להתייצב מול הממשלה. אני זוכר מה עשו לחבר הכנסת יעקב שפי כאשר העז להצביע נגד הממשלה.

ואני פונה אליך, חבר הכנסת אביגדור קהלני, ידידי מנס-ציונה: אתה ראש הלובי של הגולן. אתה חייב לעמוד כאן ולהודיע לעם ישראל, שאתה, את האצבע שלך לא תיתן בשום אופן לנטישת רמת-הגולן. יותר מכך, אתה צריך להופיע במפלגת העבודה ולהוביל, בשקט, בעדינות, עם שכל, אותם אנשים שבתוך המפלגה שלכם – ואני יודע שיש שם אנשים כאלה. את האנשים האלה אתה צריך להוביל, בלי רעש, לאותו רגע שתהיה כאן ההצבעה. וכאשר היא תהיה פה, היא תיפול, משום שעם ישראל לא ייתן להפיל את רמת-הגולן.

אני רוצה לומר לך, אדוני, מדוע לא משאל עם. אם העם לא ייתן לך תשובה חיובית במשאל העם, אתה תמשיך להיות סגן שר, ואנחנו רוצים שבאותו רגע שהעם יגיד לך: התשובה היא שלילית – אתה תשב באופוזיציה. ככה זה משאל עם, ככה זה בחירות. ולכן אנחנו נלך לבחירות.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

בחירות מוקדמות? העם קובע.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אנחנו שומעים ויכוחים מה קורה בגולן. הייתי בארצות-הברית בספטמבר, ובספטמבר אמרו אנשים יודעי דבר בושינגטון: הכול מכור. לכן לא אנתח את חשיבות רמת-הגולן לישראל, בעיית המים, בעיית היישובים, הפקרת אזרחי מדינת ישראל לשלטון סורי. אתה, סגן השר אלי בן-מנחם, מוכן לחיות תחת שלטונו של אסד? מדוע אתה מייעד את זה לאנשי הגולן?

אליהו בן-מנחם (העבודה):

— — —

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, השאלה שלנו היא לא מה הסיכון. השאלה שלנו, חברי הכנסת, היא מה עם ישראל יעשה היום. ואני קורא לכל תושבי מדינת ישראל היום, אני קורא לכולם — — —

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אדוני היושב-ראש — — —

רון נחמן (הליכוד):

אני קורא לכל תושבי מדינת ישראל לצאת לצמתים, לצאת לרחובות, לצאת לכיכרות, לצאת נגד הממשלה הזאת ולהפיל אותה ולהחזיר אותה למקום הראוי לה, חבר הכנסת, סגן השר אלי בן-מנחם. תודה.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

לא, לא, לא, אדוני. הוא ענה לך.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת בן-מנחם, אתה לא היית באולם.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אבל הוא הזכיר אותי.

היו"ר ד' שילנסקי:

תן לי לדבר. תן לי לדבר אליך. בשנייה שאתה נכנסת התחלת בקריאות ביניים.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

הוא הזכיר אותי.

היו"ר ד' שילנסקי:

כי אתה קראת קריאות ביניים והוא ענה לך.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אני מבקש רשות הדיבור.

היו"ר ד' שילנסקי:

אם אתה רשום לרשות הדיבור, תקבל.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

הוא הזכיר אותי.

היו"ר ד' שילנסקי:

כי אתה קראת קריאות ביניים. חבר הכנסת בן-מנחם, אדוני סגן השר, אני מבקש ממך לחזור למקומך.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אבל הוא אמר, ואפשר לראות בפרוטוקול – – –

רון נחמן (הליכוד):

מה אמרתי?

היו"ר ד' שילנסקי:

אם החלטתי לא נכונה – – –

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אני לא אמרתי זאת.

היו"ר ד' שילנסקי:

סגן השר אלי בן-מנחם, אני לא רוצה לקרוא סגן שר לסדר. אני מבקש ממך לחזור למקומך.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

אני לא שמעתי מה הוא אמר. אינני יכול לשמוע את כל קריאות הביניים. מי שיושב על הדוכן לא יכול לשמוע מה הוא אמר. אנחנו נבהיר על מה הוויכוח במשך הזמן. בינתיים, אני מבקש ממך לשבת. תלבנו ביניכם. צאו החוצה ותלבנו.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת בן-מנחם, אתה דווקא רוצה שאקרא אותך לסדר בתור סגן שר? כשפונים אליך, אתה לא צריך להמשיך להפריע. גמרנו.

חבר הכנסת רון נחמן, אתה רצית להגיד משהו בעניין הזה? ליבנתם? היה משהו שאתה אמרת לו בקריאת ביניים שאינו מקובל? בבקשה.

חברי הכנסת, אני רוצה שתבינו, כאשר בכל הצדדים צועקים, בדוכן הזה שומעים רק צעקות ולא שומעים דבר. אני כמעט בטוח שגם צופי הטלוויזיה – שמתי לב, גם אני צופה לפעמים בטלוויזיה בדיוני הכנסת – גם צופי הטלוויזיה לא שומעים את כל קריאות הביניים.

בבקשה, חבר הכנסת רון נחמן.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להבהיר את דברי: לא התכוונתי לומר דבר באופן אישי לחבר הכנסת סגן השר אלי בן-מנחם. מי שאמר בנושא של הגולן, לגבי מתיישרי הגולן, שהם יכולים לחיות תחת שלטון סורי, אכן נכון, היה סגן השר יוסי ביילין. אני לא פניתי אליך בתור אלי בן-מנחם, האיש עצמו, אלא אתה סגן שר, חבר מפלגת העבודה, ובה יש סגן שר אחד במשרד השיכון וסגן שר אחר במשרד החוץ, ואני לא יודע לאיזה סגן שר אני יכול לשמוע ולהאמין. אני דיברתי באופן כללי.

לכן, אם נפגעת, לא זאת היתה הכוונה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. הבהרת את עצמך. לא התכוון אליך. הכול חזר על מקומו בשלום, ואפשר לעשות את זה בניחותא ולא דווקא בצעקות ללא הפסק.

בבקשה, חבר הכנסת משה פלד.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, התקנן אומר: הודעות אישיות בסוף הישיבה ובכתב.

היו"ר ד' שילנסקי:

זו לא הודעה אישית.

רחבעם זאבי (מולדת):

הוא מסר הודעה אישית.

היו"ר ד' שילנסקי:

זו לא הודעה אישית, זה תיקון אי-הבנה שהיתה, למען הרוח הטובה.

בבקשה, חבר הכנסת משה פלד.

משה פלד (צומת):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, תהליך הדרמטיזציה המגמתי של הממשלה לא הביא עמו את שכל כך ציפו ממנו, בעיקר במחנה השמאל. הממשלה כשלה בהובלת תהליך השלום עם סוריה והעבירה את המלאכה הקשה, הסבוכה והמורכבת לידי של קלינטון. עמדת האמריקנים באשר לשטחי ארץ-ישראל ששוחררו ב-1967 ידועה מאז ומתמיד. לכן, גם הדינמיקה שהתחילה אמש בז'נבה ברורה לחלוטין ככזאת שתהיה אך ורק לרעתה של ישראל.

אסד לא הביא לידי שינוי בתפיסת עולמו, לא דאג, ולו ברמז, להעביר מסר של הכרה במדינת ישראל, לא חידש בדבריו, למעט שינויים קלים של מלים, המנסות להציג מתינות. אסד השנון והקשוח נשאר כפי שהכרנוהו בעבר, ערמומי, פיקח, ובעיקר כזה היודע לנצל חולשותיו של העומד ממולו.

מתוך ניתוח מורכבותה של בעיית הסכסוך עולות שאלות ועולים גם ספקות רבים. נראה כי את התשובות על השאלות והספקות לא נמצא, לא בדמשק ולא בושינגטון, לא בקהיר ולא ברבת-עמון. התשובות קיימות ונמצאות אך ורק בירושלים; וכאן, בירושלים, הן צריכות להישמע ולהיאמר בצורה ברורה, חד-משמעית ואמיצה, בדיוק כפי שדרשו אסד וקלינטון – שלום של אמיצים, שפירושו: שלום – כן, אבל הגולן כולו שלנו.

יש לשנות באופן דרמטי את הנתיב שאליו נותבנו בהובלה של המהלך המדיני עם סוריה, כי נדמה שהנתיב שאליו נקלענו הוא בחזקת נתיב ללא מוצא; היינו, המוצא היחיד ממנו הוא נסיגה מכל רמת-הגולן. יש לחזור לנתיב הקודם, זה שנכנסנו אליו לפני שנתיים במדריד, המדבר על שלום תמורת שלום.

אני חייב להתייחס לסקר שפורסם בסוף השבוע על-אודות מחשבותיהם ותחושותיהם של מתיישבי הגולן ומצביע, לטעמי, על מגמה חיובית מאוד בקרב תושבי הגולן: על כך ש-90% מתושבי רמת-הגולן אינם מוכנים לחיות תחת ריבונות סורית; על כך שרק 11% מתושבי רמת-הגולן מוכנים לרדת תמורת פיצוי נאות; על כך שרק 50% ממצביעי תנועת העבודה יישארו כאנשי תנועת העבודה גם בבחירות הבאות; ועל כך ש-30% ממצביעי מרצ כבר הודיעו על עזיבתם את מרצ אל אחת ממפלגות המחנה הלאומי.

הסקר הזה מחמיא מאוד לתושבי רמת-הגולן ומציג אותם כציונים אמיתיים, כמתיישבים המושרשים בקרקע וכלוחמים הראויים לכל מאבק. ועל כך יישר כוחכם, אנשי רמת-הגולן, כך תמשיכו – לבנות, לנטוע, להתרחב, ובעיקר להוליד ולגדל את ילדיכם ברמת-הגולן. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת טלב אלסאנע, ואחריו – לחברת הכנסת אסתר סלמוביץ.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אולי במקרה, אולי לא במקרה, שלוש שנים אחרי פרוץ מלחמת המפרץ, נשיא סוריה חאפז אסד נותן תקווה לעידן חדש, וזה מסמל יותר מכל את העולם האחר, את המדיניות האחרת, ואת המפנה החדש – שרק אנשים מעטים שחיים בהיסטוריה אינם מוכנים להבין מה שמתרחש.

שלוש שנים אחרי שישבנו בחדרים אטומים וחיכינו מדי שעה בשעה לססמה "נחש צפע", הנשיא אסד מבשר לעולם, שהוא מוכן לשלום כולל וצודק. מדוע הוא מציין את המלה "צודק"? כי שלום שאיננו צודק משמעו שנעשה מתוך כפייה, מתוך ניצול של מאזן כוחות שונה, בלתי סביר, בלתי צודק, כשצד אחד כופה את דעתו על הצד האחר. לכן, שלום כזה, שאיננו צודק, לא יחזיק מעמד אלא בפרק הזמן שבו אותו צד חלש מתחזק, ואז מאזני הכוח משתנים. לכן, שלום בכפייה לא יחזיק מעמד ויהווה אך ורק הפוגה והפסקת אש. אולם שלום צודק, המכיר בזכותו של הצד שכנגד, הוא אכן השלום אשר יחזיק מעמד.

מדוע הוא ציין שהשלום הזה צריך להיות שלום כולל? כי היה לנו ניסיון של שלום עם מצרים, שלום לא כולל, שלום עם חזית אחת – מדינת ישראל, והשלום הזה, האם הוא הבטיח לנו שלום בחזית הלבנונית, בחזית הסורית? האם הוא מנע את ההתקוממות העממית של העם הפלשטיני? בוודאי ובוודאי לא.

לכן, על-מנת שנדבר על עידן אחר, על שלום במזרח התיכון, צריך לפעול שיהיה שלום צודק. הגולן וגם תעלת-סואץ וגם סיני וגם הגדה המערבית וגם רצועת-עזה לא מנעו את פרוץ מלחמת 1973, גם לא מנעו הגעת "סקאדים" לתל-אביב. הכיבוש של סיני עד תעלת-סואץ החזיק מעמד וגם קו בר-לב החזיק מעמד במשך שש שנים, עד שנת 1973. אבל שלום עם מצרים מחזיק מעמד עד היום, אף שחלפו יותר מ-12 שנים. לכן, הביטחון האמיתי הוא השלום.

היו"ר ד' שילנסקי:

בבקשה לסיים.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אני רוצה לציין כאן בפני חברי הכנסת מהימין: עדיף לבחור בעיתוי המתאים מאשר לבחור בנסיבות כאלה, שהשלום או ההסדר הזה יהיו בכפייה. ברגע שאתה בוחר בעיתוי, אתה יכול גם לבחור ולהכתיב תנאים. אבל אם אתה מפספס את המועד, אתה יכול להיות במצב שההסדר הזה יהיה כפוי עליך וללא תנאים, ואפילו על אפך ועל חמתך, כי לא יעזור לאיש – הגולן הוא סורי. החוק הישראלי כאן איננו מחייב אף אחד. בחוק אולי אפשר להשתמש והוא בגדר אמתלה, תירוץ, תעמולה לצורך בחירות, אבל אין לו שום נפקות מבחינת החוק הבין-לאומי. ועל-פי החוק הבין-לאומי הגולן הוא שטח סורי, ולא יהיה שום שלום ללא החזרה של כל השטח הסורי עד הסנטימטר האחרון.

אני רוצה לציין, לחברים שמדברים על ההתנחלויות – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

לא, אתה חייב לסיים.

שאול עמור (הליכוד):

בנגב גם כן?

טלב אלסאנע (מד"ע):

משפט אחרון, ברשות היושב-ראש. הם רוצים לדבר על התנחלויות. מה יהיה? אם מדברים על נורמליזציה – הרי תושבי מדינת ישראל ינועו במסגרת התיירות, יגיעו עד דמשק, המשטרה והצבא הסורי הם אשר ישמרו עליהם.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת אלסאנע, אתה לא יכול להתחיל נאום חדש.

טלב אלסאנע (מד"ע):

ההתנחלויות שנולדו בחטא – על-מנת להגיע ולהבטיח שלום צודק ובר-קיימא, צריך להבין ולהיות מוכנים ולהיות מודעים לכך, שצריך להוריד את ההתנחלויות האלה, כי הן הוקמו גם בניגוד לחוק ובחטא נולדו. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

חברת הכנסת אסתר סלמוביץ. חבר הכנסת רחבעם זאבי, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת אלי גולדשמידט, ואחריו – חבר הכנסת חיים דיין. אני מפנה את תשומת לבו של חבר הכנסת חיים דיין, אשר מסיבה מוצדקת התחלף עם חבר הכנסת רפאל איתן, ייתכן שהוא לא יודע מתי תורו לדבר.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, אתמול נפגשו בז'נבה שני נשיאים: האחד – נבחר על-ידי עמו; והשני – דיקטטור ורודן. האחד – בעל תרבות מערבית, מאמין לבן-שיחו, תמים וכמעט נאיבי; והשני – תגרן עיקש, איש מזימות ורב תככים. האחד – מאמין בשלום בין העמים; והשני – פטרונם של עשרה ארגוני טרור ובעל-בריתה של אירן המטורפת; האחד – מקדש חיי אדם; והשני – ידו ברצח אנשים חפים בכל העולם ואפילו רצח 30,000 מבני עמו בחומס, היא ארם-צובא.

בסופה של אותה פגישה: האחד – זעק שלום; השני – לחש שלום והתכוון לקבל בתמורה ללחישתו את כל רמת-הגולן.

מדינת ישראל לא יכולה לוותר על רמת-הגולן, אפילו כאשר נשיא ארצות-הברית מבקש וגם לוחץ, כי הדבר הוא בנפשנו. אסד מבין את מה שלא מבינים בממשלה שלנו, כי עוצמתה וחוסנה של מדינה נקבעים בראש ובראשונה על-פי הנכסים הקרקעיים שלה, ומי שמחזיק בשטחים הגבוהים נהנה מיתרונות של תצפית, מודיעין, קשר, כושר תמרון קרקעי ושליטה באוויר. זה נכון ברמת-הגולן וזה נכון ביהודה ובשומרון. אסד מבין את זה, רבין הבין את זה בעבר, לקלינטון זה לא אכפת.

רמת-הגולן בידי סוריה היתה מקבץ של מחנות צבאיים, שדות מוקשים, מוצבים צבאיים וכמה כפרים נחשלים. רמת-הגולן בידי ישראל הפכה להיות גן פורח של עצי פרי ויישובים יפים. רמת-הגולן נותנת כשליש מהמים של ישראל. רמת-הגולן היא המעוז והמבטח של אצבע-הגליל, הכינרת ועמק-הירדן.

מה חוכמה מדינית היתה בנוסחה של רבין, שלפיה עומק הנסיגה יהיה כעומק השלום? הרי אסד איננו מלאך שלום, והוא בנה "איזון אסטרטגי" שפירושו יכולת להילחם עם ישראל בלי שותפים ערבים אחרים, ופניו להתפשטות ולתוקפנות. הוא רואה בלבנון מחוז סורי, ובארץ-ישראל – את "סוריה הדרומית". הוא יהיה מוכן להגיד "שלום" באוקטבה אחת יותר גבוהה מזו שנאמרה בז'נבה, ואז – איפה יהיה עומק הנסיגה, מר רבין?

אסד תבע אתמול שלושה תנאים: שלום מקיף, שלום אמיץ ונסיגה מלאה של ישראל, שפירושם ויתורים שלנו, ורק שלנו, ונכונות של סוריה להשתלט גם על דרום-לבנון ועל רמת-הגולן ולהחזיר אותנו לימי האימה והטרור של 19 השנים שקדמו למלחמת 1967.

עמדת ישראל צריכה להיות ברורה ותקיפה: אנחנו רוצים שלום וניתן שלום בעבור שלום. שלום תמורת שלום. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת אלי גולדשמידט, בבקשה, אחריו – חבר הכנסת חיים דיין, ואחריו – חבר הכנסת שאול עמור.

אלי גולדשמידט (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, הגבול הבין-לאומי בינינו לבין סוריה הוא גבול שעובר 10 מטרים צפונית לכינרת. לא 10 קילומטרים – 10 מטרים צפונית לכינרת.

רחבעם זאבי (מולדת):

10 מטרים מקו המים הגבוה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

10 מטרים מקו המים הגבוה, כשאנחנו יכולים באמצעות סכר דגניה לשנות את המרחק בהתאם למפלס מי הכינרת. זה הגבול הבין-לאומי שלנו עם סוריה, אם אכן תתקבל הדרישה של הנשיא הסורי לנסיגה מלאה מרמת-הגולן.

אני מאמין, שראש ממשלת ישראל, גם לעת שלום לא ירד מכל רמת-הגולן. אני מאמין, שלא יהיה מצב שאנחנו נעמוד בו בפני השאלה הזאת, שאכן כל רמת-הגולן תימסר לידי הסורים.

אני גם יודע שיש גישה שאומרת, שלא יהיה אפשר לעשות שלום עם סוריה אם לא ניתן את כל רמת-הגולן תמורת אותו שלום. אבל אני רוצה להגיד בעניין הזה מלה דווקא לחברי, שבהבל פיהם מסרו זה כבר את כל רמת-הגולן לסורים. ואני מצטער שגם בתוך מפלגתי וגם בתוך מפלגה ששותפה לקואליציה נשמעו הדברים האלה.

אני חושב שגם לשיטתם של אלה שחושבים שלא תהיה ברירה ויצטרכו לרדת מרמת-הגולן, ואני לא נמנה עמם, אבל גם לשיטתם של אלה, להתחיל משא-ומתן מדיני כל כך קשה, על נושא כל כך קיומי מבחינת ביטחונה של מדינת ישראל, כאשר נקודת הפתיחה היא: חבר'ה, אין על מה לדבר, הכול ממילא שייך לסורים – הייתי אומר ב"אנדרסטייטמנט", בלשון המעטה, שזאת לפחות טיפשות. אינני רוצה להגיד מעבר לזה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אבל, אתה לא יודע שהגולן הוא סורי, שזאת אדמה סורית?

אלי גולדשמידט (העבודה):

חבר הכנסת דראושה, תרשה לי – – –

אברהם הירשזון (הליכוד):

לשיטתך, גם יפו היא סורית, לא?

משה פלד (צומת):

לשיטתך, גם ירושלים סורית, גם יפו סורית.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני סומך במלוא הלב על שיקול הדעת של ראש הממשלה ועל נאמנותו הבלתי מסויגת – שאין מישהו, מצד כלשהו בבית הזה, שיכול לערער עליה – לביטחונה ולקיומה של מדינת ישראל. ולכן אני בטוח שהוא ינהל את המשא-ומתן מתוך אחריות ושיקול דעת.

ואני מודיע לכם, שאם אומנם יש פריצת דרך, אני שמח שאכן מתחיל משא-ומתן לקראת שלום עם סוריה. זה לא אומר שהמשא-ומתן לא יהיה קשה. הוא יהיה קשה, הוא יהיה מר, כי האינטרסים שעומדים על הפרק הם אינטרסים קיומיים.

אבל, הדבר הקשה ביותר שמתנהל היום בציבוריות הישראלית זה המוסר הכפול של חלק מדוברי הימין. כי ככל שאתם תגידו שאנחנו ויתרנו מראש על הגולן, מה שאיננו נכון ולא נאמר על-ידי שום גורם מוסמך – ולטעמי, לצורך הדיון, גורם מוסמך זה ראש ממשלת ישראל, והוא לא אמר את זה; ברגע שאתם אומרים מעל כל במה שוויתרנו על כל רמת-הגולן, זו תהיה נבואה שתגשים את עצמה. אם לכם יש רגש אחריות לאומית, אל תגידו את הדברים האלה, כי בכך אתם תורמים להחלשת עמדתה של מדינת ישראל במשא-ומתן.

אני בטוח שגם לעת שלום, ואני מקווה שיהיה שלום עם סוריה, תשמור מדינת ישראל על אחיזה ברמת-הגולן. אינני מקדש את הקו הנוכחי. אפשר להתפשר ברמת-הגולן. אבל נצטרך לשמור על האינטרסים הביטחוניים שלנו, בראש ובראשונה בכך שנשמור על אחיזתנו ברמת-הגולן. תודה.

הי"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת חיים דיין, אחריו – חבר הכנסת שאול עמור, ואחריו – חבר הכנסת אלכס גולדפרב.

חיים דיין (צומת):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הממשלה הזאת קבעה לעצמה דרך, להביא לעם ישראל שלום אמיתי. אני באופן אישי מברך על כל הליך של שלום. גם מפלגתי, צומת, מעוניינת בשלום אמיתי. כל אזרח במדינת ישראל מעוניין בשלום. אך ההליך שהממשלה הזאת קבעה לעצמה הוא להתעלם מהציבור, תחת הססמה: קיבלנו את המנדט לווייתורים טריטוריאליים. אדוני ראש הממשלה, האם אתה מעוניין בכל מחיר להיכנס להיסטוריה ולהכניס עם שלם להיסטוריה?

בשנים האחרונות, על סדר-היום הציבורי של הממשלה תביעות לעריכת משאל עם בבעיות השנויות במחלוקת, דוגמת שינוי שיטת הממשל, יחסי דת ומדינה, או הכרעה ביחס לפשרה טריטוריאלית. הממשלה הזאת קבעה לעצמה, כי השיטה הפסיכולוגית היא הטובה ביותר, והתקשורת מבליטה את אלה הרוצים בשלום – כמעונבים, ואילו את מתיישבי הגבולות – כקיצוניים בעם ומטרפדי ההליך.

עתיד רמת-הגולן ייקבע בהחלטת העם ולא בהחלטת הממשלה. אנו, חברי הכנסת הנלחמים למען שלמותה של המולדת, לא נסכים שראש הממשלה יחתום על שלום זה, ורק לאחר מכן יביא זאת להחלטת הכנסת, כפי שעשה עם נציג אש"ף, יאסר ערפאת.

חברי הכנסת, במשאל עם צריך לשאול את האזרחים שאלה אחת, ולא ללכת סחור סחור. השאלה היא: האם אתה מוכן לוותר על רמת-הגולן תמורת שלום, או לא? ואז תקבלו את התשובה האמיתית. כי הסקרים מעידים ומוכיחים, שהעם לא מעוניין לוותר על רמת-הגולן.

העם צריך להבין, כי הממשלה מוותרת על מקורות המים, שמספקים 45% מהצריכה של המדינה. הממשלה מוותרת על ביטחון, ומסכנת את תושבי הגליל בויתור על עמדות אסטרטגיות חשובות.

נשיא סוריה עומד בראש קרטל הסמים בעולם כספק ראשי, להצלחת כלכלת סוריה, והוא מסייע להחדרת רעל זה לישראל, להחלשת החברה הישראלית. נשיא זה מעוניין להיות כמו הנשיא סאדאת, לתת נייר תמורת שטח המהווה 5.0% משטחה של סוריה.

זוהי "חידת חמיצר" – רבין, פרס וביילין. תודה רבה.

הי"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת שאול עמור, ואחריו – חבר הכנסת אלכס גולדפרב.

שאול עמור (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, יש לי הרגשה בזמן האחרון, שממשלת ישראל מתנהגת כממשלה המנהלת מדינה כמו רפובליקת בננות. רק אתמול התחבקנו עם ערפאת, והטרור נמשך. ועכשיו, המפגש של קלינטון עם אסד נתן לגיטימציה נוספת להמשך הטרור, לאותה מדינה שהיא המוציאה לפועל של הטרור, שנותנת חסות לכל הטרוריסטים, לכל הארגונים. עד כדי כך אנחנו מתבזים, שאותו נשיא סוריה לא אפשר לעיתונאים ישראלים להשתתף במסיבת העיתונאים. איבדנו כל כבוד לאומי.

אני חייב להגיד לכם, שאני מביע ספק רב בנושא משאל העם. אני מתנגד למשאל עם, אני בעד בחירות חדשות. משאל עם הוא כלי של הממשלה, היא יכולה לבנות אותו איך שהיא רוצה, ואנחנו מראש יודעים את התוצאה. איך אומרים? עבודה בעיניים. לא מקובל עלי הדבר הזה.

ולגבי הטוענים שממשלת הליכוד החזירה את כל סיני ומשווים את זה להחזרת הגולן – אלה זורים חול בעיניים של העם.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

מה ההבדל? הרי שם היו צריכים לוותר על כל סיני, וגם כאן צריך לוותר על כל הגולן.

שאול עמור (הליכוד):

חבר הכנסת דראושה, תן לנו לשמור לפחות על אכסאל.

ההבדל הוא, שהגולן הוא נכס אסטרטגי, כי נכס אסטרטגי זה מקורות מים, זה מרכזי אוכלוסין, זה צירי תחבורה, זה מרכזי תעשייה. זה לא היה קיים בסיני.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

זה מה שאמרו על סיני.

שאול עמור (הליכוד):

ומי שטוען שבעידן הטילים אין משמעות לשטח, גם-כן טועה ומטעה. ראינו שבמלחמת המפרץ שפכו האמריקנים במשך 40 יום טילים וטילים ולא הצליחו להכריע את סדאם חוסיין. ומתי הם הצליחו להכריע אותו? בתוך 100 שעות, כאשר כוחות הקרקע האמריקניים נכנסו. ראינו את זה גם בלונדון במלחמת העולם השנייה.

לכן, היות שממשלת ישראל הונתה את העם באשר לגולן, היא צריכה לחזור אל העם ולערוך בחירות חדשות.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני רוצה לשאול שאלה קצרה.

היו"ר ע' מאור:

לא, אני מצטערת, חבר הכנסת דראושה, אנחנו פשוט בלחץ של זמן.

חבר הכנסת אלכס גולדפרב, אחריו – חבר הכנסת אברהם הירשזון, ואחריו – חברת הכנסת דליה איציק.

אלכס גולדפרב (צומת):

גברתי היושבת-ראש, חברי, חברי הכנסת, טוב שהממשלה הזאת מפשירה והולכת לקראת משאל עם. אם היא לא הולכת לבחירות, הייתי מסכים ללכת אתה למשאל עם בתנאי אחד – שהאופוזיציה תנסח את השאלות.

לו בא נשיא סוריה והציע לעם ישראל גבולות פתוחים עם הסכמי תיירות, תרבות ומסחר, ואמר שאנחנו הולכים לחיות יחד במזרח תיכון חדש, הייתי אומר כי כוונותיו של האיש רציניות, האיש מתכוון לשלום וכדאי לשקול את הצעתו. כשהולכים לחיות ביחד בגבולות פתוחים, לא צריכה להיות משמעות לקרקע בעיני הסורים.

במפגש בז'נבה בין נשיא סוריה חאפז אל-אסד ובין נשיא ארצות-הברית ביל קלינטון היו הרבה כוונות טובות, בעיקר של נשיא ארצות-הברית. הנשיאים היו צריכים להסתגר בחדר לבד, לא לבייש את עצמם, ולצאת בהצהרה, שהחדשה החשובה ביותר היא, כי שני הנשיאים דנו על עתיד רמת-הגולן. ודאי שאינני יודע מה הם אמרו זה לזה בחדרי חדרים, אבל קרוב לוודאי שראש הממשלה ושר החוץ שלנו יודעים על מה הם מדברים כשהם אומרים שלא חידשו שם שום דבר, ואפשר להבין שהמצב נשאר כפי שהוא, עם קצת פתיחות מצד ארצות-הברית לסוריה.

אם היתה זאת המטרה האמיתית של ועידת הפסגה בין שני הנשיאים, האם לא עניין עתיד רמת-הגולן עמד על הפרק? הסורים, יש להם מצוקות במים ובמשאבים. הם מבודדים יותר בעולם וזקוקים יותר ויותר לעזרתם של המערב וישראל בנושא המים ולשיתוף פעולה בין-לאומי. בסוריה כבר קיים מחסור חמור מאוד במים, ולא ירחק היום שהסורים ירצו את עזרתנו כדי לקדם את האינטרסים שלהם.

רמת-הגולן ותושבי רמת-הגולן הם לא סחורה שעוברת לסוחר, הם נכס ביטחוני-אסטרטגי של מדינת ישראל. חברי, ששירתו אתי בצבא, הקימו יישוב ששמו גבעת-יואב, לזכרו של יואב שחם שנפל על הגנת המולדת, מתוך כוונה לבנות שם את ביתם. מניסיוננו, כל נסיגה משטח מביאה אותנו, כעבור שנים מספר, בחזרה על שרשרות בתוך משוריינים. השאלה היא, איזה מחיר נשלם הפעם. מי לא זוכר את תל-עזאזיית ואת האחרים, שהטילו את אימתם על העמק? אז חשבנו כי לא נראה עוד מלחמה וכי בנינו לא יצטרכו להילחם עוד. ויתור על רמת-הגולן רק יקדם אותנו לקראת המלחמה הבאה. ואל נשכח שרמת-הגולן היא חלק אינטגרלי של מדינת ישראל ופגיעה ברמת-הגולן היום היא פגיעה בריבונות מדינת ישראל ובחוקיה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת אברהם הירשזון, אחריו – חברת הכנסת דליה איציק, ואם היא לא תהיה – חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה.

אברהם הירשזון (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני, ראשית, רוצה לברך את חבר הכנסת גדליה גל על הדברים הכנים, האמיצים, מלאי התבונה, שהוא אמר מעל במה זו לפני כמחצית השעה, כאשר הוא בא ואמר: אי-אפשר לעשות משאל עם בנושא כזה, כי אין לנו תרבות של משאלי עם. בנושא כזה צריך ללכת לעם לבחירות. הדבר מוכיח יושר ציבורי.

לצערי הרב, חבר הכנסת גל, היושר הציבורי לא מלווה את שאר חברי הכנסת ממפלגתך, ובוודאי לא את חברי הממשלה של מפלגתך. משום שהרי מה עשיתם? ראש הממשלה, שהיה ראש המפלגה הגדולה שהרכיבה את הממשלה הזאת, בא לפני הבחירות לתושבי רמת-הגולן ואמר להם: הגולן הוא חלק בלתי נפרד ממדינת ישראל. לכן הם הצביעו בשבילכם. משום שהרי מה ההפרש הגדול? מנדט לכאן או מנדט לכאן, והיתה ממשלה שיכולה לשמור על ארץ-ישראל. אבל התושבים האלה ברמת-הגולן האמינו שאתם תעשו את זה. אם אתם לא מסוגלים לעשות את זה, אתם חייבים לפנות לעם וללכת לבחירות.

אדוני ראש הממשלה, אתה, אם אינני טועה, כינית בזמנו את יוסי ביילין – היום סגן השר יוסי ביילין – ואמרת שיוסי ביילין הוא הפודל של פרס. יש לי הרושם שהיום אתם, ראש הממשלה ושר החוץ, אתם הפודלים של יוסי ביילין והוא מוליך אתכם באף. ויוסי ביילין אומר את האמת, יוסי ביילין אומר שאנחנו נחזיר את רמת-הגולן. אגב, הוא אמר את זה כבר לפני חודשים מספר.

משה פלד (צומת):

אבל קהלני הוא לא פודל של איש.

אברהם הירשזון (הליכוד):

לא רצינו להאמין לו, גם קהלני לא מאמין לו עד היום. והיום אנחנו רואים יותר ויותר שרים שמדברים. אז באים חברי מפלגת העבודה ואומרים לנו: אסד השתנה. אתמול היתה ישיבה, פסגה, הנשיא אסד, הנשיא קלינטון, משהו השתנה. מה קרה, הוא חייך קצת שמאלה, אז אתם חושבים שיש לו נטיות למפלגות השמאל במדינת ישראל? אתם לא מבינים ששלום זה לא איזו פיסת נייר? שלום זה תרבות שלום, לא פיסת נייר, ואין תרבות שלום עדיין. כבר לוותר על כל הגולן? להפקיר את כל התושבים?

ממשלה כזאת צריכה להיות אמיצה, לבוא לעם, ללכת לבחירות, ואם היא תקבל את המנדט על רקע זה, זכותה לתת ולהחזיר את הגולן. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חברת הכנסת דליה איציק – איננה. חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, אחריו – חבר הכנסת אפרים גור, אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת פיני בדש, ואחריו – חבר הכנסת אביגדור קהלני.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, לדעתי כבר נפל הפור. אנחנו כבר בראשיתו של תהליך שיביא להשגת שלום עם סוריה. השלום הזה יתבסס על העיקרון של שלום תמורת שטחים, לפי החלטות מועצת הביטחון 242 ו-338. במלים אחרות: נסיגה ישראלית מלאה מרמת-הגולן תמורת הסכם שלום מלא עם סוריה.

תושבי הגולן, אזרחי מדינת ישראל, הייתי ממליץ להם להתחיל להתכונן לחזרה הביתה לגבולות "הקו הירוק"; לארוז את החפצים, להיאבק על גודל הפיצויים ולחפש מקום מגורים בתוך "הקו הירוק", בתוך מדינת ישראל. הם ימצאו. יש הרבה דירות ריקות. הם גם יקבלו פיצויים הוגנים.

קריאות:

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

מי שלא רוצה לשמוע – זו זכותו.

דוגמת סיני חוזרת על עצמה. יצחק רבין מסוגל להיות מנחם בגין השני, שחתם על הסכם שלום עם מצרים תמורת פינוי מלא של סיני ופירוז שיבטיח את הגבולות של מדינת ישראל עם מצרים. לדעתי, הגבול הזה פתוח והוא בטוח, לטובת מדינת ישראל ולטובת מצרים השכנה, המדינה הגדולה בעולם הערבי. אותו סגנון יהיה גם לגבי רמת-הגולן.

אני שמעתי נאומים רבים של חברי כנסת מהימין, וגם של חברי כנסת ממפלגת העבודה שמתנגדים לפינוי כל הגולן. חבר הכנסת אביגדור קהלני, וגם אחרים, אני אומר לכם: מה שהיה בסיני יהיה בגולן, כי אי-אפשר להשיג שלום עם סוריה בלי נסיגה מלאה מכל הגולן.

אני זוכר שנאמתי כאן, מעל הבמה הזאת. אמרתי לממשלה הקודמת וגם לממשלה הזאת: תדברו עם אש"ף, ותקום מדינה פלשתינית. והנה מדברים עם אש"ף, ותקום מדינה פלשתינית. צדקתי בדברי. אני אומר לכם: הגולן יוחזר לסוריה, כי אין מנוס מכך ואין אפשרות אחרת. כל מי שחולם בלילה, כל מי שהוזה וחושב שיכול להיות שלום תמורת שלום, אני שואל: איזה שלום תמורת שלום? רק נסיגה ישראלית מלאה תביא להסכם שלום מלא עם סוריה. אני אומר: הסכם שלום עם חילופי שגרירים, עם שיתוף פעולה כלכלי, עם תיירות הדדית, עם שיתוף פעולה בעניין המים, שיתוף פעולה בכל התחומים.

אני רוצה להזכיר לכם, שסוריה היא מדינת מפתח. אם יושג הסכם שלום עם סוריה לא יהיו עוד מלחמות בין ישראל ובין העולם הערבי. יהיה קץ לשפיכות הדמים. יהיה הסדר של שלום.

אני רוצה לסיים, גברתי, את הדברים שלי. לפני ימים אחדים פגשתי אחד מראשי המועצות של הגולן – תשמע, חבר הכנסת משה פלד – הוא אמר לי: אנחנו נאבקים, אבל אנחנו יודעים את התוצאות.

קריאה:

מי?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אחד מראשי היישוב היהודי בגולן אמר: אנחנו נאבקים, אבל אנחנו יודעים את התוצאות. הוא אמר: אנחנו מוכנים להקריב ולחזור ל"קו הירוק", אם נדע שיהיה שלום אמת למדינת ישראל. האיש הזה, רבים כמוהו בתוך ההתנחלויות היהודיות, הישראליות, בגולן יודעים שהם יצטרכו לרדת כדי לקיים הסכם של שלום שיבטיח לכולנו, יהודים וערבים באזור הזה, הסדר קבע שימנע כל שפיכות דמים.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת אפרים גור – איננו. חבר הכנסת פני בדש, אחריו – חבר הכנסת אביגדור קהלני, ואחריו – חברת הכנסת מאשה לובלסקי.

פני בדש (צומת):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אנחנו יושבים כאן ועינינו נשואות לז'נבה בחרדה, מה יחליטו הגויים בעבורנו, בעבור עתידנו.

אני יודע שמה שאני אומר עכשיו הוא נדוש, שלממשלה הזאת בעצם אין מנדט לדון בכלל על הגולן. אני חושב שזו פשוט חוצפה והונאה לעשות זאת, כאשר לפני הבחירות היתה הצהרה חד-משמעית – שאין ירידה מהגולן.

אני הופעתי אחרי הבחירות עם השר צור ועם חבר הכנסת מיקי איתן בכנס של צעירי מפלגת העבודה בבאר-שבע. קמו צעירים ואמרו לשר צור: לפני הבחירות החלטנו לעבור מהליכוד למפלגת העבודה. בפגישה עם יצחק רבין שאלנו חד-משמעית מה יהיה דין הגולן. הוא אמר: לא יורדים מהגולן. הם שאלו: מה זה לא יורדים? הוא אמר: אפילו לא סנטימטר.

אם הוא אמר אז: אפילו לא סנטימטר, ועכשיו הוא מדבר על חלק או לא חלק – אני חושב שאין לו מנדט. בעצם, מנדט אחד נוסף הוא קיבל בזכות זה שהוא אמר שלא יורדים מהגולן, וזה המנדט שהכריע אם תקום ממשלת ימין או ממשלת שמאל. לכן אני אומר שאין לו מנדט לדבר על הגולן.

אתמול אמר יצחק רבין כי דברי ביילין על הגולן נאמרו בלי שכל. אם ביילין מכר את הגולן לאסד על דעת עצמו – יקום רבין ויפטר אותו, או שמא ביילין צודק והוא מדבר ומבצע את מדיניות הממשלה. חוץ מזה, כיצד נתנו לאיש הזה, שראש הממשלה אמר שהוא מדבר בלי שכל, להכין את הסכם העקרונות באוסלו?

האם אסד באמת בא לז'נבה למטרת שלום, או שהוא בא לקדם את האינטרסים של סוריה בארצות-הברית, לאחר קריסתה של ברית-המועצות, כפי שאמר חבר הכנסת גוֹן שגב? אם לא, מדוע לא אפשר אסד אתמול לשום עיתונאי ישראלי לנכוח במסיבת העיתונאים? הוא התנה, העמיד תנאים. קלינטון הזמין אותו לארצות-הברית, והוא סירב לבוא. הוא כופף את קלינטון, הוא אילץ את קלינטון לבוא לז'נבה. קלינטון, שצריך לנהל משא-ומתן בשמנו, מתכופף, ואילו אנחנו, שצריכים להיות שם, לא נמצאים שם.

רבותי חברי הכנסת, על חשיבות רמת-הגולן לביטחון אין עוררים. אני חושב, שלו היה אסד בא ומציע לנו את הסדר הונג-קונג-סין, של 99 שנות חכירה של הגולן, כאשר בתקופה זו יש שלום אמתי, גבולות פתוחים, תנועת תיירות דו-כיוונית, ולא כמו היום – עם מצרים; מעבר בין המדינות כמו באירופה, ולאחר שיקומו דורות שלא ידעו שנאה ומלחמות – אז באמת היה ניתן לשקול מהלך שכזה.

אבל במצב הנוכחי, שאפילו לעיתונאים ישראלים הוא לא מאפשר להשתתף במסיבת עיתונאים על מהלך כזה, שהוא רוצה להראות כאילו נכונות לשלום – אני לא מאמין לאסד. אני חושב שאין פניו לשלום.

לכן אני קורא לממשלה: לפני כל החלטה על עתיד הגולן יש ללכת אל העם, כפי שאמר חבר הכנסת גדליה גל, שהעם ילך לבחירות ויחליט. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת אביגדור קהלני, אחריו – חברת הכנסת מאשה לובלסקי. אם היא לא תהיה – חבר הכנסת בנימין נתניהו.

אביגדור קהלני (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי חברי הכנסת, ביום רביעי עמדתי להצביע עם האופוזיציה על משאל עם. אמרתי לחברי בקואליציה שאני מחויב למשאל עם על רמת-הגולן. הצהרתי על הדבר הזה, ואני מתכוון לכל מלה שאמרתי. בנושא הזה אני מתכוון להיות איתן כמו סלעי הבזלת ברמת-הגולן.

מחויב אני כלפי רמת-הגולן לא מתוך רגש כזה או אחר, אלא מתוך אמונה שאנחנו קיבלנו את המנדט להיות בממשלה הנוכחית, בקואליציה הזאת, כאשר אני עמדתי ברמת-הגולן והתחייבתי לעם ישראל שנישאר בגולן ונגן על מדינת ישראל מן הגולן. אם השתנו הנתונים, ויש לנו מצב חדש שבו אנחנו רוצים לשנות את דפוסי ההתנהגות שלנו – דפוסי ההתנהגות יכולים להשתנות אך ורק כאשר ניגשים אנחנו אל העם.

לא אני זה שירים את ידו לשנות את המצע היום בלי שנחזור אל העם ונאמר לו: מה שקיבלנו – קיבלנו בזכות מה שאמרנו.

אני שמח היום על החלטת הממשלה, כתוצאה מהלחץ הזה שהפעילו עליה כמה חברי כנסת במפלגת העבודה שאמרו: לא נצביע ולא נרים יד להחלטה על נסיגה מרמת-הגולן בלי שנחזור אל העם.

ראש הממשלה קיבל היום את ההחלטה. אני מצדיע לו על אומץ לבו. הוא לא צריך להעמיד אותנו במבוכה ולא להעמיד את עצמו במבוכה, ונדמה לי שאנחנו יכולים ללכת אל העם ולבקש ממנו שייתן לנו בעתיד את המנדט להגיע להסכם של שלום.

פיני בדש (צומת):

לפני שחותמים.

אביגדור קהלני (העבודה):

מובן שאי-אפשר לחתום.

ישבתי ושרבטתי לעצמי שיר, תוך כדי, לאנשי רמת-הגולן. מי שמעניינים אותי אלה אנשי הגולן. תסלחו לי, לא גמרתי את השיר, אבל אני מעז וקורא אותו מעל במה זו. אני מדבר אל אנשי רמת-הגולן.

ראיתי עץ צומח, ראיתי בית נבנה/ וטנקים נוסעים ביניהם/ ראיתי נער צומח, ראיתי אם ובנה/ ולוחמים שומרים עליהם/ ראיתי יישוב צומח, ראיתי טנק בעמדה/ וחלוצים אמיתיים ביניהם.

ארץ הגולן סלע בזלת, סלע איתן בארץ מחלוקת/ אוזן קשבת בעמדה שולטת/ עין בוחנת מול ארץ אויבת/ אנשי הגולן איתנים מסלע, תושבי הגולן – – – חסרות לי פה שתי מלים.

אתם לנו סלע איתן ואנחנו לכם צור מגולן.

אני מקווה שבזה אני מביע את אהבתי ואהדתי לאנשי רמת-הגולן, שהם בעצם האנשים שצריכים להיות חזקים בימים אלה. מבטיח אני להשלים את שתי המלים החסרות. תודה.

משה פלד (צומת):

אני מבטיח לך להלחין את השיר.

היו"ר ע' מאור:

חברת הכנסת מאשה לובלסקי – איננה באולם; חבר הכנסת בנימין נתניהו – איננו באולם. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, ואחריה – חבר הכנסת האשם מחאמיד, ואם הוא לא יהיה – חבר הכנסת אפרים סנה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הדיון מתארך והעמדות בעצם מתבררות, ומה שמתבקש היום לאחר הפגישה שהיתה בז'נבה בין הנשיאים קלינטון ואסד הוא, שהממשלה תודיע בפומבי כי היא מניחה על שולחן הכנסת הצעת חוק לביטול חוק סיפוח הגולן. אותו חוק סיפוח הגולן שראש הממשלה דאז, מנחם בגין, אילץ את הכנסת לאשר אותו בשלוש קריאות ביום אחד. אותו חוק סיפוח הגולן שהיה מעשה מרמה ואחידת עיניים, וכיום מתברר לציבור הרחב בישראל שהחוק הזה הוא מכשול שצריך לבטלו.

כאשר הממשלה תבטל את חוק סיפוח הגולן, היא תוכיח שהיא הבינה שעידן הכיבוש חלף ושלמען הביטחון והשלום המלא עם סוריה, ועם יתר המדינות השכנות, חיוני לסגת מהגולן ולהחזירו לריבונות סורית מלאה.

דובר הרבה על ההתנחלויות בגולן. אפשר להבין אנשים שגרים בחבל ארץ דור ראשון, דור שני, שמעתי – אפילו דור שלישי. אבל לא הם אשמים, לא הם יזמו את ההתיישבות בגולן, שלחו אותם לשם. השלו אותם, אמרו להם שהגולן לעולם לא יוחזר, ולכן כואב להם. אבל צריך לומר להם את האמת, צריך לומר את האמת הכואבת, אבל האמת הבלתי נמנעת: ההתנחלויות בגולן, כמו ההתנחלויות בגדה וברצועה, הן אבן הנגף הרצינית ביותר בדרך לשלום עם הסורים, כמו שהן אבן הנגף הרצינית ביותר בדרך לשלום עם הפלשתינים, וכל ניסיון שנעשה כדי לטשטש את הכורח שבפינוי ההתנחלויות עלול להכשיל את השגת השלום.

ולכן, אם כבר נקבע מועד, כפי ששמענו, שב-24 בינואר יחודשו השיחות הישראליות-הסוריות בווינגטון, ואם אכן זה יקרה, ואני מקווה שזה יקרה, הממשלה נקראת להיחלץ מתחום הדיבורים הכלליים, מתחום ההתדיינות נוסח "אז מה יהיה השלום הסופי והכולל? אז מה בדיוק תהיה הנורמליזציה?", ולהעלות את הדיון על פסים מעשיים. דיון מעשי פירושו לגשת לשאלה איך תבוצע הנסיגה מרמת-הגולן, באילו שלבים ובאילו תנאים. אבל צריך להיות ברור שאי-אפשר היום, ובמיוחד אחרי פגישת הפסגה, לנהל דיון כלשהו בלי הסכמה ישראלית ברורה לנסיגה מלאה תמורת שלום מלא ומתן מענה הולם על הצרכים הלגיטימיים של שתי המדינות – אם מדובר על הצורך של ישראל בביטחון, אם מדובר על הצורך של סוריה בביטחון; אם מדובר על הצורך של ישראל במקורות מים או על הצורך של סוריה במקורות מים.

לכן, אני מסיימת ומדגישה, שדברי הנשיא אסד במסיבת העיתונאים בז'נבה צריכים להוכיח לכל אחד מאתנו, שיש עם מי לדבר ויש עם מי לעשות שלום של אמיצים. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת האשם מחאמיד – איננו באולם; חבר הכנסת אפרים סנה – איננו באולם; חבר הכנסת נואף מסאלחה – איננו באולם; חבר הכנסת נסים זוילי – איננו באולם; חבר הכנסת מיכה גולדמן – איננו באולם. חבר הכנסת דוד מגן, אחריו – חברת הכנסת יעל דיין, ואחריה – חבר הכנסת יהושע מצא, ואז נמשיך.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חלק מהדוברים עמדו כאן והזהירו מפני מלחמה המאיימת עלינו אם חס וחלילה לא נמהר להיכנע, עוד בטרם משא-ומתן, להשתחרר מנכסים אסטרטגיים חיוניים ולהודיע לשליט הסורי, אשר מעודד ומלבה ארגוני טרור שונים בכל רחבי העולם, שאנחנו נכנעים, אנחנו מכים על חטא על כך שב-1967 הרשינו לעצמנו להגן על היישובים שלמרגלות רמת-הגולן, להסתער מול האויב האכזר הזה ולשחרר את רמת-הגולן, וכל שנותר הוא לחתום היום כאן בכנסת על כתב כניעה.

אין מלחמה, גם לא יכולה להיות מלחמה. אסד, המנסה להצטייר כאדם קשוח, הפך לנמר של נייר. היחסים עם ארצות-הברית הם החשובים לאסד, ואני מבקש לעדכן גם את חברי הכנסת מן השמאל – היחסים בין סוריה ובין ארצות-הברית חשובים לאסד אפילו יותר מאשר רמת-הגולן, ובעניין הזה הוא קיבל ורשם הישגים במפגשים השונים שהיו לו עם נשיאי ארצות-הברית, והשבוע, כזכור, בז'נבה עם קלינטון, כאשר קלינטון הופך להיות פרשנו של אסד ומסביר למה אסד מתכוון כשאנו מדבר, לא במשא-ומתן ישיר, לא במשא-ומתן עקיף ולא בהצהרות לתקשורת; אסד את שלו כבר קיבל.

מדוע אנחנו, חברי הכנסת והממשלה צריכים להתייגר יחד, להתפתל, להיאבק בינינו לבין עצמנו עד כמה אנו מוכנים לוותר לאותו שליט אכזר?

מי שקרא את עיתוני סוף השבוע יכול היה להיתקל בציטוט של העיתון "אל-חיאת", אשר פרסם בלונדון את המשפט: אסד משחק על בלוף. הוא חייב הון לרוסים, ומאחר שאינו משלם, אינו מקבל חלקי חילוף לצבא. הצבא הסורי, שגם כך פיגר בציוד וברמה לעומת צה"ל, יהפוך בתוך כמה שנים לערמת גרוטאות מחלידות.

את זה יודעים הערבים, את זאת יודעת העיתונות הערבית, את זה יודע אסד, ואנחנו, אשר עמדנו בלחצים במשך כל 26 השנים האחרונות מאז מלחמת ששת הימים, נבהלים, מפחדים מאיום שאיננו?

גם אני כחבר הליכוד תומך בהמשך תהליך השלום. אני חושב שבועידת-מדריד קבענו את אמות המידה ואת היסודות לתהליך אמיתי.

אין מקום לדון בשום ויתור על רמת-הגולן ואין מקום לכלול את עתיד רמת-הגולן במשא-ומתן עם סוריה. אני מאמין כי גם בתנאי הזה, בשכל טוב, בסבלנות ובקור רוח אפשר יהיה להגיע להסכם שלום עם סוריה בלי שאנחנו מוותרים כהוא-זה ברמת-הגולן.

היו"ר ע' מאור:

תודה.

חברת הכנסת יעל דיין – איננה. חבר הכנסת יהושע מצא, אחריו – חבר הכנסת יוסי כץ, ואחריו – חבר הכנסת תופיק זימד.

יהושע מצא (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, בשלוש הדקות שעומדות לרשותנו כאן אני אגע בשתי נקודות בלבד.

הראשונה – ההשפלה שעוברים בימים אלו מתיישבי רמת-הגולן לא תסולח. זו השפלה שבאה מפיהם של שרים, סגני שרים בממשלת ישראל ומנהיגים בשורות השמאל, שהדביקו לתושבי רמת-הגולן לא פחות ולא יותר התיישבות בשל בצע כסף, ובימים האחרונים – התיישבות שרואים בה אבן נגף. זו השפלה. גם לשיטתכם, אנשי מפלגת העבודה, השמאל, שמדברים על החזרת רמת-הגולן, גם לשיטתכם, הייתם צריכים היום להצדיע לאותם מתיישבים ברמת-הגולן, לומר להם את הדבר האמיתי, הנכון, גם לשיטתכם, שאתם רוצים לוותר על רמת-הגולן – בזכות אותם מתיישבים על רמת-הגולן, בזכותם מגיעה הממשלה הזאת להידברות עם סוריה. אילולא אותם מתיישבים ואילולא אותם יישובים, הסכם זה שאתם חותרים אליו עם הסורים, עם אסד, לא הייתם מגיעים אליו.

על כן, כנסת ישראל, מן הראוי שתשבח את המתיישבים, תשבח את ההתיישבות ותצדיע למתיישבי רמת-הגולן.

נקודה שנייה שאני רוצה להתעכב עליה היא המדיניות הרת-האסון של ממשלת ישראל. לראשונה בהיסטוריה הקצרה של המדינה הזאת, לראשונה בתולדותיה, סוריה נתונה כמעט על ברכיים בשל הצורך שלה להישען על ארצות-הברית. אין לה משענת אחרת. סוריה היום זקוקה לרהביליטציה. סוריה זקוקה היום לתמיכה מוסרית, כספית, צבאית וכלכלית, שרק ארצות-הברית מסוגלת להעניק אותה לאותה סוריה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אבל ארצות-הברית תומכת בסוריה ולא בעמדה הישראלית.

יהושע מצא (הליכוד):

נכון. המדיניות הרת-האסון של ממשלת ישראל היא בכך שלא השפיעה על האמריקנים להביא לידי מציאות כזאת שתעניק – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הצדק עם סוריה. אתה יודע שהצדק עם סוריה.

יהושע מצא (הליכוד):

הוא לא מאפשר לי לסיים את המשפט.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת דראושה, תן לו לומר את המשפט המסיים.

יהושע מצא (הליכוד):

אני אומר אותו אם לא יפריעו לי, גברתי.

ניתן היה ועדיין אפשר להגיע לשלום עם סוריה תמורת זאת שארצות-הברית לא תיתן לה אותה גושפנקה, שכאילו הסורים הם מוליכי השלום, אלא תמורת ההכרה שהסורים תובעים מארצות-הברית אפשר להשפיע עליהם ולהוביל אותם שיגיעו להסדרי שלום עם מדינת ישראל בלי שנחזיר את הגולן. כי הגולן הוא החלק הביטחוני שאין לוותר עליו מבחינת יכולת העמידה של מדינת ישראל במזרח התיכון.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת יוסי כץ – איננו. חבר הכנסת תופיק זיאד, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת עובדיה עלי, אחריו – חבר הכנסת עמיר פרץ, ואחריו – חבר הכנסת גדעון שגיא.

תופיק זיאד (חד"ש):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, החשיבות של פסגת קלינטון–אל-אסד היא בעיקר בחשיבות האסטרטגית של סוריה. אני רוצה לצטט את קלינטון, שאמר שסוריה היא מפתח השלום באזור שלנו.

רענן כהן (העבודה):

תופיק זיאד (חד"ש):

ברור שהפסגה הזאת תהווה בסיס לחידוש רציני של שיחות השלום, ואני מקווה שממשלת ישראל תיקח את המשא-ומתן הזה עם סוריה ברצינות יתר.

יש חידוש בפסגת קלינטון-אל-אסד, והחידוש הוא בעיקר בהצהרות, בניסוח ובתוכן של ההצהרות האלה. העמדה הסורית היא מאוד ברורה: השלום הוא הבחירה האסטרטגית של סוריה; סוף תקופת האלימות והמלחמות, ותחילת תקופה חדשה של שלום ויחסים נורמליים. גם סוריה חותרת לשלום כולל וצודק בכל המישורים. והדבר השלישי: סוריה מדברת על שלום כולל, מלא, תמורת נסיגה כוללת ומלאה מהטריטוריות שנכבשו ב-1967.

מה שחשוב יותר מכול – נשיא סוריה הצהיר בפה מלא, שהוא מוכן מייד לחתום על הסכם שלום עם ישראל. אני לא רוצה להיכנס לפרטים. כל הפרטים עדיין לא ידועים.

רענן כהן (העבודה):

מי רוצה בשלום עם ישראל?

תופיק זיאד (חד"ש):

אבל אני מניח, ובצדק, שכל הפרטים שדיברו עליהם בז'נבה הם ברוח ההצהרות האלה שנגעתי בהן.

ממשלת ישראל רוצה שלום ורוצה את הגולן; רוצה שלום ואת ירושלים המזרחית; רוצה שלום ואת השטחים הכבושים; את השלום ואת דרום-לבנון.

רענן כהן (העבודה):

אתה צודק.

תופיק זיאד (חד"ש):

זה בלתי אפשרי. או שלום או שטחים. אני חושב שאנחנו צריכים לבחור בשלום.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת זיאד, בבקשה, עליך לסיים.

תופיק זיאד (חד"ש):

רמת-הגולן היא חלק מסוריה. אני חושב שהצהרתו של סגן שר החוץ מר יוסי ביילין, שהקמת ההתנחלויות בגולן היתה טעות, היתה נכונה. אתם עוד תלמדו שזו היתה טעות.

רענן כהן (העבודה):

הוא לא ייצג את מפלגת העבודה.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת כהן, תאפשר לו לסכם.

תופיק זיאד (חד"ש):

יוסי ביילין הוא לא חבר הסיעה שלי. הוא חבר הסיעה שלכם.

חבר הכנסת רענן כהן, אני רוצה להגיד לכם, סוריה מוכנה לשלום מלא תמורת נסיגה מלאה. הכדור הוא במגרש הישראלי.

אני רוצה לסכם: יש מדינאים שחושבים שהמדיניות, או הפוליטיקה היא האמנות של דחיית הבלתי נמנע. אני כפוליטיקאי אומר, שהפוליטיקה צריכה להיות האמנות של הקדמת הבלתי נמנע, כי זה יחסוך הרבה דם והרבה התנגשויות מלחמתיות גם בעתיד. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת עובדיה עלי – איננו; חבר הכנסת עמיר פרץ – איננו; חבר הכנסת גדעון שגיא – איננו; חבר הכנסת עוזי לנדאו – איננו. חבר הכנסת אבנר חי שאקי, ואחריו – חבר הכנסת חיים אורון.

אברר חי שאקי (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, הפגישה בין הנשיא קלינטון לבין הנשיא אסד לא הניבה את התוצאות שלהן ציפו, שכן לאורך כל דבריו של הנשיא אסד ובתשובותיו לעיתונאים ששאלו אותו למהות השלום שעליו דיבר הוא התחמק מלומר את הדבר הפשוט ביותר. שאלו אותו, האם אתה מוכן לסוג הסכם שלום כזה שישראל חתמה עליו עם מצרים, הכוונה להסכם שלום אמת, ליחסים דיפלומטיים, ליחסי מסחר, תיירות דו-צדדית וכו' – אף לא מלה אחת לא נאמרה על-ידו בעניין. הנשיא קלינטון דיבר בשמו. והרי אם מדובר בשלום צריכה ישראל לדבר עם סוריה ולא עם באי-כוחה.

ברצוני להבהיר כי אנחנו מתנגדים לעצם המחשבה שהתמורה לשלום הזה, אם הוא יבוא, תהיה הגולן. אין לי צל של ספק שרוב העם בישראל התנגד, מתנגד ויוסיף להתנגד לווייתורים ברמת-הגולן. מי שטוען שהיה זה משגה להעלות להתיישבות בגולן, הוא הוא השוגה והוא הוא הטועה, שכן כל ממשלות ישראל דגלו בהתיישבות בגולן, עודדו את ההתיישבות בגולן, טיפחו את ההתיישבות בגולן, ובדין. זו אחת היצירות הנפלאות ביותר של העם הזה מיום כינון מדינתו המחודשת.

יש הסכמה לאומית רחבה ביותר שלא נזוז מן הגולן ושהגולן הפך להיות חלק אינטגרלי של מדינת ישראל. ולא רק מבחינה ביטחונית-אסטרטגית, בכך אין ספק, שמענו את דבריו של סגן שר הביטחון מוטע גור, ואין חולק על כך שיש לרמת-הגולן משקל אסטרטגי מן המדרגה הראשונה. אבל מדוע מתביישים לספר לעם, שיש גם זכויות היסטוריות באזור הזה? כל עבודה ארכיאולוגית שנעשתה שם בשנים האחרונות לימדה על בתי-כנסת יהודיים שהיו שם לאורך הדורות, על בתי-מדרש יהודיים שהיו שם לאורך הדורות, על מטבעות יהודיים ועל מאבק יהודי להתיישבות ולחיים בגולן.

מדובר כאן על דבר שמחייב הכרעת העם. אם יש שאלה שמחייבת הכרעת העם, אם יש שאלה היום בנושא המדינה-הביטחונית המחייבת הבאתה להכרעתו של העם, זו השאלה – שאלת עתידה של רמת-הגולן.

שמחתי לשמוע מסגן שר הביטחון, שהוא כבר מדבר על משאל עם. אבל האמת היא שזה מחייב בחירות כלליות, כי השאלה היא לא רק לגבי עתיד רמת-הגולן, השאלה היא לגבי עתיד יהודה, שומרון ועזה, השאלה היא לגבי עתידה של ישראל בכלל במאבק הגדול.

אכן, כאשר אמר מר רבין שעומק הנסיגה כעומק השלום, הוא סטה בבירור מדברים שאמר ימים ספורים לפני הבחירות לכנסת הנוכחית. אני נכחתי באותו מעמד, ישבתי לידו ואף דיברתי באותו מעמד ליד קצרין. מר רבין אמר: לעולם לא נרד מן הגולן. אני פונה אל מר רבין, שבו אני מאמין לא רק כאיש ביטחון גדול אלא כיהודי גדול שאוהב, כמו שהוא הכריז על עצמו, את רמת-הגולן, ומשתבח, ובדין, בחלקו בשחרורה של רמת-הגולן: אנא, עמוד בדברייך ובהבטחתך, תן ידך לחיזוק הגולן, לחיזוק ההתיישבות בגולן, אל תיתן ידך, בשום פנים ואופן, בשום נסיבות שהן לנסיגה מן הגולן, גם משום החשיבות האסטרטגית והביטחונית של הגולן, גם משום שזה מקור מים – שליש מהמים של ישראל מגיעים מן הגולן – גם משום הזכויות ההיסטוריות וההתיישבותיות שלנו שם מדורי דורות.

לסיכום, אני סבור שהמפגש קלינטון-אסד לא הניב את המבוקש ממנו, ואלה שמנסים לפרשן אותו לפרש אותו כאילו הוא פתח פרק חדש – אני סומך בהחלט על שר החוץ מר פרס, שאמר אתמול

בטלוויזיה: לא שמעתי מהנשיא אסד מלה חדשה אחת. גם אני לא שמעתי והעם כולו לא שמע מן הנשיא הזה מלה אחת חדשה, כי לא בשלום עם ישראל רוצה אסד אלא בשלום עם האמריקנים.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה.

חבר הכנסת חיים אורון, אחריו – חבר הכנסת זאב בנימין בגין, אחריו – חבר הכנסת שלמה בניזרי, ואחריו – חבר הכנסת שמואל אביטל.

חיים אורון (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני חושב שאתמול בז'נבה עברנו עוד שלב במהלך התקדמות להסכם שלום עם סוריה. אני חושב שאתמול בז'נבה עברנו עוד שלב בניסיון להגיע להסכם שלום, שיש לו משמעות אסטרטגית מאין כמותה לעתידה של מדינת ישראל.

חבר הכנסת שאקי, אני מאמין למה שאתה אומר. גם אם יאמר אסד עשר פעמים נורמליזציה, שלום, שגרירויות ועוד שגרירויות בכל אחת מערי ישראל – אתה תתנגד לרדת מרמת-הגולן. מבחינתך אין זה משנה כלל מה אומר הנשיא אסד, עמדתך שאנחנו איננו יורדים מרמת-הגולן איננה קשורה בעמדת הסורים. זאת המחלוקת.

אני אומר, שבתנאים מסוימים, כאשר יובטח ביטחונה של מדינת ישראל, תהיה ישראל חייבת לוותר על ריבונותה על רמת-הגולן. בתנאים מסוימים. והתנאים הללו, הם יהיו מרכזו של המשא-ומתן בינינו לבין הסורים, שאני מקווה שיתחיל ב-24 בינואר בווינגטון.

בגלל מגבלות הזמן, אני לא רוצה לפתוח עכשיו את הוויכוח על ההתיישבות, על תפקידה של ההתיישבות אחרי מלחמת ששת הימים. אני מעיד על עצמי: לא תמיד בהסכמה, אפילו לא עם כל חלקי תנועתי, התנגדתי לכל התיישבות מעבר ל"קו הירוק" מאז מלחמת ששת הימים – ואני אומר את זה כאיש התיישבות. לא קיבלתי את השימוש בהתיישבות כאחד מקלפי המיקוח; כפי שאומרים היום למתיישבים ברמת-הגולן, אתם מחזקים אותנו במיקוח עם הסורים. מי שמקים בית, מי שנוטע עץ, מי שפותח תלם – זה איננו קלף מיקוח.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדרבה.

חיים אורון (מרצ):

היתה סתירה פנימית אצל מי שהשתמש בהתיישבות כחוד חנית במאבק על גבולות, שההכרעה עליהם הפעם תהיה מדינית ולא התיישבותית. זה התרחש אחרי מלחמת ששת הימים. במלחמת השחרור גבולות המדינה נקבעו על-ידי המעשה ההתיישבותי. מאז מלחמת העצמאות גבולות המדינה נקבעו על-ידי הכרעות מדיניות, ומי שהשתמש בהתיישבות כראש חץ במאבק פוליטי, יהיה אחראי למחיר חמור מאין כמותו שההתיישבות תשלם אותו. אני לא אומר את זה לא מתוך חוסר החשבה ולא מתוך חוסר רגישות למה שעובר היום על תושבי רמת-הגולן.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אתה אומר שכל ממשלות ישראל טעו.

חיים אורון (מרצ):

אני חושב שכל ממשלות ישראל מאז מלחמת ששת הימים טעו במעשה ההתיישבות מעבר ל"קו הירוק", בפתחת-רפיח ובסיני ובימית ובמקומות אחרים. זה ויכוח שחוצה את הבית הזה לא מהיום.

שאול גוטמן (מולדת):

גם במטולה.

חיים אורון (מרצ):

לא במטולה.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת אורון, ברשותך.

חיים אורון (מרצ):

אני מברך על המהלך שהתרחש אתמול בז'נבה. אני חושב שהמהלך הזה הוא חשוב.

אני מבין שהדואט הזה הוא חלק מהחידושים של הכנסת. נדמה לי שזו פעם ראשונה.

קריאה:

זה שידור ישיר.

היו"ר ע' מאור:

אנחנו עושים הפסקה מתודית בגלל תחרות בלתי הוגנת עם אמצעי התקשורת.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

יש שם סדרנים? תוציאו אותם החוצה.

היו"ר ע' מאור:

אנחנו מבקשים להקפיד על כללי הבית. נביא את העניין לבירור בוועדת התקשורת.

נואף מסאלחה (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, לו אני במקומך, הייתי מחליט אחרת. אבל זה התפקיד שלך.

היו"ר ע' מאור:

אני מבקשת בתוקף תפקידי מהסדרנים – – –

קריאה:

הם סיימו.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת אורון, משפט מסכם.

חיים אורון (מרצ):

לכן, אני משוכנע שכאשר יושלם השלב הזה, אנחנו, מי שתומך בו, נרצה ללכת למבחן העם. אני מסכים אתך – לא במשאל עם אלא בבחירות. אתה צודק. מדובר על רמת-הגולן, מדובר על הגדה המערבית ועל רצועת-עזה, מדובר על תהליך שלם שלא ניתן לנסח אותו בהתפלפלות של שאלה במשאל עם.

אני משוכנע, חבר הכנסת שאקי – – – היו לי הפרעות מכל הכיוונים.

אני משוכנע שבהליכה כזאת אל העם, כאשר הממשלה הנוכחית תציג את חבילת ההסדרים שאותה היא מגישה כפתח לשלום היסטורי בינינו לבין שכנינו, אני משוכנע שנזכה ברוב. לכן, אל תציגו את התביעה הזאת כתביעה שצריך לחשוש מפניה. לפי דעתי, זה סדר הדברים הראוי, שאני לפחות תומך בו.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה.

רשות הדיבור לחבר הכנסת בני בגין – איננו; חבר הכנסת שלמה בניזרי – איננו; חבר הכנסת שמואל אביטל – איננו; חבר הכנסת חנן פורת – איננו; חבר הכנסת צחי הנגבי – איננו; חבר הכנסת אברהם בורג – איננו; חבר הכנסת דוד לוי, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת דב שילנסקי.

דוד לוי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, לאחר ההודעה שנמסרה היום לכנסת בדבר משאל עם, שעליו החליט ראש הממשלה היום, כפי שהתבשרנו, אינני יכול לנתק הודעה זו מן הדיווח שקיבל ראש הממשלה על השיחות בז'נבה. זה צעד נואש, כשרק תמול שלשום הממשלה הסבירה מעל הדוכן הזה בתגובותיה לעם, שיש לה מנדט והיא תמצה אותו. כנראה, ויותר מאשר כנראה, הדיווח שקיבלה הממשלה על שיחת הנשיאים קלינטון ואסד הכניס אותה לדאגה אמיתית.

איך קרה הדבר? אני יכול להסתכן ולומר, מן הדיווח הזה למדה הממשלה כי הנשיא קלינטון מקבל את עמדת הנשיא אסד, שלפיה על ישראל לסגת מכל רמת-הגולן. איך קרה שבמקום התיאום בין ישראל לארצות-הברית אנחנו עדים לתיאום בין ארצות-הברית לסוריה? איך קרה שסוריה, בלי שתשלם מחיר כלשהו, זכתה לרהביליטציה בין-לאומית מפיו של הנשיא קלינטון? איך קרה שדווקא הנשיא קלינטון קובע באוזני העולם כולו, כי המפתח לשלום במזרח התיכון הוא סוריה?

זה מסר לעולם הערבי כולו. ואם מישהו השתעשע, כי הנה אנחנו מתקדמים עם הפלשתינים, הנה אנחנו מתקרבים לשלום נפרד עם ירדן – הרי ההודעה הזאת מפיו של נשיא ארצות-הברית אל העולם הערבי כולו, אחת היא התוצאה שלה: שום דבר לא יעשה בנפרד, ושום דבר ושום מנהיג ערבי לא יעשה דבר אלא בתיאום עם סוריה.

זו פשיטת רגל של ממשלת ישראל. היא הכניסה את עצמה לצרה צרורה במדיניות הזיגזגים שלה. לאחר הסכם אוסלו היתה זו ממשלת ישראל אשר הודיעה, כי סוריה יכולה להמתין, הדבר לא בוער, זה לא בסדר העדיפויות שלנו, וזה הביא את האמריקנים להיכנס יותר לעומק ולתאם עם סוריה את הבסיס החדש, כפי שהתבשרנו, שעליו יתנהלו השיחות בווינגטון.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת לוי, אתה צריך לסיים.

דוד לוי (הליכוד):

אסיים בשני משפטים.

הדבר הזה גם הוא תוצאה ישירה של אותה קביעה נלוזה, שבטעות יסודה, אשר קבעה מציאות מדינית חדשה, ללא משא-ומתן; קרי, כעומק השלום כך עומק הנסיגה. כל בר-דעת מבין, שאם אסד יאמר שהשלום יהיה מלא, הרי מאליה התוצאה הישירה היא נסיגה מלאה.

ישראל נכנסה כאן למלכוד עצמי. הממשלה הובילה אותנו לדרך ללא מוצא. לעמוד על דבר כלשהו – זו משימה כמעט בלתי אפשרית, והתוצאה שאני רואה אותה, גברתי היושבת-ראש, כבלתי נמנעת היא – או שממשלת ישראל מקבלת את הקביעה שנקבעה בז'נבה, קרי, נסיגה מלאה מרמת-הגולן ומעבר לזה מכל השטחים, או מתח, אולי גם עימות עם ארצות-הברית.

ממשלת ישראל קיבלה היום הודעה, ולפיה נשיא ארצות-הברית שם את כל כובד משקלו בנושא הזה. כשיש תיאום שכזה, כשנקבעו עקרונות בין נשיא ארצות-הברית לנשיא סוריה, ישראל נמצאת עכשיו במצב מביך, במצב קשה. לכן, לא משאל עם דרוש, אלא בחירות חדשות. בכל הגזרות התוצאה דומה. היא הביאה אותנו, למשל, למצב אחר בתהליך מדריד. המשא-ומתן ללא תנאים מוקדמים, אין לו שום ערך עוד. יש תנאים מוקדמים. ממשלת ישראל מרגישה שהיא חייבת להתקפל או להיכנס לעימות עם ארצות-הברית.

יציאה ממצב מסוכן זה שאליו הובילה אותנו הממשלה – זה איננו רק משאל עם, אלא ללכת אל העם, בחירות חדשות. אחרת היא לא תוכל לעמוד. בוודאי לא ממשלה זו תעמוד במסע הכבד הזה. אני יכול רק לקבוע, עם התוצאה הזאת, גברתי היושבת-ראש, ענייני המדינה נמצאים בידיים לא אמונות, לא אמינות.

על הממשלה ללכת אל העם, לבחירות חדשות.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת דב שילנסקי – איננו.

חברי הכנסת, לפי הנחיית היושב-ראש, לפנינו משורת הדין, בגלל חשיבות הדיון, אנחנו חורגים מסעיף 49 לתקנון ובאופן חד-פעמי ולא תקדימי אנחנו מאפשרים לחברי הכנסת לדבר הערב.

אני פותחת את הרשימה השנייה. חבר הכנסת רענן כהן, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת נואף מסאלחה, ואחריו – חברת הכנסת נעמי בלומנטל.

רענן כהן (העבודה):

סגן השר נואף מסאלחה, גברתי היושבת-ראש.

היו"ר ע' מאור:

סגן השר נואף מסאלחה. תודה.

רענן כהן (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, ראשית, אני רוצה להודות ליושבת-ראש שאפשרה לי להשתתף בדיון, שמשום-מה לא לקחתי חלק בחלקו הראשון.

אני איש מפלגת העבודה ונאמן למצעה. אני רוצה לומר: השמחה, שאולי תקפה את אלה שרוצים להוריד יישובים מהגולן, מוקדמת מדי.

הנשיא אסד, בדבריו, בעצם לא אמר דבר שהוא לא אמר בעבר. מי ששומע אותו בערבית יכול להבין את מה שהוא אמר. הוא לא אמר כלום. הוא התחמק אפילו משאלה ישירה לגבי מהות השלום. העובדה שקלינטון פירש את דבריו, עדיין איננה מוכיחה את עמדתו של אסד.

מאחר שאינני מבין בדיוק למה חותר הנשיא אסד, אני, בשמי – ואני מקווה שיצטרפו אלי כל חברי הכנסת – קורא לנשיא אסד להיות אמיץ, כמו סאדאת בשעתו, לבוא לכנסת ולומר לנו בפה מלא

שהוא מעוניין בשלום, מתוך הבנה ומתוך הכרה בצורכי הביטחון של מדינת ישראל. דברים שנאמרים באמצעות תרגום לגוף שלישי – וזה מה שקרה במקרה של אסד – – –

אברהם פורז (מרצ):

ואז ניתן לו את כל רמת-הגולן כמו שלסאדאת נתנו את כל סיני?

רענן כהן (העבודה):

יש הבדל ואענה על כך. אני הייתי מוכן לשאלה הזאת, אבל אשיב לפי הסדר שלי. מובן שאני הולך להשיב על כך. ברגע שאני אומר שאני קורא לו לבוא לכנסת – מתבקשת התשובה על שאלתך. אז לא צריכים לפרש, לא צריכים מתרגמים ולא צריכים אנשים שיתרגמו אותו. יש הבדל גדול בין ההסכם שלנו עם מצרים, ששם היה מדבר גדול, מדבר שנותן לנו אפשרות להגיע למצב שבו נוכל להתכונן בכל עת למצב חירום או למצב מלחמה; לא כן המצב ברמת-הגולן. הצהרתי ואני מצהיר, שאני לא מוכן להחזיר את כל רמת-הגולן, אפילו תמורת שלום.

ישראל חייבת גם לצפות לטווח רחוק. אני רוצה לומר כאן, שמצבו של אסד היום בסוריה אינו קל, ועלינו לחשוב גם על מה שיקרה אם שלטונו ייפול, וגורם מוסלמי, קיצוני, כמו "האחים המוסלמים", יעלה לשלטון.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת כהן.

רענן כהן (העבודה):

דיני כדין כולם. בעוד פחות מדקה אני מסיים.

היו"ר ע' מאור:

פחות.

רענן כהן (העבודה):

אנחנו יודעים שהרוב בסוריה הוא מוסלמי. אין לי ספק שבאחד הימים – והימים קרובים, נוכח מצבו – הוא גם יגיע למה שאני מעריך שאכן יגיע. בניגוד למצרים, שבינה לבינינו מפריד מחסום מדברי גדול, כמו מדבר סיני, שיכול לאפשר התרעה מספיקה במקרה של גיוס כוחות, הרי בצפון המצב הקרקעי שונה לחלוטין. שם אין מתחם של מדבר, או נהר גדול, או כל מחסום אחר, שיכול לאפשר התרעה על כוננות למלחמה.

לכן, כפי שאמרתי: בוא, הנשיא אסד, לכאן, תאמר את דברך, בשפתך אפילו. אנחנו נוכל כאן להבין בדיוק את טוב הלב שלך, או את הדברים שאתה רוצה לומר אותם כאן. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה.

חבר הכנסת סגן השר נואף מסאלחה. אחריו – חברת הכנסת נעמי בלומנטל, ואחריה – חבר הכנסת רן כהן.

נואף מסאלחה (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני משתתף בדיון הזה כי אני חושב שהרגע ההיסטורי מתקרב ובא. אם כל מה שדיברו הנשיאים אסד וקלינטון היה חמש הדקות של הנאומים שלהם, אזי בשביל מה הם ישבו שש שעות זה עם זה, בשקט? לצערי, אפילו העיתונאים שלנו לא הורשו להשתתף שם, לא בישיבה ולא במסיבת העיתונאים.

כשאנחנו יושבים בגולן, וכשישבנו על תעלת-סואץ, האם זה מנע את מלחמת יום הכיפורים? – לא מנע. השלום עם מצרים ופירוז סיני מנעו מלחמה. יצחק רבין, ראש הממשלה, אמר שב-1974 חתם גנרל מצרי בשם סוריה על הסכם הפרדת הכוחות, ומאז עברו 20 שנה וסוריה של אסד מכבדת את חתימתו של הגנרל המצרי; 20 שנה. זה לא היה שלום.

אני בטוח שאנחנו נעמוד בפני הכרעות. אני קורא לנשיא סוריה שימשיך במשא-ומתן ישיר. אני קורא לראש ממשלת ישראל ולממשלה שלנו להחליט החלטות אמיצות. ההחלטות האמיצות מתבקשות.

אני חושב שלכנסת הזאת יש מנדט להחליט, אבל בוודאי גם ראש הממשלה וגם אנחנו לא חוששים ממשאל עם. אני בטוח שנקבל רוב, אם תהיינה בחירות חדשות. ולדעתי, תהיינה בחירות ב-1995. זו תחזית, שתהיינה בחירות מוקדמות אחרי הסכם עם סוריה, לבנון, ירדן, ואחרי יישום הסכם האוטונומיה עם הפלשתינים.

אני לא בא להגיד כאן שמה שאני אומר זה קל. אני מקווה שלא כל היישובים ברמת-הגולן יעקרו. אני אומר זאת בגלוי. אבל הם יישארו בריבונות סורית. מי שחושב שחאפז אל-אסד פתאום ייפך לציוני, לאיש התיישבות, לאיש ימין ישראלי ולאיש ארץ-ישראל השלמה, הוא בוודאי משלה את עצמו. לדעתי,

חאפז אל-אסד יסכים לשלום מלא סוף-סוף – ואני לא מדבר בשמו, אני מפרש אותו – תמורת נסיגה מלאה עם אמצעי ביטחון.

אנחנו לא מסרטטים קווים. אני סומך על הממשלה ועל נציגיה במשא-ומתן הישיר, שהם בוודאי ישמרו על האינטרסים של מדינת ישראל, האינטרסים הביטחוניים והאחרים. אבל עלינו, כולנו, להתרגל לכך שהעם היהודי והעם הערבי, בלי להפקיר את הביטחון של כולם, הוכיחו בעבר שהם יכולים לחיות ביחד בשלום. הוכחה לכך היא מצרים. אני לא רוצה להזכיר את ספרד לפני 500 שנה. עלינו להתרגל למצב שיהיה מזרח תיכון חדש עם שלום, עם כלכלה משותפת, עם פירוזים ועם סידורי ביטחון. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה.

חברת הכנסת נעמי בלומנטל, בבקשה. אחריה – חבר הכנסת רן כהן, ואחריו – חבר הכנסת מיכה גולדמן.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי, חברי הכנסת, על שלושה דברים עמד המפגש בז'נבה: על הלעג, על כפל הלשון ועל הדמים.

הלעג על שום מה? – על שום שהגיבור המרכזי, קרי: ישראל, לא נכח בפגישה. יסבירו לי מנהיגי האומה דעכשיו, איך הגענו למצב שבו נותרנו מחוץ למפגש? יבהירו לנו רבין, פרס וחבר מרעיהם, כיצד אירע, שלאחר שממשלת הליכוד עמדה על כך שמשא-ומתן עם הערבים יהא אך ורק משא-ומתן ישיר, ללא מתווכחים, הגענו במהירות שיא לדרדור שכזה, שלא רק שיש לנו מתווך, מתווך בעל עוצמה, אלא שאנחנו, הגיבור המרכזי בעניין, רודפי השלום, מקריבי הקורבן, הכלה לחופה הזאת, בעל הנדוניה, אנחנו כבר לא מוזמנים לחתונה הזאת?

רק ממשלה כושלת, ותרנית, מביכה, יכלה להביאנו אל שולחן הדיונים, אל שולחן הוויתורים, מבלי שנהיה ישובים אליו.

מיותר לומר שגם לעיתונאים הישראלים לא היתה דריסת רגל.

כאמור, על שלושה דברים עמד המפגש: על הלעג, הלעג לישראל, שעליו כבר עמדתי; אנחנו הנלעגים. הדבר השני – כפל לשון, וכוונתי לשלום. כשאסד אומר שלום, למה הוא מתכוון? כשאסד נשאל על מהות השלום, אסד הוותיק, המנוסה, שועל הקרבות, מגן הטרור, כשהוא נשאל על מהות השלום הוא נאלם דום. לעומתו מיהר להשיב – כאילו עמד לידו בחגיגת הבר-מצווה שחגגו לו ושכח את הדרשה שלו – הפטרון החדש, קלינטון.

וכך נשיא ארצות-הברית, אמריקה הגדולה מכולן, לוחש באוזנו של רב-המרצחים, אשר רזה לעיניו פלאים, ואומר לו: שלום פירוש – הפסקת פעולות איבה, יחסי שכנות, נורמליזציה, יחסים דיפלומטיים, גבולות פתוחים. אך הנשיא השכן לנו עמד נוכח המצלמה צנום וחכם והתקשה לומר אותן מלים, ואפילו למלמל אותן סירב.

וכאמור, על שלושה דברים עמד מפגש ז'נבה: על הלעג, על כפל הלשון, והדבר השלישי – על הדמים. אסד לא הגיע לז'נבה, לא למען השלום, לא למען אחיו הערבים, לא למען הגולן ולא כדי לקרב את המפגש עם ישראל. אסד הגיע לז'נבה למען מטרה אחת בלבד – להיפגש עם קלינטון, נשיא ארצות-הברית, כדי לקבל הכרה, כדי לקבל שווקים, כדי להימחק מרשימת מדינות הטרור, כדי לקבל מזומנים. לאחר שרקד במשך שנים על הדם, הוא מקבל את הדמים.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת רן כהן, אחריו – חבר הכנסת מיכה גולדמן, ואחריו – חבר הכנסת שאול גוטמן.

רן כהן (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, חברות וחברי הכנסת, קודם כול, אני מבקש למסור כאן באופן המוסמך ביותר תגובה על דבריו כאן של סגן השר מוטה גור. כל נושא משאל העם לא היה ולא נברא, ואין לו אחיזה בהסכם הקואליציוני. הוא לא קיים בבסיס של הממשלה הזאת. אני לא מוצא לו שום טעם. אני לא מוצא לו שום צורך, אלא כדי לקעקע את יסודות הממשלה הזאת. לממשלה הזאת, שנבחרה באופן דמוקרטי וחוקי ויש לה רוב מוצק בכנסת, ומיעוט, לא של 59, הרבה פחות מזה בכנסת, מתנגד לה – יש מלוא הזכות והחובה, על-פי מצעה, לשם כך היא נבחרה, לנהל את המשא-ומתן גם עם סוריה, גם עם לבנון, גם עם ירדן, גם עם הפלשתינים, ולהשלים אותו. אם יהיה איזה צורך בעתיד, יאמר העם את עמדתו, או יבטא את התייחסותו להסכם הזה – זה יהיה בבחירות הבאות. אם נרצה להקדים את הבחירות, אתם יכולים להיות סמוכים ובטוחים, זה רק מסיבה אחת, משום שהעם בישראל ירצה ברובו הענק את ההסכם.

לכן, אני לא מפחד ממשאל עם, אני רק אומר: אין קיום למשאל עם בחוקה הדמוקרטית של מדינת ישראל. ולכן, דבריו של סגן השר גור, לדאבוני – ידידי הטוב, היה מפקדי – אין להם כל אחיזה, לא בהסכם הקואליציוני ולא במשטרה החוקתית של מדינת ישראל.

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה להדגיש רק שני דברים ובזה לסיים: ראשית, חל מהפך בסוריה. מי שרוצה לעצום את עיניו, יעצום. קהיליית המודיעין מדברת זה שנים על כך שבסוריה השתנתה המדיניות. אבל לא צריך להיות בקהיליית המודיעין כדי לדעת זאת. בסך הכול לפני שלוש שנים וארבע שנים דיבר אסד בגלוי – כפי שהוא דיבר אתמול בגלוי על אסטרטגיה של שלום – על איזון אסטרטגי-מלחמתי להכרעת ישראל. מהאיזון האסטרטגי המלחמתי הוא עבר לאסטרטגיה של שלום.

מי לא משתנה? הימין הישראלי לא משתנה. למען האמת, בתוך הימין הישראלי יש רבים שפותחים את האוזניים ואת הראש וכן משנים עמדות. רק לעת עתה, הם עדיין לא מדברים. כפי שהימין התנגד

בזמנו, וראש הממשלה לשעבר מנחם בגין, זיכרוננו לברכה, עזב את הממשלה בגלל הכרה בהחלטות 242 ו-338 – היום הליכוד מקבל אותן. כפי שאכן התנגדו להסכם עם הפלשתינים, להסכם העקרונות, וחלק מהליכוד לא הצביע נגדו, גם יומכם יבוא להכיר בפתרון עם סוריה. ובזה אני רוצה לסיים.

הפתרון עם סוריה, רבותי, חייב להיות בתשובה פוזיטיבית, איזו תשובה חיובית. התשובה החיובית האחת והיחידה, אם לא רוצים לסתום כל אפשרות של התחלה של משא-ומתן רציני, היא לומר: הפרדה בין ריבונות לנסיגה. ריבונות סורית על רמת-הגולן – כן, כי זה מה שמכיר כל העולם, ובלי ריבונות סורית על רמת-הגולן, חבל ללכת למשא-ומתן, אפשר להתחיל את ההכנות למלחמה. ריבונות סורית על רמת-הגולן – כן. נסיגה מרמת-הגולן – אך ורק בהתאמה להתקדמות השלום המלא והביטחון המלא. קודם שלום מלא, קודם ביטחון מלא, לאחר מכן אפשר לדבר על נסיגה, שאורכה יהיה כאורך השנים שבהן יתבצע השלום, ואולי גם יותר מזה בהתאמה.

מכל מקום, אין מה לדבר היום על תשובה פחדנית, שמנסה לערוק מתשובה לנשיא אסד ולנשיא קלינטון, בלי לבודד את מדינת ישראל ולהוציאה מתהליך השלום, כיוון שעם סוריה זה לא יהיה עוד שלום. סוריה היא המפתח לשלום מלא במזרח התיכון. לא יהיה אפשר להשלים אותו עם הפלשתינים, לא יהיה אפשר להשלים אותו עם ירדן, הרי הוא מוכן לחתימה, ודאי שלא יהיה אפשר להשלים אותו עם לבנון, ודאי שאי-אפשר להשלים אותו עם סוריה עצמה, ללא הגעה לפתרון מלא עם נשיא סוריה. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה.

סגן השר מיכה גולדמן, אחריו – חבר הכנסת שאול גוטמן, ואחריו – חבר הכנסת עוזי לנדאו.

מיכה גולדמן (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אנחנו נמצאים בתקופה לא קלה, אבל בימים של הכרעות שיבטיחו לעם ישראל שקט מתוך אחריות והבטחת ביטחון לתושבי מדינת ישראל.

אתמול נפגשו הנשיא קלינטון והנשיא אסד. זאת היתה פגישה שציפו לה זמן רב. רצינו לשמוע ולדעת מה באמת קורה בסוריה לאחר שסוריה הפכה להיות חברה בקואליציה שקמה נגד עירק – אתמול לפני שלוש שנים. סוריה, אשר ידעה שהיא חייבת להיות חלק מאותן מדינות שהתלכדו סביב ארצות-הברית במאמץ לבודד את עירק; סוריה, שידעה וידעת שאין עוד ברית-המועצות; סוריה, שידעת שיש לה צבא שונה ממה שהיה לה לפני שלוש שנים וחמש שנים; סוריה, אשר היום נמצאת בתלות כלכלית במדינות אשר רוצות בשלום. סוריה, שידעת שהעולם הוא שונה, שמזרח-אירופה זה לא מזרח-אירופה שיש לה עוד ברית-ורשה.

אבל אנחנו בישראל, אשר ידענו מה זה טרם הקמת מדינה ומה הן מלחמות לאחר הקמת מדינה, מגדלים כאן דור שרוצה בשלום, דור שרוצה לשכוח מהמלחמות ומהאסונות הכבדים שמשפחות רבות בישראל יודעות אותם. איזה כאב יש למשפחות על אובדן היקרים להן.

אבל אנחנו – ואני, ששייך לקבוצת חברים בסיעת העבודה, שהיא המפלגה המרכזית שמרכיבה את הממשלה – יודעים שכדי להגיע להסדר של שלום נצטרך להגיע גם לפשרה טריטוריאלית.

היו"ר ע' מאור:

אדוני סגן השר, ברשותך, נא לסיים.

מיכה גולדמן (העבודה):

לכן, אני שייך לאלה האומרים שאסור לרדת מן הגולן. להיפך, אני שייך לאלה האומרים שצריך לחזק את היישובים בגולן, לתת לתושבים בגולן הרגשה של מחויבות הממשלה הנוכחית, וכך הממשלה עושה. אבל לעת שלום, ואנחנו בתחילת הדרך, צריכים כולנו לדעת שנצטרך גם להגיע לפשרה, עם הבטחת ביטחון ועם הסתכלות על הילדים שרוצים לראות מדינת ישראל שונה, רוצים לראות אזור אחר.

והיום, כששמעתי בדבריו של סגן שר הביטחון על הכוונה ללכת למשאל עם, והמשפט הנוסף שאמר – בויתור משמעותי, זה מחייב אותי לשמוע בבהירות את ראש הממשלה. ביקשתי מהסיעה שלי להתכנס ולשמוע את ראש הממשלה, מה הכוונה של המלים "בויתור משמעותי", שבעקבותיו נלך למשאל עם.

היו"ר ע' מאור:

אדוני סגן השר, בבקשה לסיים.

מיכה גולדמן (העבודה):

אני יודע שפתרון ביניים הוא חלק מההליך. לכן, אני לא רוצה להיגרר לדברים ששמעתי מחבר הכנסת שמיר, ראש הממשלה לשעבר, שניסה והוביל על-פי דרכו שלו את המשא-ומתן הקודם עם סוריה, מתוך כוונה שהוא לא רוצה שבתקופת כהונתו כראש ממשלה ינהלו משא-ומתן עם הפלשתינים. אותו חבר כנסת שמיר, שמדבר היום על דאגתו למה שקורה בגולן, כדאי שידפדף באותם דפים שהביאו למשא-ומתן עם הסורים לפני המשא-ומתן עם הפלשתינים.

היו"ר ע' מאור:

סגן השר, אתה מוכרח לסיים.

מיכה גולדמן (העבודה):

לכן, אני מבקש מחברי הכנסת בימין, כדאי שתבדקו את עצמכם, מתוך אחריות, ובשל הרצון של העם הזה בשלום, אבל עם ביטחון וראייה נכונה לעתיד.

היו"ר ע' מאור:

תודה.

חבר הכנסת שאול גוטמן, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת עוזי לנדאו, אחריו – חבר הכנסת צחי הנגבי, ואחריו – אחרון הדוברים, חבר הכנסת מאיר שטרית. אני כבר מודיעה לחברי הכנסת שהדובר המסכם – חבר הכנסת שאול יהלום – וההצבעה יהיו בישיבה אחרת של הכנסת.

שאול גוטמן (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מגיע לדיון הזה מאפרת, שם חונה משפחת לפיד במסעה מחברון לירושלים. ברכת חזקו ואמצו למשפחת לפיד המופלאה. "כל אשר לב לו ומאמין ביכולת לשנות, יעש מעשה" ויצטרף למסע הפיד, ומחר – מאפרת לקבר-רחל.

גברתי היושבת-ראש, ממשלת ישראל גמרה אומר לחתום על חוזי שלום מדומים ולחזור לגבולות 1949. כבר נאמרו מלים למכביר עד כמה חשובה רמת-הגולן לביטחון המדינה. אך צריך להבין שהמשבר שאלינו נקלענו הוא משבר ערכי. איך קרה שבקמפ-דייוויד נגמר לנו האוויר הלאומי? כיצד קרה שיהודים הרסו את ימית ויישובים נוספים, וכיצד קורה עתה שבהבל פה אנחנו מבטיחים את היישובים, נזר הציונות, לכל פושע ורוצח המוני?

ייאמר כאן בבהירות, לאחר כיובל שנים של חיים ממלכתיים הפכנו לעם תלוש ומנותק. הקשר בין התרבות, המאווים והמוטיבציות בחברה הישראלית לבין התרבות היהודית הוא מקרי בלבד. כך קורה שכל הסכנות הקיומיות שאורבות לפתחנו נמדדות על-פי מה שאומרים באגף המודיעין בקשר ליחסי הכוחות הצבאיים-הטכניים.

רבותי חברי הכנסת, אם המטרה היא לבנות כאן עוד מדינה דמוקרטית – חבל על המאמץ. יש מדינות יותר דמוקרטיות משלנו, עם נופים מרתקים. המטרה היחידה בהקמת מדינת ישראל היא הקמת מדינה יהודית בעלת קשרים בל ינתקו למורשת ישראל. את זאת – מה שלא מבינים בממשלת ישראל – מבין נשיא סוריה הטיב.

אילו היו מדינות ערב מציעות לנו שלום אמת בשנים 1949, 1960 או 1966 – היו נחתמים חוזי שלום כבר אז.

אך במדינות ערב מתייחסים אלינו כאל מדינה יהודית, גם אם אנחנו מתנערים מכך. ועם מדינה יהודית לא ישלימו, כאשר מולם עומדת ממשלה רופסת.

הקצב מדמשק, שידיו מגואלות בדמם של עשרות אלפים מבני עמו, אינו מתייחס ברצינות למלים. הוא מסוגל להבטיח שלום ולפעול כנגדו. ואף-על-פי-כן, אין הוא מעז עתה לדבר על שלום אמת. את זאת הוא משאיר לקלינטון ולפרשנים בממשלת ישראל ובמטה הכללי.

מדוע אין כנסת ישראל שומעת על המערך שאסד בונה מצפון לדמשק? מדוע הציבור לא שומע על מערך טילי קרקע-קרקע ועל מפעלים לייצור נשק כימי בסוריה?

במרכז ללימודים אסטרטגיים באוניברסיטת תל-אביב מעריכים, כי בשנת 2005 יהיו בחזית המזרחית כ-3,000 טילי קרקע-קרקע.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת גוטמן, בבקשה לסיים.

שאל גוטמן (מולדת):

אני מסיים.

יושב-ראש ועדת החוץ והביטחון אומר שאסד חתר לאיזון צבאי, ואילו עתה מתברר כי מטרתו האסטרטגית – שלום. הבל הבלים. אסד חותר לקבל את רמת-הגולן, והוא יגיע גם לאיזון צבאי, שהרי אצלנו רבין מוכר את התעשייה הביטחונית בשקל אחד.

שלום ישרור רק כאשר יהיה ברור, כי כל מקום שאליו נגיע בפעולות הגנה, לא ניסוג ממנו לעולם.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת עוזי לנדאו, אחרי – חבר הכנסת צחי הנגבי, אחרי – אחרון הדוברים, חבר הכנסת מאיר שטרית.

מיכאל איתן (הליכוד):

יש לי פה VOUCHER.

עוזי לנדאו (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הערות מספר בשלוש דקות. ביילין ורבין זה מול זה, מי טוב ממי? השאלה חשובה, משום שמה שביילין אומר רבין עושה. לביילין דעות שאני שולל אבל התנהגות שאני מכבד – הוא אומר לציבור אמת. רבין מגלה את דעותיו פה ושם, אבל לא היה דבר אחד שהבטיח לציבור ועמד בו, הוא איננו דובר אמת. הוא הבטיח לא לרדת מרמת-הגולן – הוא מוכן לרדת. לא משא-ומתן עם אש"ף – היה. לא גבולות 1967 – מוכן להוביל אותנו לשם, והרשימה הזאת ארוכה. זו התנהגות בלתי לגיטימית של ראש ממשלה.

כאשר עומדים כרגע במשא-ומתן מול הסורים, צריך לדעת שהמצב הוא בלתי סימטרי. הסורים הם משלחת שיודעת בדיוק מה מטרתה במשא-ומתן. ישראל שולחת משלחת שאין לה קווים אדומים. ישראל איננה יודעת מה היא רוצה. אין נושא שהיא אמרה עליו שהוא קו אדום ולא נסוגה ממנו.

הערה שנייה – הערבויות האמריקניות, שהממשלה הזאת, בסיועו של הממשל, מבקשת להמתיק לנו עמהן את הגלולה המרה.

אזכיר שני דברים: את ההבטחה האמריקנית למדינת ישראל ב-1956 כדי שניסוג מעזה ומן המצרים. הובטח לנו אז, שאם ישראל תיסוג ויסגרו את המצרים, ארצות-הברית תחוש לעזרתנו, ואחריותה היא לפתוח אותם. בחודש מאי 1967, נדמה לי ב-25 בו, כאשר סגר גמאל עבד אל-נאצר את המצרים, מפנינו לארצות-הברית, התשובה הראשונה של הסטייט דפרטמנט היתה כהאי לישנא, באנגלית:

הערה שנייה לגבי ערבויות בין-לאומיות. כאשר נחתם הסכם מינכן והתפתח ויכוח בפרלמנט הבריטי בעקבות ההסכם הזה, מייד אחריו התפטר שר המושבות דאז דאף קופר. הוא אמר שהוא איננו יכול עוד להיות חלק של הממשלה ההיא, שחתמה על ההסכם, שאגב, היו בו ערבויות של כל המעצמות דאז, צרפת, אנגליה ורוסיה, לצ'כוסלובקיה. דאף קופר אמר, שהוא איננו מקבל את ההסכם הזה, ואני מצטט, משום שההסכם הזה עם הערבויות – הרי זה כמו שנותנים לאדם מכת מוות, ובו בזמן מעניקים לו פוליסת ביטוח חיים. אם ישראל תיסוג, חלילה, מרמת-הגולן, זו תהיה מכה קשה לביטחונה של ישראל, גם אם מבקשים להעניק לנו פוליסת ביטוח בדמותן של ערבויות אמריקניות.

הערה שלישית. ג'ורג' שולץ, בארוחת ערב לכבוד ראש הממשלה, שנערכה, נדמה לי, ביולי האחרון בחסות המכון לדמוקרטיה בתל-אביב, נשא דברים לקראת התחממותו של המשא-ומתן ואמר לראש הממשלה – אני מצטט מן הזיכרון, לא מלה במלה, אבל בוודאי ברוח הדברים: הערבים הגיעו למשא-ומתן בגלל עוצמתה של ישראל. אל תוותרו על העוצמה תמורת שלום. הדיבידנד של השלום הוא השלום עצמו. שמרו על העוצמה, שכה חיונית תהיה כדי לשמור על השלום שעליו תחתמו. ירידתה של ישראל מן הרמה, חלילה וחס, היא קעקוע של עוצמת ישראל מול סוריה, איבוד כושר ההרתעה. זכרו את דברי שולץ. תודה רבה, גברתי.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת צחי הנגבי, אחריו – חבר הכנסת מאיר שטרית, אחריו – חבר הכנסת מיכאל איתן, ואחריו – חבר הכנסת חנן פורת.

צחי הנגבי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הנושא הוא רמת-הגולן, ואני התכוונתי להביא לכאן ציטוטים מדברי בכירים במפלגת העבודה, במערך דאז, שרים בממשלה הנוכחית, בעניין חשיבותה הבלתי ניתנת לערעור של רמת-הגולן לעת שלום, דברים שנאמרו בראיונות בתקשורת, בספרים שנכתבו, ציטוטים משיבות מפלגת העבודה עצמה. אבל מכיוון שעוד יהיו לנו שפע של הזדמנויות לדון על הסוגיה המהותית, העקרונית, של רמת-הגולן, החלטתי להתמקד בדקות הקצרות שמוקצות לכל דובר בשאלה היותר אקטואלית שעלתה היום ביוזמת סגן השר מוטה גור, והיא נוגעת למשאל עם.

בז'רגון הפוליטי של מדע המדינה המושג משאל עם מבטא כלי מניפולטיבי בידי שלטון, שמטרתו להשיג לגיטימיות למהלך שהוא באופן טבעי שנוי במחלוקת –

חנן פורת (מפד"ל):

הדברים מוכרים מהטלוויזיה.

צחי הנגבי (הליכוד):

– ונושא את הצורך לעקוף בחירות שבהן אי-אפשר להכתיב מראש את תוצאות המהלך הזה.

אומנם ידידי חבר הכנסת חנן פורת מצדד ברעיון, וכולנו כמובן מעדיפים שאם, חס וחלילה, לא תהיה אפשרות ללכת לבחירות חדשות – הרי לפחות עדיף משאל עם מתכתיב דיקטטורי של הכרעה ברוב מצומצם בכנסת, רוב שכפי שכולם יודעים נשען כאן על מפלגות ששוללות את תפיסת העולם הציונית, ומצד שני על מנדט שהתקבל בבחירות על בסיס תפיסת עולם הפוכה לחלוטין. אבל אני מעוניין להסביר מדוע בכל זאת בחירות עדיפות ממשאל עם.

קודם כול, בחירות הן משאל. זהו משאל העם הגורף ביותר, האפקטיבי ביותר, שמאפשר למעשה הכרעות לאחר תקופה של עיון וליבון וויכוח ציבורי. החוק מקצה 100 ימים לתשדירי תעמולה ולוויכוח שעשוי למעשה להתקיים בכל הסוגיות. משאל העם מוכתב מראש על-ידי הממשלה אשר שואלת את השאלה. היא זו שתקבע את הנוסח. למשל, השאלה: האם אתה בעד הפקרת הגולן? – לא תופיע במשאל עם פוטנציאלי. אולי תופיע שאלה הפוכה: האם אתה שולל הסכם שלום? זו סיבה אחת.

הסיבה השנייה היא העיתוי. כשאתה הולך לבחירות, החוק קובע במדויק את התפלגות הזמן מרגע ההחלטה על הבחירות ועד הבחירות, חודשים מספר שבהם אין לאיש יכולת להשפיע על מהלך הדברים בפרק זמן שהוא פרק זמן סביר להתלבטות ולהכרעה. משאל עם, אם הדבר מופקד בידי הממשלה, יכול להגיע לכלל החלטה מהירה, באיזה רגע של אופוריה, כאשר כולם נמצאים על איזו מדשאה של בית-לבן ולוחצים ידיים. כבר ראינו מה היה בנושא הסכם העקרונות. אילו עשו משאל עם יומיים או שלושה ימים אחרי אותה לחיצת יד היסטורית, ועשו את המשאל הזה בשבוע הזה – נדמה לי שכולם, לרבות אנשי השמאל בבית הזה, היו מודים שיש פער בין מה שהיה אז ובין מה שקורה היום.

והסיבה האחרונה, במשאל עם אתה מתייחס לשאלה ספציפית אחת. גורלית ככל שתהיה, זו שאלה אחת. בבחירות – מסכת שלמה של תפיסות עולם, של השקפות, של מדיניות אחת כנגד מדיניות אלטרנטיבית. והחשוב ביותר: הפסידה הממשלה במשאל עם, מה קורה אז? האם היא חייבת להתפטר, או שהיא ממשיכה באותה מדיניות שהציבור למעשה כבר קבע, שזאת אינה המדיניות העדיפה בעיניו?

לאור הסיבות האלה אני מאמין שאנחנו חייבים להוביל מהר למשאל עם בדמות בחירות חדשות, כדי שייקבע מנדט לממשלה לנהל את המשא-ומתן, והנושא הזה לא יבוא אלינו לאחר חתימה, שאז נעמוד במצב של כזה ראה וקדש, או כזה ראה ודחה, ונשלם את המחיר הפוליטי הנגזר מדחייה של הסכם חתום. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת מאיר שטרית, אחריו – חבר הכנסת חנן פורת, ואחריו – אחרון הדוברים, חבר הכנסת מיכאל איתן.

מאיר שטרית (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הסוגיה העומדת בפנינו הינה בעצם רמת-הגולן. ואני רוצה לומר, שבשונה משטחי יהודה ושומרון ועזה, גם הממשלה איננה יכולה לטעון על בעיות שקיימות ביהודה ובשומרון ובעזה לגבי רמת-הגולן, משתי סיבות מרכזיות. האחת, ברמת-הגולן אין בעצם תושבים ערבים. להוציא דרוזים שגרים שם במספר מועט, אין בעצם תושבים ערבים, אין תושבים שנמצאים בשטח כיבוש, אין בעיות אינתיפאדה, וזה בעצם שטח ביטחוני חשוב ביותר, ממדרגה ראשונה, מבחינה אסטרטגית וטקטית, לביטחונה של ישראל.

לכן, בעניין הזה, אם יכלו לעלות בעבר טענות ביש"ע לגבי כיבוש של עם פלשתיני, של מיליון פלשתינים, של פצצה חברתית ברצועת-עזה, כל הסיבות האלה אינן מתקיימות ברמת-הגולן.

אינני רואה את ההצדקה למהומה הגדולה סביב זה שאסד וקלינטון נפגשו, ומייד ישראל רצה לתוך התלם הזה, וכבר אתה שומע הצהרות שמוכנים לוותר על כל הגולן, על שלושת-רבעי גולן, על חצי גולן.

מה אתם ממהרים? אני מציע לכם, קודם כול חכו. בואו נשמע ברצינות, האומנם אסד באמת מציע בכלל משהו. ומי אמר שאנחנו צריכים לקפוץ ראשונים על העגלה הזאת ולוותר? הרי במזרח התיכון, אם אתה מתחיל כך משא-ומתן, אתה תגמור בלי כל רמת-הגולן, ואולי גם בלי חלק נוסף, במקומות אחרים, ובלי נושאים אחרים. למה למהר? מה ריצת האמוק הזאת? את זה אינני מבין ואינני מקבל.

אם סוריה חפצה בשלום, שתוכיח את זה. הרי כל רמת-הגולן היא 0.5% משטחה של סוריה. לכן, זה לא איזה עניין אסטרטגי או טקטי לסוריה. אצלם זה אולי עניין של כבוד, של הרצון להוכיח שמה שהם לא הצליחו מעולם להשיג במלחמות הם ישיגו בדרך זו ויקבלו עד גרגר החול האחרון, הכול. זה מה שסוריה רוצה, ואל נשלה את עצמנו שהם רוצים משהו אחר.

ואני מרחיק לכת ואומר: אתם רוצים את זה? קודם כול תוכיחו קיום של שלום. אני רוצה להבין, איך מישהו בממשלה הנוכחית יכול לחשוב ברצינות שאם אסד אומר: אני מוכן לקיים שלום עם ישראל, מייד מחר צריך לתת לו את רמת-הגולן. מי לידי יתקע שאסד יישאר שם? אז אתה יכול להימצא בלי רמת-הגולן ובלי שלום.

הי"ר ע' מאור:

חבר הכנסת שטרית.

מאיר שטרית (הליכוד):

אני כבר מסיים, גברתי היושבת-ראש.

ואני רוצה לומר בצורה מפורשת: במצב הנוכחי, אם הברירה היא שלום בלי רמת-הגולן או רמת-הגולן בלי שלום עם סוריה, אני מעדיף רמת-הגולן בלי שלום. במצב הנוכחי.

ואני רוצה לומר יותר מזה: אני לא דוחה על הסף אפשרות של שלום עם סוריה. יש לסוריה הרבה מאוד מה להרוויח מהשלום הזה, גם מעבר לעניין הטריטוריאלי. אבל הם רוצים גם לקבל טריטוריה בחזרה? כל מה שאני מבקש הוא: תוכיחו את כוונתכם הרצינית לשלום. אם אתם מתכוונים ברצינות, תשאירו את השטח בידינו. נחכור מכם את רמת-הגולן. נכיר בריבונות שלכם, נחכור מכם את רמת-הגולן ל-30 השנים הקרובות ונשלם דמי חכירה. יהיה שלום אמיתי 25 שנה, 30 שנה, ונוכל לחיות שם כמו באנגליה – אהלן וסהלן. אז אני אהיה מוכן לשקול. אם אתם באמת מתכוונים לשלום אמת, מה יש לכם להפסיד? תנו לנו 25 שנים, דור אחד של שלום אמת, שבאמת נראה שאתם דמוקרטיה, שיש שלום אמיתי עם עם, לא עם בן-אדם אחד, אז אולי יהיה על מה לדבר.

הי"ר ע' מאור:

חבר הכנסת שטרית.

מאיר שטרית (הליכוד):

אני מסיים, גברתי היושבת-ראש, במשפט אחד.

היו"ר ע' מאור:

ברשותך, זה משפט מסכם.

מאיר שטרית (הליכוד):

הממשלה באה ומציעה משאל עם. זה כלי חדש, שלא קיים בחוקה שלנו, שלא נוסה מעולם, שאיש עוד לא קבע את הכללים שלו. אם כלליו של משאל העם הזה ייקבעו על-ידי הכנסת הזאת, שיש בה רוב לממשלה, חזקה על משאל העם הזה שהוא יהיה כלי שרת בידי הממשלה להוכיח שהציבור תומך בה. לכן אני מתנגד למשאל עם כזה.

לצערי הרב, הסיבה האמיתית למשאל עם, גברתי היושבת-ראש, זו העובדה שראש הממשלה נכנע בעצם לתכתיב של ש"ס לקיים משאל עם על רמת-הגולן.

ואני רוצה לומר: בכנסת הזאת אני אעלה דרישה והצעה, מעבר להצעת החוק שלי שעומדת להידון בכנסת, שייערך משאל עם גם בנושא גיוס בחורי ישיבות לצבא. הייתי רוצה שהממשלה הזו – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת שטרית, ברשותך.

מאיר שטרית (הליכוד):

– – והקואליציה וש"ס יקבלו גם את תוצאות משאל העם הזה לגבי גיוס בחורי ישיבות לצבא.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת חנן פורת, ואחריו – אחרון הדוברים, חבר הכנסת מיכאל איתן.

חנו פורת (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, המשא-ומתן על עתיד הגולן, כמו על עתיד יש"ע, מתנהל בערפל קרב. שם המשחק הוא – הונאת הציבור. ודווקא את ערפל הקרב הזה אנחנו חייבים לפזר, אם אנחנו רוצים להעמיד דברים על דיוקם ולהבהיר אל-נכון לעם מה עומד על הפרק.

כל הדיבורים על תיקונים קוסמטיים או אפילו על נסיגות ופשרה טריטוריאלית בגולן הם דברי הבל ורעות רוח. הנוסחה האחת והיחידה שעומדת לפנינו, ואסד לא נתן מקום לטעות בהבנת דבריו בעניין זה, היא נסיגה כוללת מן הגולן תמורת הסכם, שייקרא הסכם שלום, ולטעמנו הוא בעצם גירוי למלחמה, כשהצבא הסורי ניצב על רמת-הגולן, ועמק-החולה וכל תחומי ארץ-ישראל וצפונה של הארץ פרוסים למרגלותיו. לכן, בעיני הסוגיה של "ויתור משמעותי", כפי שניסח אותה חבר הכנסת מוטע גור, סגן שר הביטחון, אינה משמעותית, מפני שעל כך מדובר.

העם בישראל צריך לדעת: גורלו של הגולן כולו עומד על הפרק ולא חלקים ממנו. זוהי נקודה ראשונה.

אני גם רוצה לומר לחבר הכנסת מאיר שטרית, שלצערי איננו נוכח כאן: אל תתפתה ואל נתפתה, לא להחזרת הגולן ולא לאיזה משך של זמן. וזה גם לטעמך, ולו מסיבה אחת: עצם ההכרה בריבונות סורית על הגולן, גם אם היא יכולה להשאיר את הצבא לתקופת ביניים של בחינת הדבר, משמעותה קריסת ההתיישבות היהודית באחת. אנשים לא יחיו בגולן שנות דור, כשהם יודעים שאין להם אוריינטציה לעתיד, כשהם יודעים שעתידיהם ועתיד ילדיהם הוא בעצם נסיגה מן הגולן. מי ישקיע במציאות כזאת? מי יפתח במציאות כזאת? התיישבות אינה יכולה להיות על תנאי; ועל כן, כל הכרה בריבונות סורית על הגולן משמעותה דומינו, שבו כל המערכת נופלת.

ואני רוצה לחתום בנקודה שאכן שנויה כאן במחלוקת, והיא דבריו של סגן שר הביטחון באשר למשאל עם. גם אני אינני מאושר ממשאל עם. לדידי, משאל העם הטוב ביותר הוא בחירות, ובבחירות יביע העם את דעתו. אבל חשוב שכולנו נבין שכאן נאמר דבר רב-משמעות בכנסת, כי אם ראש הממשלה אומר היום לאסד – וזו משמעות הדברים: לא אוכל לספק לך את הסחורה, לא נוכל לשאת ולתת שנינו על רמת-הגולן ומה שנסכם בינינו יחייב אותי, מפני שיהיה עלי להביא את הדברים האלה להכרעת העם, יודע אסד ויודע קלינטון, שהמשא-ומתן שהם חותמים ביניהם אין לו משמעות בלי לשאול את פי העם בישראל, ויודע גם יצחק רבין, בשעה שהוא נושא ונותן, שכל פעם, בשעה שהוא מגיע לפרשת דרכים, עליו להסב את ראשו ולשאול אם מה שהוא יעלה יהיה קביל על העם או לא. הנוסחה פשוטה: אם יתברר לו שאין אפשרות למשא-ומתן בלי נסיגה טוטלית מהגולן, בלי הכרה בריבונות סוריה על הגולן, הוא יצטרך לשאול את עצמו, האם הוא יוכל להעביר את זה בעם, ואנחנו יודעים שהוא לא יוכל להעביר את זה בעם.

ואם יגיע הדבר למשאל עם – ואמרתי שאינני מאושר ממנו – נתגייס כולנו, כל אוהבי ארץ-ישראל, מבית לבית, משכונה לשכונה, ואני בטוח שעם ישראל יאמר אז "כן" לארץ-ישראל, "כן" לרמת-הגולן. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אחרון – חבר הכנסת מיכאל איתן.

מיכאל איתן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, רק אתמול ישבו הנשיא אסד והנשיא קלינטון וסיכמו ביניהם דברים – – –

עוזי לבדאו (הליכוד):

הנשיא אסד.

מיכאל איתן (הליכוד):

הוא נשיא.

עוזי לבדאו (הליכוד):

זה אירוני, כמו שאידי אמין היה נשיא.

מיכאל איתן (הליכוד):

גם סטלין היה נשיא.

עוזי לבדאו (הליכוד):

הוא היה פילדמרשל.

מיכאל איתן (הליכוד):

הם ישבו שם וסיכמו דברים וקבעו מה צריכה ישראל לעשות, כך או אחרת, ניהלו איזה משא-ומתן, יצאו החוצה, נתנו הודעה לאמצעי התקשורת, וכולנו שמענו שם את ההודעות של אסד, שבהן מודגש במפורש שהאסטרטגיה שלו לשלום מכוונת, כדבריו, להגשמת זכויות הערבים. בארץ לא מצטטים. אומרים: אסד דיבר על אסטרטגיה לשלום, ומשמיטים את הסיפא של דבריו – להגשמת זכויות הערבים. לא הגשמת זכויות סוריה – הגשמת זכויות כל הערבים.

אסד מדבר על שלום כולל, אסד מדבר על החלטות בין-לאומיות. הנוסחים האלה ידועים לנו. אסד לא קיבל את תנאיו של רבין לשלום עצמאי, העומד על שתי רגליו, בין ישראל ובין סוריה. אסד מדבר על הזכויות של כל הערבים, ובלשונם, כדאי שנדע, זה החלטות האו"ם, לרבות החלטת החלוקה, זה בינאום ירושלים.

צריך לזכור שהממשלה שלכם חתמה על מסמך, שלפיו היא מוכנה להעלות לדיון את מעמדה של ירושלים בירת ישראל. הממשלה הראשונה שאני מכיר בהיסטוריה המודרנית שללא חשש מתבוסה במלחמה, ללא איום וללא כלום חותמת על מסמך ואומרת: אנחנו מוכנים לדון בגורל עיר הבירה שלנו.

אבל היום, רק יום אחד לאחר מכן, ראש הממשלה רבין מודיע פתאום על משאל עם. ידידי, חברי לליכוד, אני לא חושב שצריך לקבוע מסמרות לגבי משאל עם. אנחנו מעוניינים לדעת מה העם רוצה. אנחנו מעוניינים שיהיה משאל עם אובייקטיבי. אבל המסר של משאל העם, חבר הכנסת הנגבי, בכלל לא מיועד לצורכי פנים, כי רבין יודע טוב מאוד שרוב העם הוא נגד נסיגה מהגולן. לא צריך בשביל זה משאל עם. המסר הזה מיועד לאסד, מיועד לקלינטון. אני רוצה לומר לכם, שאני מניח שרבין, במסר שהוא שלח מפה, מביא בחשבון גם את התגובה של אסד.

מתוך הנחה שאכן יצחק רבין יודע שאסד יקבל את המסר הזה פשוטו כמשמעו, שכל מי שינהל משא-ומתן אתו, עם אסד, אין לו מנדט לגמור שום דבר, כי העם בישראל ברובו שולל נסיגה מהגולן – המסר של רבין לאסד אומר לו: תשכח מנסיגה, ואם אתה בא וממשיך במשא-ומתן, תביא בחשבון שעובדות החיים הן שלא תהיה נסיגה, לפחות לא נסיגה מלאה מרמת-הגולן.

אני רוצה להוסיף ולומר, כי סגן השר מוטה גור חישק את תהליך המשא-ומתן. אני מברך אותו, ברוך בואך למועדון החישוקאים. ברוך בואך למועדון החישוקאים, כי אנחנו, כדי להגן על ארץ-ישראל צריכים לשים חישוקים רבים. לא יעלה על הדעת שאדם אחד, יהא אשר יהא, ייקח על עצמו סיכון בירידה מרמת-הגולן.

כולנו יודעים את אשר יאמר העם, והיום גם אסד יודע: אין ירידה מרמת-הגולן.

היו"ר ע' מאור:

תודה.

אם כן, חברי הכנסת, אפשרנו דיון לכל אלה שתורם עבר, ובכל זאת עשינו דיון פתוח. אני מזכירה שהסיכום וההצבעה יהיו בישיבה אחרת.

אני מודיעה שהישיבה הבאה תיפתח מחר בשעה 16:00. לילה טוב לכולם. הישיבה הסתיימה.

הישיבה ננעלה בשעה 21:14.